

5000

**การมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่น
ของเทศบาลตำบลแม่กุ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก**

นายทวีศักดิ์ เดิมทรัพย์ทวี

การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
แขนงวิชาการบริหารรัฐกิจ สาขาวิชาวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

พ.ศ.2551

**People's Participation in Local Administration of the Maeku Municipality,
Maesod District, Tak Province**

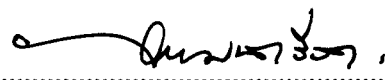
Mr. Thaweesak Termsapthawee

An Independent Study Submitted in Partial Fulfillment of the Requirement for
the Degree of Master of Public Administration
School of Management Science
Sukhothai Thammathirat Open University

2008

ชื่อการศึกษาค้นคว้าอิสระ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่น
ของเทศบาลตำบลแม่กุ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก
ชื่อและนามสกุล นายทวีศักดิ์ เดิมทรัพย์ทวี
แขนงวิชา บริหารรัฐกิจ
สาขาวิชา วิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ปภาวดี มนตรีวัต

คณะกรรมการสอบการศึกษาค้นคว้าอิสระ ได้ให้ความเห็นชอบการศึกษาค้นคว้าอิสระ
ฉบับนี้แล้ว

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ปภาวดี มนตรีวัต)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.เสนห์ จูย์โต)

คณะกรรมการบัณฑิตศึกษา ประจำสาขาวิชาวิทยาการจัดการ อนุมัติให้รับการศึกษา
ค้นคว้าอิสระฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
แขนงวิชาบริหารรัฐกิจ สาขาวิชาวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

.....
(รองศาสตราจารย์อัจฉรา ชีวะตระกูลกิจ)
ประธานกรรมการประจำสาขาวิชาวิทยาการจัดการ
วันที่ ๒๖ เดือน ส.ค. พ.ศ. ๒๕๖๒

ชื่อการศึกษา คั่นคว่าอิสระ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่น
 ของเทศบาลตำบลแม่กุ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก
ผู้ศึกษา นายทวีศักดิ์ เดิมทรัพย์ทวี ปริญญา รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ปภาวดี มนตรีวัต ปีการศึกษา 2551

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่นของเทศบาลตำบลแม่กุ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก (2) แนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่นของเทศบาลตำบลแม่กุ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ตัวแทนครัวเรือนที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป ที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาล จำนวน 332 คน โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการศึกษา สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์

ผลการศึกษาพบว่า (1) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่นของเทศบาลตำบลแม่กุ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย โดยมีส่วนร่วมสูงสุดในด้านการรับผลประโยชน์ รองลงมาได้แก่ ด้านการวางแผน การปฏิบัติการ และการติดตามประเมินผลตามลำดับ (2) แนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการปกครองส่วนท้องถิ่น ประชาชนเสนอให้มีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมด้านการวางแผนเป็นลำดับแรก รองลงมาได้แก่ ด้านการรับผลประโยชน์ การติดตามประเมินผล และการปฏิบัติการ

จากการศึกษามีข้อเสนอแนะว่า เทศบาลควรจัดให้มีแผนงาน โครงการหรือกิจกรรมการปลูกฝังจิตสำนึกของประชาชนในท้องถิ่น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับความสำคัญ และความจำเป็นของการปกครองส่วนท้องถิ่น ที่เปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาและสร้างความเจริญของท้องถิ่นด้วยตนเอง ทั้งนี้ เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทั้งทางตรงและทางอ้อม รวมทั้งอาจพิจารณาจัดให้มีการสร้างเสริมการมีส่วนร่วม ด้วยการให้ข้อมูล ข่าวสารและความรู้เกี่ยวกับการปกครองส่วนท้องถิ่นแก่ประชาชน ผ่านสื่อต่างๆ ทั้งทางวิทยุ เว็บไซต์ หนังสือ วารสารฯลฯ ตลอดจนการจัดให้มีมาตรการการรับเรื่องร้องทุกข์ อันเนื่องมาจากการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และพิจารณาให้มีการแก้ไขอย่างจริงจัง เพื่อเสริมสร้างความเชื่อมั่นหรือความศรัทธาในการปกครองส่วนท้องถิ่นต่อไป

คำสำคัญ การมีส่วนร่วม การปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดตาก

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่นของเทศบาลตำบลแม่กุ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก” สำเร็จลงได้ด้วยดีความกรุณาจากผู้มีพระคุณหลายท่านที่ได้อนุเคราะห์ให้ความช่วยเหลืออย่างดียิ่ง โดยเฉพาะ รองศาสตราจารย์ภาวดี มนตรีวัต ที่ได้ให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเขียนปัญหาและท่านยังเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาครั้งนี้ด้วย ซึ่งท่านได้เสียสละเวลาอันมีค่าในการส่งเสริม สนับสนุน ให้ข้อเสนอแนะที่ทรงคุณประโยชน์และมีค่าเป็นอย่างยิ่ง ส่งผลให้การศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี ผู้ศึกษารู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาและขอกราบขอบพระคุณมา ณ ที่นี้เป็นอย่างสูง

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้จะสำเร็จลงไม่ได้ หากไม่ได้รับความอนุเคราะห์ด้วยดีจากประชาชนในเขตเทศบาลตำบลแม่กุ ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่เทศบาลตำบลแม่กุที่ให้ข้อมูล รวมทั้งเอกสารทางวิชาการเกี่ยวกับการดำเนินงานของภาครัฐ โครงสร้างและการบริหารงานของเทศบาล โดยเฉพาะ คุณเนตร ปัญญาวงษ์ รองนายกเทศมนตรีตำบลแม่กุ คุณอุบลลักษณ์ วงศ์ถิรวรรณ ปลัดเทศบาลตำบลแม่กุ และคุณสาธิตี เอี่ยมกี หัวหน้าฝ่ายวิชาการ โรงเรียนพพระวิทยาคม ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำและข้อมูลที่สมบูรณ์ จนได้รับผลการศึกษาที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม ผู้ศึกษาจึงขอขอบพระคุณมาด้วยความจริงใจเป็นอย่างยิ่ง

ท้ายนี้ ผู้เขียนขอขอบพระคุณ และขอให้ประโยชน์ที่เกิดจากเอกสารเล่มนี้ส่งผลให้ทุกท่านมีความสุข ความเจริญยิ่งขึ้นไป

ทวีศักดิ์ เดิมทรัพย์ทวี

กรกฎาคม 2552

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
กิตติกรรมประกาศ.....	จ
สารบัญตาราง.....	ช
สารบัญภาพ.....	ฉ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการศึกษา.....	4
กรอบแนวคิดในการศึกษา.....	4
ขอบเขตของการศึกษา.....	5
นิยามคำศัพท์.....	5
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	6
บทที่ 2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	7
แนวคิดทั่วไปเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม.....	7
แนวคิดทั่วไปเกี่ยวกับการปกครองส่วนท้องถิ่น.....	22
โครงสร้าง อำนาจหน้าที่ของเทศบาลตำบลแม่กุ.....	41
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	46
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	53
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	53
เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา.....	54
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	55
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	56
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	57
ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง.....	57
ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลลักษณะการมีส่วนร่วม.....	60
ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมกระบวนการ มีส่วนร่วม.....	64

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 5 สรุปลผล อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	68
สรุปการวิจัย	68
อภิปรายผล	72
ข้อเสนอแนะ	80
บรรณานุกรม	82
ภาคผนวก	88
ก รายงานผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา	89
ข เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา	91
ประวัติผู้ศึกษา	97

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 2.1 ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน	19
ตารางที่ 2.2 หน้าที่ที่ต้องปฏิบัติตามฐานะของเทศบาล	37
ตารางที่ 2.3 หน้าที่ที่เลือกปฏิบัติตามฐานะของเทศบาล	38
ตารางที่ 2.4 แสดงอัตรากำลังของเทศบาลตำบลแม่กุ	43
ตารางที่ 4.1 จำนวนและร้อยละของข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามเพศ	57
ตารางที่ 4.2 จำนวนและร้อยละของข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอายุ	58
ตารางที่ 4.3 จำนวนและร้อยละของข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามรายได้เฉลี่ย 58 ต่อเดือน	58
ตารางที่ 4.4 จำนวนและร้อยละของข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอาชีพ	59
ตารางที่ 4.5 จำนวนและร้อยละของข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระดับ การศึกษา	59
ตารางที่ 4.6 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการมีส่วนร่วมด้านการวางแผน	60
ตารางที่ 4.7 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการมีส่วนร่วมด้านการปฏิบัติการ	61
ตารางที่ 4.8 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการมีส่วนร่วมด้านการรับผล ประโยชน์	62
ตารางที่ 4.9 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการมีส่วนร่วมด้านการติดตาม ประเมินผล	63
ตารางที่ 4.10 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการมีส่วนร่วมในแต่ละด้าน	64
ตารางที่ 4.11 จำนวนของข้อเสนอที่อยากให้มีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในแต่ละด้าน	64
ตารางที่ 4.12 จำนวนของข้อเสนอที่อยากให้มีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมด้านการวางแผน	65
ตารางที่ 4.13 จำนวนของข้อเสนอที่อยากให้มีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมด้านการปฏิบัติการ	65
ตารางที่ 4.14 จำนวนของข้อเสนอที่อยากให้มีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมด้านการรับ ผลประโยชน์	66
ตารางที่ 4.15 จำนวนของข้อเสนอที่อยากให้มีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมด้านการติดตาม ประเมินผล	67

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดในการศึกษา.....	4
ภาพที่ 2.1 กระบวนการมีส่วนร่วม.....	12
ภาพที่ 2.2 ระดับการมีส่วนร่วม.....	18
ภาพที่ 2.3 โครงสร้างเทศบาล.....	36
ภาพที่ 2.4 โครงสร้างเทศบาลตำบลแม่กุ.....	42

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การปกครองท้องถิ่นเป็นกลไกดำเนินการตามนโยบายและทิศทางของรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องดำเนินการงานตามกรอบนโยบายที่รัฐกำหนดและตอบสนองลักษณะเฉพาะของแต่ละท้องถิ่น ความเป็นอิสระขององค์กรปกครองท้องถิ่นอยู่ที่ความสามารถในการดำเนินการอย่างคล่องตัวเพื่อให้สามารถดำเนินการตามภาระที่รัฐมอบหมาย และพันธกิจของตนเองให้เกิดประสิทธิภาพมากที่สุด

ดังนั้น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงต้องเป็นองค์กรที่มีความรับผิดชอบ มีประสิทธิภาพในการผลักดันนโยบายระดับชาติให้ผสมผสานอย่างมีคุณภาพกับนโยบายท้องถิ่นของแต่ละองค์กร องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในลักษณะนี้จึงมีบทบาทส่วนหนึ่งในการเป็นหน่วยงานของรัฐระดับท้องถิ่น ซึ่งแทนส่วนราชการเดิมและทำหน้าที่ผลักดันนโยบายของรัฐให้เกิดผลในทางปฏิบัติเพื่อให้เกิดความเป็นเอกภาพและประโยชน์ต่อสังคมในส่วนรวม

อย่างไรก็ตาม ปัจจัยแห่งความสำเร็จในการกระจายอำนาจให้แก่ท้องถิ่นนั้น มิใช่ขึ้นอยู่กับการสนับสนุนจากรัฐเพียงอย่างเดียวแต่จะต้องมีปัจจัยอื่นๆ ร่วมสนับสนุนด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นเอง ซึ่งเป็นพื้นฐานที่สำคัญยิ่ง และจะละเอียดละลึกมิได้มิฉะนั้นแล้ว การกระจายอำนาจให้แก่ท้องถิ่นก็จะไม่บรรลุผลตามเป้าหมาย และไม่สมประโยชน์แก่ประชาชนตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนุญ แต่กลับเป็นการสร้างปัญหาความไม่เป็นธรรมให้เกิดขึ้นในท้องถิ่นมากยิ่งขึ้น ในกรณีที่อำนาจที่รัฐกระจายออกไปสู่ท้องถิ่นนั้น ตกอยู่กับกลุ่มอิทธิพลในท้องถิ่นเป็นส่วนใหญ่ (กิตติวรรณ ชีระตระกูล 2546: 7)

สำหรับเทศบาลซึ่งเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบหนึ่งที่มีลักษณะของความเป็นชุมชนเมืองให้ประชาชนมีสิทธิมีส่วนร่วมในการปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นรูปแบบที่เรียกได้ว่าเป็นประชาธิปไตยและใกล้ชิดประชาชนมากเท่าที่ปรากฏในเขตเทศบาลนั้นจะเป็นลักษณะผสมผสานกันของความเป็นเมืองและชนบทรวมกัน ประชาชนจึงรวมอยู่ด้วยกันอย่างหลากหลายไม่ว่าจะเป็นอาชีพ ฐานะ หรือรายได้ (นภารัตน์ เจริญรัตน์ 2545: 2)

สภาพแตกต่างกันดังกล่าวย่อมมีผลต่อด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองของเทศบาล เป็นอย่างมากและยิ่งเทศบาลที่กำลังพัฒนาจะต้องประสบปัญหาที่ต้องให้บริการประชาชนอย่างมาก ไม่ว่าจะเป็นเรื่องเกี่ยวกับสาธารณูปโภคสาธารณูปการ ซึ่งจะเป็นได้ว่าเทศบาลมีภารกิจที่รับผิดชอบมาก แต่ก็ยังประสบปัญหาอื่นๆ ตามมาอีก ซึ่งจากสภาพปัญหาต่างๆ ที่เทศบาลประสบอยู่ขณะนี้ การพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลจำเป็นต้องมีการกำหนดนโยบายและการวางแผนที่ดี อย่างไรก็ตาม การดำเนินงานจะบรรลุผลสำเร็จได้โดยหวังพึ่งแต่เทศบาลฝ่ายเดียวย่อมเป็นไปไม่ได้ จำเป็นต้องได้รับการประสานงานและความร่วมมือจากประชาชน เนื่องจากความสำเร็จขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ส่วนหนึ่งมาจากประชาชน องค์กร กลุ่มในชุมชน มีส่วนร่วมอย่างเข้มแข็งกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จนเขารู้สึกว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นของทุกคน เพราะทุกๆ คนมีส่วนร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมดำเนินการปฏิบัติ ร่วมติดตามประเมินผล และร่วมรับผลประโยชน์

แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม ก็คือ การทำให้ทุกคนรู้สึกมีความเป็นเจ้าของ ยิ่งในกรณีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น การที่จะทำให้ประชาชนรู้สึกว่าเขามีความรู้สึกเป็นเจ้าของ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยนั้นก็ถือว่า เป็นเป้าหมายสูงสุดแล้ว ในส่วนของประชาชน กลุ่มองค์กรชุมชนในเขตชุมชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีจิตสำนึก โดยรู้สึกว่าจะต้องร่วมกันสร้างสรรค์ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้เข้มแข็งและมีประสิทธิภาพโดยมีใจสมัครหรืออาสาสมัครเข้ามีส่วนร่วม และที่สำคัญองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่ว่าจะเป็นองค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) และเทศบาล เป็นต้น จะต้องเปิดโอกาสเปิดใจร่วมกันสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมให้ประชาชน กลุ่มหรือองค์กรชุมชน ได้เป็นส่วนหนึ่งในความเป็นเจ้าขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วย (โกวิทย์ พวงงาม ม.ป.ป.: 31)

เทศบาลตำบลแม่กุเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีหน้าที่ให้บริการสาธารณะแก่ประชาชน โดยยึดหลักการว่า ประชาชนต้องได้รับการสาธารณะที่ดีขึ้นหรือไม่ต่ำกว่าเดิม มีคุณภาพมาตรฐาน การบริหารจัดการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น ต้องทำให้เกิดความโปร่งใส มีประสิทธิภาพและรับผิดชอบต่อผู้ใช้บริการให้มากขึ้น รวมทั้งส่งเสริมให้ประชาชน ภาคประชาสังคม และชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการภารกิจต่างๆ ของเทศบาล

นอกจากนี้แล้ว จิตสำนึกในการพัฒนาท้องถิ่นและการสร้างอนาคตของชุมชนถือว่าสำคัญ และเป็นหัวใจกระบวนการการมีส่วนร่วม ความรู้สึกร่วมและความผูกพันร่วมของประชาชน สมาชิกกลุ่มและสมาชิกองค์กรในชุมชนระดับท้องถิ่น ซึ่งมีจิตสำนึกที่ต้องการจะเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาของชุมชนร่วมกัน ตลอดจนมีความต้องการที่จะร่วมกำหนดอนาคตและแนวทางการพัฒนาของชุมชนเพื่อประโยชน์โดยรวมของชุมชนในฐานะที่เป็นพลเมืองขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ส่งผลให้วิถีชีวิตของประชาชนเปลี่ยนแปลงตามไปด้วย ไม่ว่าจะเป็นสภาพ

เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมที่เสื่อมโทรม ทำให้เกิดสภาพการต่างคนต่างอยู่ มุ่งหวังที่จะแก้ปัญหาของตนเองให้อยู่รอด ไปในแต่ละวัน ไม่มีความสนใจต่อสังคมรอบข้าง ทำให้ปัญหาตามมาหลายด้าน ที่นับวันจะเพิ่มมากขึ้น

จากสภาพการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นนี้เอง ส่งผลทำให้ประชาชนในเขตเทศบาลตำบลแม่กุไม่ค่อยมีโอกาสดูหรือได้เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารงานของเทศบาลมากเท่าใดนัก เริ่มตั้งแต่การมีส่วนร่วมตัดสินใจ โดยการจัดทำแผนพัฒนาและการจัดทำงบประมาณรายจ่ายประจำปีของเทศบาล และการมีส่วนร่วมดำเนินการโดยการเข้าร่วมโครงการและกิจกรรมต่างๆ รวมไปถึงการติดตามตรวจสอบการดำเนินงานของเทศบาล โดยภาคประชาชนโดยตรง ซึ่งกระบวนการหรือการดำเนินงานของเทศบาลที่กล่าวมานี้ประชาชนในพื้นที่ยังไม่มีความรู้หรือเข้ามามีส่วนร่วมเท่าใดนัก เนื่องจากประชาชนส่วนใหญ่ยังไม่ตื่นตัว และจะไม่เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารงานของเทศบาล เพราะเห็นว่าการบริหารงานในเทศบาลเป็นหน้าที่ของเทศบาลซึ่งเป็นหน้าที่ของผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ที่จะต้องดำเนินการเพื่อให้เกิดประโยชน์สุขสำหรับประชาชนให้ได้มากที่สุด จากประเด็นดังกล่าว ส่งผลให้การดำเนินโครงการตามแผนและงบประมาณไม่สามารถแก้ไขปัญหาในพื้นที่ได้ตรงจุด การดำเนินงานไม่ตรงกับความต้องการของประชาชนและชุมชน การจัดสรรงบประมาณรายจ่ายประจำปีไม่เสมอภาค ทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำ ในการจัดสรรงบประมาณที่ไม่ตรงกับความต้องการของประชาชนและชุมชน การแก้ปัญหาต่างๆ ก็ไม่ตรงจุด ฉะนั้น จึงเป็นที่น่าสนใจว่าปัจจุบันนี้ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่นมีลักษณะไหน เป็นอย่างไร อยู่ในระดับใด มีลักษณะที่เอื้อหรือเป็นอุปสรรคต่อการกระจายอำนาจหรือไม่ เพียงใด

ด้วยเหตุผลดังกล่าว จึงจำเป็นที่จะให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมซึ่งกันและกัน จึงจะสามารถช่วยแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นอย่างตรงกับความต้องการของทุกคน ผู้ศึกษาซึ่งเป็นผู้ปฏิบัติงานอยู่ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม จึงมีความสนใจที่จะศึกษาถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่นของเทศบาลตำบลแม่กุ เพื่อให้ทราบถึงสภาพการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่นเขตเทศบาล เพื่อเป็นแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการปกครองส่วนท้องถิ่นของเทศบาลตำบลแม่กุ และเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานของเทศบาล รวมทั้งเพื่อเป็นแนวทางในการเสริมสร้างและส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการปกครองส่วนท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแห่งอื่นต่อไป

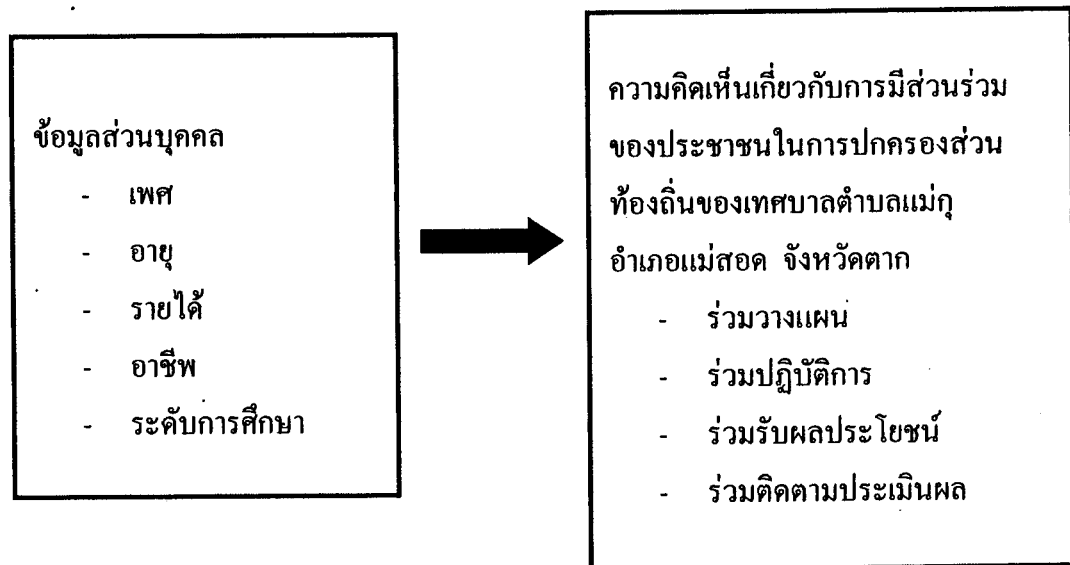
2. วัตถุประสงค์ของการศึกษา

2.1 เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่นของเทศบาลตำบลแม่กุ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก

2.2 เพื่อศึกษาแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่นของเทศบาลตำบลแม่กุ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก

3. กรอบแนวคิดในการศึกษา

การศึกษากการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่นของเทศบาลตำบลแม่กุ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ได้ทำการศึกษากการมีส่วนร่วมในการปกครองส่วนท้องถิ่น 4 ด้าน คือ การมีส่วนร่วมด้านการวางแผน ด้านปฏิบัติการ ด้านการรับผลประโยชน์ และด้านการติดตามประเมินผล และสามารถแสดงกรอบแนวคิดได้ดังภาพที่ 1.1

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดในการศึกษา

4. ขอบเขตของการศึกษา

การศึกษามีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่นของเทศบาลตำบลแม่กุ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ได้กำหนดขอบเขตการศึกษา ดังนี้

4.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา เป็นการศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่น โดยเฉพาะการร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติการ ร่วมรับผลประโยชน์ และร่วมติดตามประเมินผล

4.2 ขอบเขตด้านประชากร ประชากรที่ใช้ศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ตัวแทนครัวเรือนที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป และที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลตำบลแม่กุ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก จำนวน 1,964 ครัวเรือน โดยการกำหนดตัวอย่างตามแนวคิดของ ยามานะ (Yamane) ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 332 คน

4.3 ขอบเขตด้านพื้นที่ ศึกษาจากประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลตำบลแม่กุ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก

5. นิยามศัพท์เฉพาะ

เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกันเกี่ยวกับคำศัพท์บางคำที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดคำต่างๆ ดังนี้

5.1 ประชาชน หมายถึง ประชาชนทั่วไปที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลตำบลแม่กุ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก

5.2 การปกครองท้องถิ่น หมายถึง การที่ประชาชนในท้องถิ่นมีอำนาจในการปกครองตนเองโดยอิสระภายใต้ขอบเขตของกฎหมาย

5.3 การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การที่ประชาชนได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการปกครองส่วนท้องถิ่น เริ่มตั้งแต่การมีส่วนร่วมวางแผนงานหรือโครงการ ร่วมปฏิบัติการ ร่วมจัดสรรผลประโยชน์ และร่วมติดตามประเมินผล

5.4 การมีส่วนร่วมวางแผน หมายถึง การที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดแผนงาน โครงการ กิจกรรม การดำเนินงาน และรับรู้การวางแผนการดำเนินงาน ในที่นี้หมายถึง การร่วมแสดงความคิดเห็น กำหนดและจัดลำดับความสำคัญของปัญหาหรือความต้องการผ่านเวทีประชาคม ร่วมคัดเลือกผู้แทน รวมทั้งร่วมประชุมเมื่อมีแผนงาน โครงการและกิจกรรมต่างๆ ของเทศบาล

5.5 การมีส่วนร่วมปฏิบัติการหรือดำเนินการ หมายถึง การที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการทำประโยชน์ตามโอกาสและตามกำลังความสามารถของตน ในที่นี้หมายถึง การมีส่วนร่วมในการใช้แรงงานหรือบริจาคทรัพย์ ร่วมในการบริหารกิจกรรมและประสานขอความร่วมมือร่วมสร้างสิ่งใหม่ที่เป็นประโยชน์ ร่วมวางแผนนโยบายแผนงานหรือโครงการต่างๆ ร่วมกำหนดกฎระเบียบต่างๆ ร่วมจัดหรือปรับปรุงการบริหารงานพัฒนาชุมชน ร่วมส่งเสริมขนบธรรมเนียมประเพณี และสร้างความสามัคคี และร่วมดูแลสาธารณสมบัติของชุมชน

5.6 การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ หมายถึง การที่ประชาชนได้รับผลประโยชน์จากการดำเนินกิจกรรมหรือโครงการ ในที่นี้หมายถึง การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร รับผลประโยชน์จากการดำเนินการพัฒนางานด้านสาธารณสุขปโลก สาธารณูปการ การส่งเสริมอาชีพ และการศึกษา ร่วมรับประโยชน์จากการบริการประชาชน และร่วมรับผลประโยชน์จากการจัดกิจกรรมเพื่อสร้างรายได้

5.7 การมีส่วนร่วมติดตามประเมินผล หมายถึง การที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการติดตาม ตรวจสอบและประเมินผล เมื่องานในโครงการต่างๆ เสร็จสิ้นลง ในที่นี้หมายถึง ร่วมประเมินโครงการต่างๆ ร่วมควบคุมตรวจสอบการปฏิบัติงานหรือการดำเนินงาน ร่วมแสดงความคิดเห็นหรือร้องทุกข์เกี่ยวกับปัญหาที่ประสบได้โดยตรง ร่วมรับทราบผลการดำเนินงานหรือการดำเนินโครงการและเข้าร่วมการจัดทำประชาพิจารณ์หรือจัดประชุมเมื่อการดำเนินโครงการเสร็จสิ้น

6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

6.1 เป็นแนวทางในการส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานและเพื่อพัฒนาการดำเนินงานของเทศบาล

6.2 เป็นข้อมูลให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใช้เป็นแนวทางในการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมและเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อไป

6.3 เป็นพื้นฐานสำหรับการวิจัยที่เกี่ยวข้อง

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาครั้งนี้ เป็นการศึกษาการมีส่วนร่วมในการปกครองส่วนท้องถิ่นของเทศบาล ตำบลแม่กุ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก โดยในการนำเสนอ นั้น ได้ดำเนินการรวบรวมประมวล เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดกรอบและแนวความคิดในการศึกษา ซึ่งครอบคลุม เนื้อหา แนวคิดและประเด็นต่างๆ ต่อไปนี้

1. แนวคิดทั่วไปเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม
2. แนวคิดทั่วไปเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่น
3. โครงสร้าง อำนาจหน้าที่ของเทศบาลตำบลแม่กุ
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดทั่วไปเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

1.1 แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วมของประชาชน ถือเป็นหลักการสากลที่อารยประเทศให้ความสำคัญและเป็นประเด็นหลักที่สังคมไทยให้ความสนใจ เพื่อพัฒนาการเมืองเข้าสู่ระบอบ ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมตามหลักการธรรมาภิบาลที่ภาครัฐจะต้องเปิด โอกาสให้ประชาชน และ ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนในสังคมได้เข้ามามีส่วนร่วม ในการร่วมรับรู้ ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ เพื่อสร้างความโปร่งใสและเพิ่มคุณภาพการตัดสินใจของภาครัฐให้ดีขึ้น และเป็นที่ยอมรับร่วมกัน ของทุกๆ ฝ่าย

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ 5) พ.ศ.2545 พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการ บ้านเมืองที่ดี รวมทั้งแผนยุทธศาสตร์การบริหารระบบราชการไทย (พ.ศ.2546-2550) ต่างให้ความสำคัญต่อการบริหารราชการอย่างสุจริต โปร่งใส เปิดเผยข้อมูล และการเปิดโอกาสให้ ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย การตัดสินใจทางการเมืองและการบริการ สาธารณะ รวมถึงการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐในทุกระดับ

การบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม คือ การบริหารที่เจ้าหน้าที่หรือหน่วยงานของรัฐได้เปิดโอกาสให้ประชาชนหรือผู้เกี่ยวข้องได้เข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจทางการบริหาร และการดำเนินงานของรัฐทั้งทางตรงและทางอ้อม เพื่อที่จะตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน โดยในทางตรงอาจทำได้โดยการเปิดโอกาสให้ประชาชนตัดสินใจเลือกนโยบายสาธารณะเรื่องใดเรื่องหนึ่ง เช่น การลงประชามติ หรือการจัดกระบวนการประชาพิจารณ์ เพื่อรับฟังความคิดเห็นของสาธารณชน เป็นต้น ในทางอ้อมอาจจะกระทำได้หลายวิธี โดยผ่านเครือข่ายต่างๆ เช่น เครือข่ายองค์กรประชาสังคม ตัวแทนจากภาคธุรกิจ และตัวแทนกลุ่มอื่นๆ ในสังคม เป็นต้น

จากหลักการและเจตนารมณ์ในเรื่องต่างๆ จึงได้มีการกำหนดเป้าหมายและแนวทางสำหรับการบริหารราชการ และแนวทางสำหรับพัฒนาระบบราชการ โดยเปิดให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม โดยวางแนวทางเพื่อส่งเสริมระบบราชการให้เป็นระบบเปิด ให้ประชาชนและผู้เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนมีโอกาสเข้าร่วมกับการดำเนินงานของภาครัฐมากขึ้น (ทศพร ศิริสัมพันธ์ 2549: 344-345)

นิธิ เอียวศรีวงศ์ (2532: 98 อ้างถึงใน จิรศักดิ์ สีใจเจริญ 2543: 14) เห็นว่า การพัฒนาที่จะเป็นผลดีและเป็นธรรมนั้น ประชาชนต้องมีส่วนร่วมในการพัฒนานับตั้งแต่ระยะเริ่มต้นของการกำหนดเป้าหมายและแนวทางของการพัฒนา ซึ่งการพัฒนาดังกล่าวย่อมต้องโอนอ่อนต่อความแตกต่าง (Diversify) ตลอดจนแนวทางการพัฒนาต้องอยู่ภายใต้การควบคุมและตัดสินใจของประชาชนเจ้าของท้องถิ่นอย่างมาก

โกวิท พวงงาม (ม.ป.ป.: 31) ให้แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมก็คือ การทำให้ทุกคนมีความรู้สึกเป็นเจ้าของ ยิ่งในกรณีที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น การที่จะทำให้ประชาชนรู้สึกว่าเขารู้สึกเป็นเจ้าขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยนั้น ก็ถือว่าเป็นเป้าหมายสูงสุดแล้ว เพราะความสำเร็จขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่วนหนึ่งมาจากประชาชน องค์กรกลุ่มในชุมชน มีส่วนร่วมอย่างแข็งขันกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจนเขารู้สึกว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นของทุกคน เพราะทุกๆคนมีส่วนร่วมคิดร่วมวางแผน ร่วมดำเนินการปฏิบัติ ร่วมติดตามประเมินผล และร่วมรับประโยชน์

ประชาชน กลุ่ม องค์กรในชุมชนในเขตชุมชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่มีจิตสำนึกโดยรู้สึกว่าจะต้องร่วมกันสร้างสรรค์ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้เข้มแข็งและมีประสิทธิภาพ โดยมีใจสมัครหรืออาสาสมัครเข้ามีส่วนร่วม และที่สำคัญองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องเปิดโอกาส เปิดใจกว้าง ร่วมสร้างกระบวนการการมีส่วนร่วมให้ประชาชน กลุ่ม องค์กรชุมชน ได้เป็นส่วนหนึ่งของความเป็นเจ้าขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไปด้วย

จิตสำนึกร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น และการสร้างอนาคตของชุมชน ถือว่าสำคัญ และเป็นหัวใจกระบวนการการมีส่วนร่วม ความรู้สึกร่วม และความผูกพันร่วมของประชาชน สมาชิกกลุ่ม และสมาชิกองค์กรในชุมชนระดับท้องถิ่น ซึ่งมีจิตสำนึกต้องการจะเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาของชุมชนร่วมกัน ตลอดจนมีความต้องการที่จะร่วมกำหนดอนาคตและแนวทางการพัฒนาของชุมชนเพื่อประโยชน์โดยรวมของชุมชนในฐานะที่เป็นพลเมืองขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

1.2 ความหมายของการมีส่วนร่วม

เพื่อที่จะให้แนวทางในการพิจารณาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม ผู้ศึกษาจึงขอนำเสนอแนวคิดนักวิชาการหลายท่านที่ได้ศึกษาและรวบรวมไว้ ดังนี้

Franklyn Lisk (Lisk 1985: 15-16 อ้างถึงใน ชินรัตน์ สมสืบ 2550: 253) ให้ความหมายการมีส่วนร่วมในมุมมองที่กว้างว่า เป็นการเข้าร่วมอย่างแข็งขันของประชาชนในการดำเนินการตัดสินใจในทุกระดับ และทุกรูปแบบของกิจกรรมต่างๆ ทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง และโดยเฉพาะในบริบทของกระบวนการวางแผนที่มีการกำหนดรูปแบบ แนวคิดการมีส่วนร่วมสัมพันธ์กับการเข้าร่วมของมวลชนอย่างกว้างขวาง ในการเลือกการบริหารและการประเมินผลของแผนและโครงการต่างๆ ที่จะนำมาซึ่งการยกระดับความเป็นอยู่ให้สูงขึ้น

ทวีทอง หงษ์วิวัฒน์ (2527: 2) ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชนที่แท้จริงว่า น่าจะหมายถึง การที่ประชาชนหรือชุมชนพัฒนาขีดความสามารถของตนในการจัดการและควบคุมการใช้และกระจายทรัพยากรและปัจจัยการผลิตที่มีอยู่ในสังคม เพื่อประโยชน์ต่อการดำรงชีพทางเศรษฐกิจและสังคมตามความจำเป็นอย่างสมศักดิ์ศรีในฐานะสมาชิกของสังคมได้ พัฒนาการรับรู้และภูมิปัญญา ซึ่งแสดงออกในรูปของการตัดสินใจในการกำหนดชะตาชีวิตของตนเองอย่างเป็นตัวของตัวเอง

วิลเลียม เออร์วิน (Erwin 1976 อ้างถึงในพิภพ กิตติศาสตร์ 2550: 14) ได้ให้แนวคิดการมีส่วนร่วม หมายถึง กระบวนการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการพัฒนา ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ แก้ปัญหาของตนเอง ใช้ความคิดสร้างสรรค์และความชำนาญของประชาชน ร่วมกับการใช้วิชาการที่เหมาะสมในการแก้ปัญหา

นรินทร์ จงวุฒิเวศย์ (2527: 183) ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การทำงานของประชาชนร่วมกับกลุ่ม เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ด้วยความร่วมมือร่วมใจ โดยกระทำการดังกล่าวในห้วงเวลา และลำดับเหตุการณ์ที่ทรงประสิทธิภาพ คือ ถูกจังหวะและเหมาะสม กับทั้งกระทำการงานดังกล่าวด้วยความรู้สึกผูกพันให้ประจักษ์ว่าเชื่อถือได้ แสดงว่าการมีส่วนร่วมเป็นผลของความร่วมมือร่วมใจ กาประสานงานและความร่วมคิดชอบ

ปรัชญา เวสารัชช (2528: 5) ได้นิยามของการมีส่วนร่วมว่า เป็นการที่ประชาชนเข้ามาเกี่ยวข้องกับโดยการพยายาม หรือใช้ทรัพยากรในส่วนของตนต่อกิจกรรมซึ่งมุ่งสู่การพัฒนาชุมชน โดยการมีส่วนร่วม ต้องมีองค์ประกอบดังนี้

1. ประชาชนเข้าเกี่ยวข้องกับในกิจกรรมการพัฒนา
2. ผู้เข้าร่วมได้ใช้ความพยายามอย่างส่วนตัว เช่น ความคิด ความรู้

ความสามารถ แรงงาน หรือทรัพยากรบางอย่าง เช่น เงินและวัสดุในการพัฒนา

วรรณิการ์ ภูมิงค์พิทักษ์ (2540: 12) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมไว้ว่าเป็นการมีส่วนร่วมของประชาชน กระบวนการที่ให้ประชาชน ไม่ว่าจะปัจเจกบุคคลหรือกลุ่มคนที่เห็นพ้องต้องกันเข้ามามีส่วนร่วมรับผิดชอบในการดำเนินงาน โดยการร่วมคิดร่วมลงมือปฏิบัติ ร่วมในการแบ่งปันผลประโยชน์ และร่วมในการติดตามประเมินผล

พิสิฐ สุกรีพงษ์ (2542: 1/7 อ้างถึงใน ชาญณวุฒ ไชยรักษา (ม.ป.ป.): 26-27) ได้กล่าวถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนว่า มีความหมายรวมถึงตั้งแต่การมีส่วนร่วมในการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร รายละเอียดการดำเนินโครงการที่อาจมีทั้งทางบวกและทางลบต่อตนเองและหรือชุมชน รวมถึงการมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้อง มีส่วนร่วมในการพิจารณาถึงรายละเอียดผลดีผลเสียจากการดำเนินโครงการ ตามตรวจสอบ ป้องกันแก้ไขปัญหาที่อาจเกิดจากการดำเนินโครงการ ขั้นตอนการศึกษา ความเหมาะสมของการดำเนินโครงการ การกำหนดมาตรการป้องกันแก้ไขผลกระทบจากการดำเนินโครงการ และการมีส่วนร่วมในการติดตาม ตรวจสอบผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น จากการดำเนินโครงการ

น้ำทิพย์ สิงห์ตาก้อง (2546: 27) ได้กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน คือ การที่ประชาชนที่อยู่ร่วมกันในชุมชนแสดงออกถึงความประสงค์ที่จะมีส่วนร่วมในการให้ความร่วมมือ เพื่อให้กิจกรรมที่ส่งผลกระทบต่อสังคม ได้รับการแก้ไขหรือปรับปรุงให้เหมาะสมกับสภาพชุมชนที่ต้องดำเนินชีวิตอยู่ร่วมกันต่อไปโดยปกติสุข

ชินรัตน์ สมสืบ (2550: 254) นิยามว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การให้ประชาชนเป็นผู้ตัดสินใจในกระบวนการดำเนินโครงการที่มีผลกระทบต่อประชาชนในทุกขั้นตอน ตั้งแต่การวางแผน การดำเนินงาน การใช้ประโยชน์ และการประเมินผล

พิภพ กิตติศาสตร์ (2550: 15) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมเป็นการกำหนดเป้าหมายที่ประชาชนมีบทบาทมากขึ้น ถึงขั้นเป็นตัวนำของการพัฒนา โดยเริ่มตั้งแต่กระบวนการตัดสินใจ การจัดลำดับความสำคัญของปัญหา การวางแผนและการปฏิบัติตามแผน เพื่อที่จะนำไปสู่การพัฒนาของสังคม

จากแนวคิดการมีส่วนร่วมข้างต้น ผู้ศึกษาเห็นว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง การที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการ การดำเนินงาน โดยเริ่มตั้งแต่การตัดสินใจ การปฏิบัติงาน การจัดสรรผลประโยชน์ และการร่วมรับผิดชอบของประชาชนในชุมชนหรือสังคม เพื่อการปรับปรุงแก้ไข และพัฒนาเพื่อให้เป็นไปในแนวทางที่พึงประสงค์ ทั้งนี้ โดยกระทำด้วยตนเอง และหรือกระทำผ่านกลุ่มชุมชนหรือองค์กรที่เกี่ยวข้อง

1.3 รูปแบบและกระบวนการมีส่วนร่วม

รูปแบบการมีส่วนร่วม มีนักวิชาการกล่าวไว้หลายท่าน และผู้ศึกษาขอนำเสนอ ดังนี้

แอนดรูว์ เพียร์ส และเม. สตีเฟล (Andrew Pears and Mathais Stiefel 1980: 9 อ้างถึงใน ทานตะวัน อินทร์จันทร์ 2546: 19) ได้กล่าวถึงลักษณะของการมีส่วนร่วมไว้ 4 ประการ คือ

1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ
2. การมีส่วนร่วมในขั้นตอนปฏิบัติการ
3. การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์
4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล

กรณีการ์ ชมดี (2524: 13) อธิบายว่า การเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชน โดยให้ความสำคัญกับบทบาทการเข้ามามีส่วนร่วมที่มีลักษณะเหมือนกันและใกล้เคียงกัน ได้แก่ ร่วมประชุม ร่วมแสดงความคิดเห็น ร่วมออกเงิน ร่วมเป็นกรรมการหรือเป็นสมาชิก ร่วมเป็นผู้นำ ร่วมเป็นผู้ริเริ่ม ร่วมเป็นผู้สัมภาษณ์ ร่วมชักชวนเพื่อนบ้าน ร่วมเป็นผู้บริโภค ร่วมเป็นผู้ใช้แรงงาน ร่วมออกวัสดุอุปกรณ์ ร่วมประสานงาน ร่วมรับผิดชอบ ร่วมติดตามและประเมินผล ร่วมดูแลรักษาและทะนุบำรุง

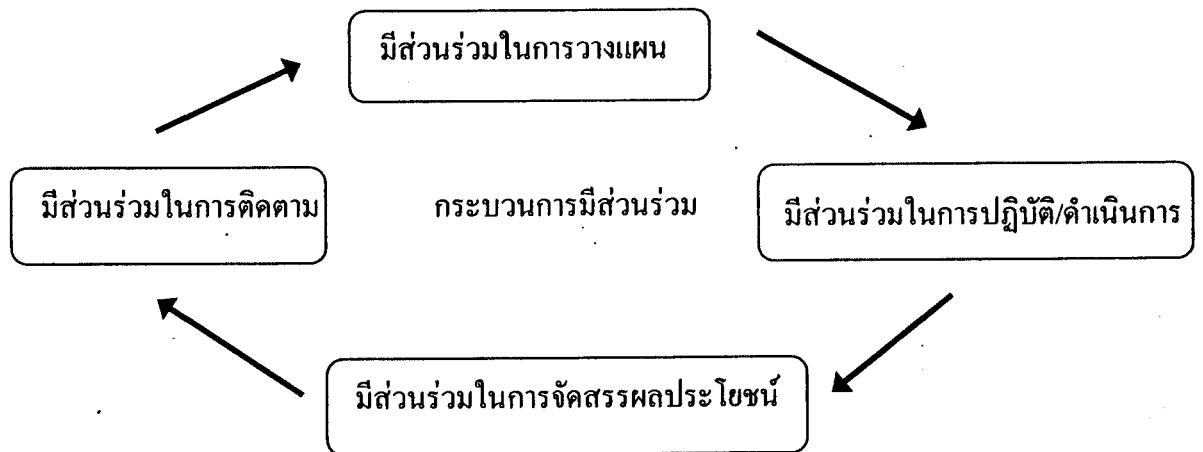
ประสพสุข คีอินทร์ (2531: 22) ได้แบ่งการมีส่วนร่วมออกเป็น 4 แบบด้วยกัน คือ

1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision making) ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน คือ การริเริ่มตัดสินใจ การดำเนินการตัดสินใจ และการตัดสินใจเพื่ดำเนินการปฏิบัติ
2. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ (Implementation) ประกอบด้วย การสนับสนุนด้านทรัพยากร การบริหารและการประสานขอความร่วมมือ
3. การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ (Benefits)
4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation)

นำชัย (2529 อ้างถึงใน นิรัญ แก้วสม 2547: 22) ได้สรุปไว้ว่า การมีส่วนร่วมนั้น เป็นขบวนการที่ประชาชนมีการร่วมมือร่วมใจในการระบุปัญหา ความต้องการ การวางแผนและการตัดสินใจในการดำเนินงานกิจกรรมต่างๆ เพื่อแก้ปัญหาที่คนประสบอยู่และร่วมมือกันดำเนิน

กิจกรรมนั้นให้บรรลุและลุล่วงไป เพื่อให้เกิดประโยชน์สุขของชุมชน นอกจากนั้นการมีส่วนร่วม ยังจะช่วยสร้างความรู้สึกรับผิดชอบและความเป็นเจ้าของให้เกิดขึ้นกับประชาชน ทำให้เกิดการ ดำเนิน โครงการต่างๆ ที่วางไว้ดำเนิน ไปถึงจุดมุ่งหมายปลายทางได้

ชาญฉวี ไซบริษัท (ม.ป.ป.) ศึกษาความโปร่งใสและการมีส่วนร่วมของ ประชาชนในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีเทศบาลนครพิษณุโลก กระบวนการหรือขั้นตอน การมีส่วนร่วมในลักษณะเป็นกระบวนการต่อเนื่อง 4 ขั้นตอน คือ (1) การมีส่วนร่วมในการวางแผน (2) การปฏิบัติการ (3) การจัดสรรผลประโยชน์ร่วมกัน และ (4) การติดตามประเมินผล ปรากฏตาม ภาพที่ 2.1

ภาพที่ 2.1 กระบวนการมีส่วนร่วม

1. การมีส่วนร่วมด้วยการวางแผน ประกอบด้วย การรับรู้ เข้าถึงข้อมูลเกี่ยวกับการวางแผนและร่วมวางแผนโครงการ
2. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ/ดำเนินการ เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการ ในกิจกรรมต่างๆ และการตัดสินใจ
3. การมีส่วนร่วมในการจัดสรรผลประโยชน์ เป็นการมีส่วนร่วมในการจัดสรร ประโยชน์ หรือผลของโครงการ หรือผลการตัดสินใจที่จะเกิดขึ้น
4. การมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความพยายาม ที่จะประเมินประสิทธิภาพของ โครงการ/กิจกรรมต่างๆ และพิจารณาวิธีที่จะดำเนินการอย่างต่อเนื่องต่อไป ประชาชนจะเข้ามาเกี่ยวข้องกับการคิดเกณฑ์ในการประเมิน โครงการหรือกิจกรรมต่างๆ ด้วย ซึ่งผลของกระบวนการประเมินนี้จะกลายเป็นปัจจัยนำเข้าไปในกระบวนการมีส่วนร่วมในขั้นที่ 1 ซึ่งเป็นขั้นตอนของการวางแผนต่อไป

เจลิม เกิดโมลี (2543: 2 อ้างถึงใน ชาญญวฒ ไชยรักษา (ม.ป.ป): 22) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนมีอยู่ในทุกกิจกรรมของสังคม แต่ที่ถูกกล่าวถึงอยู่เสมอมีอยู่ 4 เรื่อง คือ การมีส่วนร่วมทางการเมือง การมีส่วนร่วมในการในประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม การมีส่วนร่วมในการพัฒนา และการมีส่วนร่วมในการบริหาร นอกจากนี้ในแต่ละเรื่องยังเกิดการมีส่วนร่วมได้หลายลักษณะและหลายรูปแบบ ขึ้นอยู่กับว่าจะสนใจพิจารณาในแง่มุมไหน

วันชัย วัฒนศัพท์ (2543: 19 อ้างถึงในชาญญวฒ ไชยรักษา (ม.ป.ป): 23) กล่าวว่า กระบวนการการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นกระบวนการสื่อสารสองทางที่มีเป้าหมายโดยรวมเพื่อที่จะให้เกิดการตัดสินใจที่ดีขึ้นและได้รับการสนับสนุนจากสาธารณะซึ่งเป้าหมายของกระบวนการการมีส่วนร่วมของประชาชน ก็คือ การให้ข้อมูลต่อสาธารณชนและให้สาธารณชนแสดงความคิดเห็นต่อโครงการที่น่าเสนอหรือนโยบายรัฐและมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาเพื่อหาทางออกที่ดีที่สุดสำหรับทุกๆ คน

โกวิท พวงงาม ((2552, 17 มีนาคม) สยามรัฐ: 22) กล่าวในสยามรัฐว่า รูปแบบการเปิดช่องทางให้ประชาชนรับรู้ข้อมูลข่าวสารและรับฟังความคิดเห็นของประชาชนอย่างหลากหลายวิธีการที่จะให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการทำงานบริหารกิจการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น การให้ประชาชนรับรู้ข้อมูลข่าวสารนับเป็นฐานสำคัญที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องเปิดช่องทางให้ประชาชนรับรู้ และรับฟังข้อมูลข่าวสารในรูปแบบต่างๆ อย่างหลากหลาย ช่องทาง เช่น ผู้แสดงความคิดเห็น เอกสารเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร การให้บริการอินเตอร์เน็ต มีเว็บไซต์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้ข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ และการเปิดให้ประชาชนเข้าร่วมฟังประชุมสภาท้องถิ่น เป็นต้น

จากแนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบ ลักษณะหรือกระบวนการการมีส่วนร่วมที่ผู้ศึกษานำเสนอข้างต้น ผู้ศึกษาสามารถสรุปรูปแบบหรือกระบวนการหรือลักษณะการมีส่วนร่วม ได้อย่างกว้างๆ ว่า เป็นกระบวนการสื่อสารสองทางซึ่งต้องเกี่ยวข้องกับกระบวนการตัดสินใจ กระบวนการดำเนินการ และร่วมรับผลประโยชน์โดยเป้าหมายของการมีส่วนร่วมก็คือ การให้ข้อมูลข่าวสาร สาธารณชนแสดงความคิดเห็นต่อโครงการหรือกิจกรรมนั้นๆ

นอกจากนี้ ผู้ศึกษาเห็นว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนมีอยู่ในเกือบทุกกิจกรรมของสังคม ขึ้นอยู่กับความสนใจและประเด็นในการพิจารณา แต่มีเงื่อนไขพื้นฐานในการมีส่วนร่วมว่าประชาชนต้องมีอิสรภาพ ความเสมอภาพและความสามารถในการเข้าร่วมกิจกรรม นอกจากนี้การมีส่วนร่วมต้องมีวัตถุประสงค์หรือจุดมุ่งหมายต้องมีกิจกรรมเป้าหมาย และต้องมีกลุ่มเป้าหมาย ทั้งนี้ เพื่อให้กระบวนการการมีส่วนร่วมของประชาชนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด

ผู้ศึกษาเห็นว่า แนวคิดของแอนดรูว์ เพียร์ส และเม.สตีเฟล แนวคิดของอภินิหารพิพัฒน์ แนวคิดของประสพสุข ตีอินทร์ และแนวคิดของชาญฉวุฒ ไชยรักษา เป็นแนวคิดที่เป็นระบบและสอดคล้องกับระบบของการพัฒนาท้องถิ่นมากที่สุด จึงผสมผสานและจำแนกการมีส่วนร่วมของประชาชนในการศึกษาครั้งนี้ออกเป็น 4 แบบ คือ

1. การมีส่วนร่วมวางแผน หมายถึง การที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดแผนงาน โครงการ กิจกรรม การดำเนินงาน และรับรู้การวางแผนการดำเนินงาน
2. การมีส่วนร่วมปฏิบัติการหรือดำเนินการ หมายถึง การที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการทำประโยชน์ตามโอกาสและตามกำลังความสามารถของตน
3. การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ หมายถึง การที่ประชาชนได้รับผลประโยชน์จากการดำเนินกิจกรรมหรือโครงการ
4. การมีส่วนร่วมติดตามประเมินผล หมายถึง การที่ประชาชนเข้ามามีส่วนในการติดตาม ตรวจสอบและประเมินผล เมื่องานในโครงการต่างๆ เสร็จสิ้นลง

1.4 ขั้นตอนของการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วมถือเป็นหลักที่มีความสำคัญขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ต้องให้ประชาชนมีส่วนร่วมทุกขั้นตอน ตั้งแต่การเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลตำบลหรือผู้บริหาร การรับรู้ข่าวสาร แสดงความคิดเห็นในการตัดสินใจทำอะไร/อย่างไรของท้องถิ่น และมีส่วนร่วมในการบริหารงาน รวมทั้งการตรวจสอบ ซึ่งพิจารณาจากการที่ประชาชนมีสิทธิ มีอำนาจในการถอดถอนผู้บริหารหรือสมาชิกสภาท้องถิ่นที่ประชาชนเห็นว่าปฏิบัติงานเสียหาย ล้มเหลว มีพฤติกรรมเสื่อมเสีย เป็นต้น

ฉอาน วุฒิกกรมรักษา (2526: 16) ได้จำแนกการมีส่วนร่วมไว้ 5 ขั้นตอน คือ

1. ขั้นกำหนดความต้องการ
2. ขั้นวางแผนดำเนินการ
3. ขั้นตัดสินใจ
4. ขั้นดำเนินการ
5. ขั้นติดตามผลงาน

นอกจากนี้ ยังได้แบ่งลักษณะการเข้าร่วมอีกว่า เป็นการร่วมประชุม ร่วมแสดงความคิดเห็น ร่วมตัดสินใจ ร่วมออกแรง วัสดุ อุปกรณ์ ร่วมเป็นกรรมการ

เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง (2527: 103) ได้แบ่งขั้นตอนของการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้เป็น 4 ขั้นตอน คือ

1. การมีส่วนร่วมในการค้นหาและสาเหตุของปัญหา

2. การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรม
3. การมีส่วนร่วมในการลงทุนและปฏิบัติงาน
4. การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลงาน

อกิน รพีพัฒน์ (2527: 18) เห็นว่า การมีส่วนร่วมประชาชนจะต้องเข้าร่วมในขั้นตอนต่างๆ คือ

1. การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของประชาชน เนื่องมาจากเหตุผลพื้นฐาน คือ ชาวชนบทประสบปัญหาอยู่มรู้ปัญหาของตนเองได้ดีที่สุด
2. การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินการกิจกรรมเพื่อแก้ปัญหา ซึ่งปัญหาเหล่านั้นผู้ที่เลือกแนวทางในการพัฒนาควรเป็นประชาชนในชุมชนนั้นเอง ไม่ใช่บุคคลภายนอก เพื่อให้เหมาะสมสอดคล้องกับทรัพยากร กับศักยภาพในการพัฒนาชุมชนนั้น
3. การมีส่วนร่วมในการลงทุน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านแรงงาน การรวมแรงในการประกอบกิจกรรม ที่จะทำให้ประชาชนมีความผูกพันมากขึ้น และก่อให้เกิดความรู้สึก ร่วมกันในการเป็นเจ้าของกิจกรรมและผลงานที่ปรากฏ ซึ่งจะส่งผลให้ประชาชนบำรุงรักษา ให้ดำรงอยู่อย่างสมบูรณ์และมีประโยชน์
4. การมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล เพื่อค้นคว้าข้อดีและข้อบกพร่องอันเกิดจากการดำเนินกิจกรรมซึ่งได้นำมาเป็นบทเรียนในการหาทางปรับปรุงแก้ไขและเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานต่อไป

ไพรัตน์ เดชะรินทร์ (2527: 6-7) กล่าวถึงขั้นตอนของการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานให้บรรลุวัตถุประสงค์และนโยบายการพัฒนาที่กำหนดไว้ คือ

1. ร่วมทำการศึกษา ค้นคว้า ปัญหาและสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนรวมตลอดจนความต้องการของชุมชน
2. ร่วมคิดหาและสร้างรูปแบบและวิธีการพัฒนาเงื่อนไขและลดปัญหาของชุมชน หรือเพื่อสร้างสรรค์สิ่งใหม่ที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชน หรือสนองความต้องการของชุมชน
3. ร่วมวางแผนนโยบายหรือแผนงานหรือ โครงการ หรือกิจกรรมเพื่อจัดและแก้ไข ปัญหาและสนองความต้องการของชุมชน
4. ร่วมตัดสินใจการใช้ทรัพยากรที่มีจำกัดให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม
5. ร่วมจัดหรือปรับปรุงการบริหารงานพัฒนาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล
6. ร่วมการลงทุนในกิจกรรม โครงการของชุมชนตามขีดความสามารถของตนเอง และของหน่วยงาน

7. ร่วมปฏิบัติงานตามนโยบาย แผนงาน โครงการ และกิจกรรมให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้

8. ร่วมควบคุม ติดตาม ประเมินผล และร่วมบำรุงรักษาโครงการและกิจกรรมที่ได้ทำไว้โดยเอกชนและรัฐบาลให้ใช้ประโยชน์ได้ตลอดไป

โกมาตร จึงเสถียรทรัพย์ (2528: 94 อ้างถึงใน ทานตะวัน อินทร์จันทร์ 2546: 20) อธิบายว่า ประชาชนควรมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของการพัฒนานับตั้งแต่การสำรวจปัญหา การค้นหาแนวทางแก้ไข การคิดค้นและการกำหนดกิจกรรมการต่างๆ และการดำเนินการแก้ไข ทั้งนี้ จะต้องให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและการดำเนินงาน ดังนั้น ขั้นตอนการมีส่วนร่วมของประชาชน จึงควรมีดังนี้

1. การค้นหาปัญหาสาเหตุของปัญหาและพิจารณาแนวทางแก้ไข
2. การตัดสินใจเลือกแนวทางแก้ไขและวางแผนหรือโครงการแก้ไขปัญหา
3. การปฏิบัติการแก้ไขปัญหตามแผนและโครงการที่วางไว้
4. การรับประโยชน์จากราชการ
5. การประเมินผลโครงการ

วันรักษ์ มิ่งมณีนาคน (2531: 11-15) การมีส่วนร่วมที่แท้จริงของประชาชนที่แท้จริง หมายถึงการมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนโดยครบถ้วน คือ

1. การมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์และศึกษาชุมชน เพื่อนำไปสู่การค้นหาปัญหาและความต้องการที่แท้จริงของชุมชน ตลอดจนการจัดลำดับของปัญหาและการคัดเลือกปัญหาที่จะแก้ตามลำดับ ก่อนหรือหลังชาวบ้านต้องรู้ถึงปัญหาของตนเอง มิใช่คนภายนอกมาชี้ปัญหา
2. การมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์สาเหตุของปัญหา
3. การมีส่วนร่วมในการเลือกวิธีและวางแผนในการแก้ปัญหา
4. การมีส่วนร่วมดำเนินการตามแผน เช่น การสละแรงงาน และทรัพยากรต่างๆ
5. การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล

ทศพร ศิริสัมพันธ์ (2549: 346-348) ระดับและรูปแบบการมีส่วนร่วมหรือบทบาทของประชาชนในการบริหารจัดการที่แตกต่างกัน โดยการวิเคราะห์ตามกรอบระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนของ International Association for Public Participation (IAP2) ซึ่งเป็นสถาบันนานาชาติได้ศึกษาและกำหนดระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน ซึ่งแบ่งระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็น 5 ชั้น ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในระดับให้ข้อมูลข่าวสาร (Inform) เป็นการมีส่วนร่วมของประชาชนในระดับต่ำที่สุด บทบาทของประชาชนน้อยมาก เพียงแต่รับทราบว่าจะเกิดอะไรที่ไหน

ดังนั้น รูปแบบการมีส่วนร่วมในขั้นนี้อยู่ในลักษณะการให้ข้อมูลทางเดียวจากรัฐสู่ประชาชน เช่น การทำสื่อเผยแพร่ การทำวารสาร การจัดทำป้าย การพหามสถานที่จริง การใช้สื่อวิทยุและโทรทัศน์ ถึงแม้การให้ข้อมูลจะมีส่วนร่วมระดับต่ำ แต่การให้ข้อมูลข่าวสารเป็นสิ่งที่จำเป็นมากต่อการมีส่วนร่วมในระดับที่สูงขึ้น เพราะถ้าประชาชนไม่ทราบข้อมูลที่ครบถ้วน การตัดสินใจที่สมเหตุสมผลก็ จะไม่เกิดขึ้น

2. การมีส่วนร่วมในระดับหารือ (Consult) เป็นลักษณะการให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูล ข้อเท็จจริง ความรู้สึกและความคิดเห็นประกอบการตัดสินใจ ดังนั้นประชาชนมีบทบาทในฐานะการให้ข้อมูล ส่วนการตัดสินใจเป็นของหน่วยงานของรัฐ รูปแบบการมีส่วนร่วมในลักษณะนี้ เช่น การสำรวจความคิดเห็น การประชุมสาธารณะ เป็นทั้งการชี้แจงและการหารือ

3. การมีส่วนร่วมในระดับการมีบทบาท (Involve) เป็นลักษณะการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมทำงาน ตลอดจนกระบวนการตัดสินใจ มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และข้อมูลระหว่างรัฐกับประชาชนอย่างจริงจัง และมีจุดมุ่งหมายชัดเจน ข้อมูลความคิดเห็นของประชาชนจะสะท้อนออกมาในทางเลือกต่างๆ รูปแบบการมีส่วนร่วมในขั้นนี้ เช่น การประชุมเชิงปฏิบัติการ ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนขั้นนี้ใกล้เคียงกับการมีส่วนร่วมในระดับการร่วมมือ เพียงแต่รูปแบบการมีส่วนร่วมมีลักษณะเป็นกิจกรรมถาวรมากกว่า และภาครัฐยังมีอำนาจในการตัดสินใจขั้นสุดท้าย

4. การมีส่วนร่วมในระดับสร้างความร่วมมือ (Collaborate) เป็นการให้บทบาทของประชาชนในระดับสูง โดยประชาชนและหน่วยงานภาครัฐ จะทำงานร่วมกันในกระบวนการของการตัดสินใจ ฉะนั้น ความคิดเห็นของประชาชนจะสะท้อนออกมาในการตัดสินใจค่อนข้างสูง รูปแบบการมีส่วนร่วมขั้นนี้ เช่น คณะกรรมการร่วมภาครัฐและเอกชน และคณะที่ปรึกษาฝ่ายประชาชน เป็นต้น

5. การมีส่วนร่วมในระดับให้อำนาจประชาชน (Empower) เป็นขั้นที่ให้บทบาทประชาชนในรับที่สูง เพราะให้ประชาชนเป็นผู้ตัดสินใจ รัฐจะดำเนินการตามการตัดสินใจนั้น รูปแบบการมีส่วนร่วมในขั้นนี้ที่รู้จักกันก็คือ การลงประชามติ หรือในประเทศอาจเป็น โครงการบางประเภทที่รัฐยกให้ประชาชนตัดสินใจและบริหารจัดการเอง โดยรัฐทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวกหรือช่วยเหลือ เช่น โครงการกองทุนหมู่บ้าน เป็นต้น

PUBLIC PARTICIPATION SPECTRUM

Empower	เสริมอำนาจประชาชน
Collaborate	เข้ามามีส่วนร่วม
Involve	เข้ามามีส่วนเกี่ยวข้อง
Consult	รับฟังความคิดเห็นของประชาชน
Inform	ให้ข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชน

ระดับการมีส่วนร่วมของสาธารณะ

ภาพที่ 2.2 แสดงระดับการมีส่วนร่วมของสาธารณะ

ที่มา : ทศพร ศิริสัมพันธ์ (2549) “ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการบริหารราชการแนวใหม่”

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร.): 346

เจิมศักดิ์ และคณะ (อ้างถึงใน นิรัฐ แก้วสม 2547: 23) ได้แบ่งขั้นตอนการมีส่วนร่วมของชุมชนออกเป็น 5 ขั้นตอน คือ

1. ร่วมในการค้นหาปัญหาและต้องการที่แท้จริง ตลอดจนการจัดลำดับความสำคัญของปัญหา

2. ร่วมวิเคราะห์สาเหตุของปัญหา ตลอดจนการแก้ปัญหา

3. ร่วมเลือกแนวทางและวางแผนพัฒนาแก้ปัญหา

4. ร่วมในกิจกรรมพัฒนาตามแผน

5. ร่วมในการติดตามประเมินผลงานกิจกรรม

เฉลิม เกิดโมลี (2543: 3 อ้างถึงใน ชาญณวุฒ ไชยรักษา (ม.ป.ป.): 28) กล่าวถึงระดับการมีส่วนร่วม คือ

1. ร่วมตัดสินใจ คือ ต้องทั้งร่วมคิดและต้องมีอำนาจตัดสินใจในระดับที่แน่นอนระดับหนึ่ง

2. ร่วมทำ คือ ร่วมในขั้นตอนของการดำเนินการทั้งหมด

3. ร่วมสนับสนุน อาจเป็นได้ตั้งแต่ให้ข้อมูลข่าวสารถึงการสนับสนุนทรัพยากรบริการ

พิชาย รัตนดิลก ณ ภูเก็ต (2543: 13–14 อ้างถึงใน น้ำทิพย์ สิงห์ตาห้อง 2545: 33) ได้กล่าวว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนมีหลายระดับและหลายรูปแบบ ดังนี้

ตารางที่ 2.1 ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน

ระดับการมีส่วนร่วม	รูปแบบการมีส่วนร่วม	วัตถุประสงค์การมีส่วนร่วม
1 การร่วมมือให้ข้อมูล ข่าวสาร	ทำจดหมายร้องเรียน การร้องทุกข์ การสำรวจความคิดเห็น การ ประชุมชาวบ้าน การสัมมนา ระดมความคิดเห็น การเสวนา การประชุมเชิงปฏิบัติการ การทำ ประชาพิจารณ์ เป็นต้น	เพื่อให้ชาวบ้านระบุถึงปัญหาและ ความต้องการ รวมทั้งทางเลือกใน การแก้ไขปัญหา ทั้งในด้านข้อมูล เท็จจริง และด้านวิสัยทัศน์ ความ คิดเห็นความรู้สึก
2 การระดมทรัพยากร	การสนับสนุนในด้านวัตถุประสงค์ทั้ง แรงงาน เงิน หรือวัสดุอุปกรณ์ ต่างๆ รวมทั้งการซื้อหุ้นในกิจการ	เพื่อสร้างความรู้สึกร่วมเป็นเจ้าของ ร่วมในนโยบาย แผนงาน และ โครงการ
3 การร่วมตัดสินใจ	คณะกรรมการแบบมีตัวแทนของ กลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ทั้งจาก หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง องค์กร ภาครัฐ องค์กรภาคเอกชน องค์กรชุมชน นักวิชาการ	เพื่อให้ชาวบ้านมีส่วนร่วมได้ส่วนเสีย มีโอกาสร่วมและเปลี่ยนข่าวสาร อภิปรายและตัดสินใจ
4 การตัดสินใจได้ด้วย ตนเอง	การจัดการตนเองของชุมชน องค์กรชาวบ้าน สหกรณ์ การลง ประชามติ	เพื่อให้ชาวบ้านกำหนดนโยบาย แนวทางการดำเนินงานด้วยตนเอง และความรับผิดชอบด้วยตนเอง

กล่าวโดยสรุป การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารปกครองเป็นหลักคิด
ที่รัฐบาลในประเทศเสรีประชาธิปไตยต่างๆ ให้ความสนใจ เพราะเป็นการบริหารราชการที่
ประชาชนเรียกร้อง เป็นที่ยอมรับประชาชนและเป็นไปตามครรลองของระบอบประชาธิปไตย ที่
มุ่งเน้นให้การบริหารราชการ การตัดสินใจ การให้บริการสาธารณะ ตลอดจนการดำเนินนโยบาย
สาธารณะต่างๆ เป็นไปอย่างสุจริต โปร่งใส เพื่อประโยชน์สุขของประชาชน ตอบสนองความ
ต้องการของประชาชน มีการตัดสินใจที่รอบคอบ เป็นธรรม และคำนึงถึงผลประโยชน์และสิทธิขั้น

พื้นฐานของประชาชน โดยรวม การเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมเป็นวิธีการหนึ่งที่จะเกิดการบริหารราชการที่สุจริต โปร่งใสมากขึ้น

1.5 ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม

โคเฮนและอัฟฮอฟฟ์ (Cohen and Uphoff 1977: 17–19 อ้างถึงใน ทานตะวัน อินทร์จันทร์ 2546: 23–24) ได้เสนอว่า บุคคลฝ่ายที่มีส่วนสำคัญในการมีส่วนร่วมในโครงการพัฒนาสิ่งแวดล้อมชนบท ประกอบด้วย ประชาชนในท้องถิ่น ผู้นำท้องถิ่น เจ้าหน้าที่ของรัฐและบุคคลภายนอกสำหรับการมีส่วนร่วมของประชาชนนั้น ยังมีปัจจัยหลายอย่างที่มีส่วนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม ได้แก่

1. อายุและเพศ
2. สถานภาพในครอบครัว
3. ระดับการศึกษา
4. สถานภาพทางสังคม เช่น ชั้นทางสังคม ศาสนา
5. อาชีพ
6. รายได้และทรัพย์สิน
7. ระยะเวลาในท้องถิ่นและระยะเวลาที่อยู่ในโครงการ
8. พื้นที่ดินถือครองและสถานภาพการทำงาน

World Health Organization (อ้างถึงใน ยูพิน ระพิพันธุ์ 2544: 21–22) เสนอว่า ปัจจัยพื้นฐานในการระดมการมีส่วนร่วมของประชาชน คือ

1. ปัจจัยของสิ่งจูงใจ จากสภาพความเป็นจริงชาวบ้านที่จะเข้าร่วมกิจกรรมใด กิจกรรมหนึ่งทั้งในแง่การร่วมแรง ร่วมทรัพยากร หรืออื่นๆ นั้น มีเหตุอยู่สองประการ คือ

1.1 การมองเห็นว่าตนจะได้รับประโยชน์ตอบแทนในสิ่งที่ตนทำไป ซึ่งถือเป็นเรื่องการกระตุ้นให้เกิดมีสิ่งจูงใจ

1.2 การได้รับคำบอกกล่าวหรือชักชวนจากเพื่อนให้เข้าร่วม โดยมีสิ่งจูงใจเป็นตัวนำ ซึ่งถือว่าเป็นเรื่องของการก่อให้เกิดมีสิ่งจูงใจ

2. ปัจจัยโครงสร้างของช่องทางในการเข้ามามีส่วนร่วม แม้ว่าชาวชนบทเป็นจำนวนมากจะเป็นประโยชน์ของการเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนา แต่ก็ไม่อาจเข้าร่วมกิจกรรมได้เนื่องจากไม่เห็นช่องทางของการมีส่วนร่วมหรือเข้าร่วมแล้วก็ไม่ได้รับดังที่คาดคิดเอาไว้ เนื่องจากการเข้ามามีส่วนร่วมนั้นมีได้จัดรูปแบบความสัมพันธ์ที่เหมาะสม เช่น ภาวะผู้นำ ลักษณะการทำงาน กฎระเบียบ แบบแผน เป็นต้น ดังนั้น ปัจจัยพื้นฐานทางด้านโครงสร้างของช่องทางในการเข้ามามีส่วนร่วมจึงควรมีลักษณะ

2.1 เปิดโอกาสให้ทุกคนและทุกกลุ่มในชุมชนมีโอกาสเข้าร่วมในการพัฒนา รูปแบบใดหรือรูปแบบหนึ่ง โดยการเข้าร่วมอาจอยู่ในรูปของการมีส่วนร่วม โดยตรงหรือโดยมี ตัวแทนก็ได้

2.2 ควรมีกำหนดเวลาที่แน่ชัด เพื่อให้ผู้เข้าร่วมสามารถกำหนดเงื่อนไขของตนเองได้

2.3 กำหนดลักษณะกิจกรรมที่แน่นอน

3. ปัจจัยอำนาจในการส่งเสริมกิจกรรมของการมีส่วนร่วม โดยปกติที่ผ่านมาใน กิจกรรมหนึ่งๆ แม้ว่าประชาชนจะเห็นด้วยและมีโอกาสเข้าร่วม แต่ไม่อาจกำหนดเป้าหมาย วิธีการ หรือผลประโยชน์ของกิจกรรม เพราะสิ่งเหล่านี้เจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นผู้กระทำ

นรินทร์ จงวุฒิเวศย์ (2527: 183) ได้กล่าวถึงปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม ได้แก่

1. ความศรัทธาที่มีต่อความเชื่อถือบุคคลสำคัญและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ทำให้ประชาชน มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ เช่น การลงแขก การบำเพ็ญประโยชน์ การสร้างโบสถ์วิหาร

2. ความเกรงใจที่มีต่อบุคคลที่เคารพนับถือหรือมีเกียรติยศ ตำแหน่ง ทำให้ ประชาชนมีส่วนร่วมด้วยทั้งๆ ที่ยังไม่มีศรัทธาหรือความเต็มใจอย่างเต็มเปี่ยมที่จะกระทำ เช่น ผู้ใหญ่ออกปากขอแรงผู้น้อยก็ช่วยแรง

3. อำนาจบังคับที่เกิดจากบุคคลที่มีอำนาจเหนือกว่า ทำให้ประชาชนถูกบีบบังคับ ให้มีส่วนร่วมในการกระทำต่างๆ

ปรีชญา เวสารัชช์ (2528: 170) ได้กล่าวถึงปัจจัยสำคัญซึ่งผลักดันให้ประชาชน เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาท้องถิ่น ดังนี้

1. ปัจจัยสภาพแวดล้อมทางกายภาพ เศรษฐกิจ สังคม การเมือง การปกครอง และความปลอดภัย

2. ปัจจัยผลักดันจากบุคคลอื่น โดยเฉพาะผู้นำ เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน

3. ปัจจัยที่เป็นรางวัลตอบแทน ได้แก่ ค่าตอบแทนแรงงาน เงินปันผลจาก สหกรณ์ออมทรัพย์

4. ปัจจัยภายในตัวบุคคล ได้แก่ ความคาดหวังในประโยชน์ส่วนรวม ความรู้สึก เกรงใจไม่กล้าปฏิเสธเมื่อถูกชักชวนหรือความรู้สึกว่าเป็นพันธะที่ต้องเข้าร่วมเพื่อให้เกิดความ สามัคคี

พัทธา สายหู (2529: 246 อ้างถึงใน ทานตะวัน อินทร์จันทร์ 2546: 24) ได้กล่าวถึง ปัจจัยที่มีความสำคัญและส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่ดำเนินการอยู่ในชุมชน ซึ่งความสำเร็จของโครงการพัฒนาชุมชนขึ้นอยู่กับปัจจัยต่างๆ ดังต่อไปนี้

1. ปัจจัยที่มีลักษณะของโครงการ เช่น เป็นโครงการที่ประชาชนต้องการ
2. ปัจจัยที่เป็นลักษณะของชาวบ้านเอง เช่น ขยันขันแข็ง สามัคคี มีผู้นำที่ดี
3. ปัจจัยที่มาจากทางราชการ เช่น ถือเป็นโครงการสำคัญ มีงบประมาณเหลือเพียงพอ มีเจ้าหน้าที่วิชาการสนับสนุน
4. ปัจจัยที่เป็นส่วนประกอบ เช่น การคมนาคมสะดวก วัสดุพร้อม เศรษฐกิจของหมู่บ้านไม่ฝืดเคือง

2. แนวคิดทั่วไปเกี่ยวกับการปกครองส่วนท้องถิ่น

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่น

การปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นรากฐานของการปกครองระบอบประชาธิปไตย จึงควรให้ความสำคัญการปกครองท้องถิ่น โดยเน้นคุณค่าของประชาชนในการควบคุมกิจการท้องถิ่น หรือการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่น เป็นที่ยอมรับว่าการจัดการปกครองท้องถิ่นเป็นวิธีที่ดีที่สุดวิธีหนึ่งในการพัฒนาสังคมของประเทศเป็นส่วนรวม ประเทศไทยได้ใช้หลักการกระจายอำนาจเป็นหลักการปกครองประการหนึ่งของไทย ซึ่งแสดงออกเป็นรูปธรรมในรูปของหน่วยการปกครองท้องถิ่นรูปแบบต่างๆ เช่น เทศบาล องค์การบริหารส่วนจังหวัด องค์การบริหารส่วนตำบล และกรุงเทพมหานคร ในบรรดารูปแบบการปกครองส่วนท้องถิ่นที่กล่าวถึงนั้น เทศบาลเป็นการปกครองท้องถิ่นรูปหนึ่งที่มีความสำคัญยิ่ง เพราะเป็นการปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีจำนวนมากและมีการกระจายตัวในพื้นที่ของประเทศอย่างกว้างขวาง

โกวิท พวงงาม (2551: 24) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550 หมวดที่ 14 การปกครองส่วนท้องถิ่น ได้บัญญัติถึงสาระหลักเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารกิจการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) การมีส่วนร่วมในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเรื่องอื่นๆ ไว้หลายประการ ดังเช่น การเสนอข้อบัญญัติท้องถิ่น การลงคะแนนเสียงถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่น และผู้บริหารท้องถิ่น การออกเสียงประชามติ และการมีส่วนร่วมในการบริหารกิจการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นต้น ซึ่งจะเห็นได้ว่าประเด็นเหล่านี้เป็นประเด็นสำคัญต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างยิ่ง การกำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องเปิดช่องทางและหาวิธีการส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในองค์กรปกครองส่วน

ท้องถิ่น ในส่วนที่ว่าด้วยการมีส่วนร่วมของประชาชนในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) มี บทบัญญัติหลักที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนการบริหารกิจการองค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่น ตามมาตรา 287 ประชาชนมีสิทธิมีส่วนร่วมในการบริหารกิจการขององค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่น โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดให้มีวิธีการให้ประชาชนมีส่วนร่วมดังกล่าวได้ด้วย

ในกรณีที่การกระทำขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จะมีผลกระทบต่อชีวิต ความเป็นอยู่ของประชาชนในท้องถิ่นในสาระสำคัญขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ต้องแจ้งข้อมูล รายละเอียดให้ประชาชนทราบก่อนกระทำการเป็นเวลาพอสมควร และในกรณีที่เห็นสมควรหรือ การไต่รับการร้องขอจากประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ต้องจัดให้มีการ รับฟังความคิดเห็นก่อนการกระทำนั้นหรืออาจจัดให้ประชาชนออกเสียงประชามติเพื่อตัดสินใจ ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายกำหนด องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องรายงานการดำเนินงานต่อประชาชน ในเรื่องการจัดทำงบประมาณ การใช้จ่ายและผลการดำเนินงานในรอบปีเพื่อให้ประชาชนร่วม ตรวจสอบและกำกับการบริหารจัดการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

2.2 ความหมายของการปกครองท้องถิ่น

คำว่า การปกครองท้องถิ่น (Local Government) มีนักวิชาการให้ความหมายไว้ ดังนี้

เดเนียล วิท (Wit 1967: อ้างถึงใน จิรศักดิ์ สีใจเจริญ 2543: 10) อธิบายว่า การ ปกครองท้องถิ่นเป็นการปกครองที่รัฐบาลกลางให้อำนาจหรือกระจายอำนาจ ไปให้หน่วยการ ปกครองท้องถิ่นเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นได้มีอำนาจในการปกครองร่วมกันทั้งหมด หรือเป็นบางส่วนในการบริหารท้องถิ่น ตามหลักการที่ว่า ถ้าอำนาจการปกครองมาจากประชาชน ในท้องถิ่นแล้ว รัฐบาลของท้องถิ่นย่อมเป็นรัฐบาลของประชาชน โดยประชาชนและเพื่อประชาชน

แฮร์ริส จี. มอนตากู (Mongtagu 1984: อ้างถึงใน เอกสิทธิ์ สุทธิศาสนกุล 2545: 26) ได้ให้ความหมายของคำว่า การปกครองท้องถิ่น หมายถึง การปกครองซึ่งหน่วยการปกครองท้องถิ่น ได้มีการเลือกตั้งโดยอิสระ เพื่อเลือกผู้ที่มีหน้าที่บริหารการปกครองท้องถิ่น มีอำนาจอิสระพร้อม ความรับผิดชอบซึ่งตนสามารถที่จะใช้ได้โดยปราศจากการควบคุมของหน่วยการบริหารราชการ ส่วนกลางหรือภูมิภาค แต่ทั้งนี้ หน่วยการปกครองท้องถิ่น ยังต้องอยู่ภายใต้บังคับว่าด้วยอำนาจ สูงสุดของประเทศ ไม่ได้กลายเป็นรัฐอิสระใหม่แต่อย่างใด

ชูศักดิ์ เทียงตรง (2518: 12) ให้ความหมายการปกครองส่วนท้องถิ่น คือ การ ปกครองที่รัฐบาลกลางมอบอำนาจให้หรือกระจายอำนาจ ไปให้หน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่นที่ เกิดจากหลักการกระจายอำนาจได้มีอำนาจในการปกครอง ร่วมรับผิดชอบทั้งหมดหรือแต่เพียง บางส่วน ในการบริหารภายในขอบเขตอำนาจหน้าที่และอาณาเขตของตนที่กำหนดไว้ตามกฎหมาย

อุทัย หิริญโต (2523: 2) อธิบายไว้ว่า การปกครองท้องถิ่นเป็นการปกครองที่รัฐบาลมอบอำนาจให้ประชาชนในท้องถิ่นใดท้องถิ่นหนึ่ง จัดการปกครองและดำเนินการบางอย่าง โดยดำเนินการกันเองเพื่อบำบัดความต้องการของตน การบริหารงานของท้องถิ่นมีการจัดเป็นองค์การ มีเจ้าหน้าที่ซึ่งประชาชนเลือกตั้งขึ้นมาทั้งหมดหรือบางส่วน ทั้งนี้ มีความเป็นอิสระในการบริหารงานแต่รัฐบาลต้องควบคุมด้วยวิธีการต่างๆ ตามความเหมาะสม

ประทาน คงฤทธิ์ศึกษากร (2526: 8) นิยามว่า การปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นระบอบการปกครองที่มีผลสืบเนื่องมาจากการกระจายอำนาจทางการปกครองของรัฐ โดยนับนี้จะเกิดองค์การทำหน้าที่ปกครองท้องถิ่นโดยคนในท้องถิ่นนั้นๆ องค์การนี้จัดตั้งและถูกควบคุมโดยรัฐบาล แต่มีอำนาจในการกำหนดคน โยบายและควบคุมให้มีการปฏิบัติให้เป็นไปตามนโยบายของตนเอง

วิศิษฐ์ ทวีเศรษฐ์ (2539: 345 อ้างถึงใน อัญชิสา แสงกล้า 2547: 12) ได้สรุปความหมายลักษณะและหลักการสำคัญของการปกครองท้องถิ่นทั่วไปไว้ว่า การปกครองท้องถิ่นเป็นการจัดระเบียบการปกครองตามหลักการกระจายอำนาจการปกครอง โดยรัฐหรือรัฐบาลกลางมอบอำนาจให้ประชาชนในท้องถิ่นไปดำเนินการปกครองตนเองและจัดตั้งบริการสาธารณะบางอย่างเพื่อสนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น โดยมีอิสระตามสมควรภายในขอบเขตกฎหมาย การมอบอำนาจในท้องถิ่นทำให้เกิดสภาพการปกครองตนเองหรือการปกครองตนเองในท้องถิ่น

บัญญัติ พุ่มพันธ์ (2551: 7) กล่าวว่า การปกครองท้องถิ่น หมายถึง การปกครองท้องถิ่นที่รัฐบาลกลางให้อำนาจหรือกระจายอำนาจให้กับประชาชนในท้องถิ่น เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นได้มีอำนาจในการปกครองตนเองร่วมกัน โดยจะมีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งประกอบด้วยตัวแทนของประชาชนในท้องถิ่นเข้ามาทำหน้าที่ในการปกครองท้องถิ่น ดำเนินการตามเจตนารมณ์ ความต้องการ และปัญหาของท้องถิ่นเป็นสำคัญแต่ยังคงอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของรัฐบาลกลาง

จากข้อมูลที่กล่าวมาข้างต้น ผู้ศึกษาสามารถสรุปความหมายของการปกครองส่วนท้องถิ่นโดยสรุป หมายถึง การปกครองที่รัฐบาลกลางกระจายอำนาจไปให้หน่วยราชการปกครองท้องถิ่น เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นได้มีอำนาจในการปกครองและบริหารงานของท้องถิ่นด้วยตนเอง เพื่อประโยชน์โดยส่วนรวมของท้องถิ่นเอง โดยมีผู้บริหารซึ่งประชาชนในท้องถิ่นได้เลือกตั้งมาทั้งหมด หรือเพียงบางส่วนมาบริหารราชการในท้องถิ่นนั้นด้วยงบประมาณของตนเองและมีอิสระในการบริหารงานพอสมควร

2.3 ลักษณะของการปกครองท้องถิ่น

การปกครองท้องถิ่นเป็นผลมาจากแนวคิดตามหลักการกระจายอำนาจ ซึ่งเป็นวิธีการที่รัฐได้มอบอำนาจหน้าที่บางอย่างในการปกครองและการจัดบริการสาธารณะให้แก่ท้องถิ่น รับผิดชอบต่อดำเนินงานด้วยงบประมาณและเจ้าหน้าที่ของตนเอง เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการปกครองและการดำเนินงานที่เกี่ยวกับท้องถิ่น โดยเฉพาะตามที่ได้รับมอบหมาย การให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองและบริหารท้องถิ่นนั้น ถือได้ว่าเป็นการสนับสนุนการปกครองในระบอบประชาธิปไตย เพราะหลักการกระจายอำนาจยึดถือเสรีภาพของประชาชนเป็นสำคัญ โดยให้ประชาชนมีอิสระตามสมควรในการดำเนินงานปกครองและจัดทำบริการสาธารณะต่างๆ ได้เอง เป็นการปกครองตนเองตามหลักของการปกครองระบอบประชาธิปไตย การปกครองท้องถิ่นจึงมีความสำคัญ ดังนี้ (เอกสิทธิ์ สุทธิศาสนกุล 2545: 28-31)

1. การปกครองท้องถิ่น คือ รากฐานของการปกครองระบอบประชาธิปไตย เพราะเป็นสถาบันฝึกสอนการเมืองการปกครองการบริหารท้องถิ่นเกิดความรับผิดชอบและหวงแหนต่อประโยชน์อันพึงมีต่อท้องถิ่นของตน ซึ่งทำให้เกิดความศรัทธาเลื่อมใสในระบอบการปกครองประชาธิปไตยประชาชนมีโอกาสเลือกตั้งฝ่ายนิติบัญญัติและฝ่ายบริหาร สำหรับผู้ที่ได้รับเลือกตั้งเข้าไปบริหารกิจการของท้องถิ่นนับได้ว่าเป็นผู้นำในท้องถิ่น จะได้ใช้ความรู้ความสามารถเพื่อบริหารงานท้องถิ่นประชาชนเกิดความคุ้นเคย มีความชำนาญในการใช้สิทธิและหน้าที่ของพลเมือง ซึ่งจะนำไปสู่การมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับชาติต่อไป

2. การปกครองท้องถิ่นทำให้ประชาชนในท้องถิ่นรู้จักการปกครองตนเอง มีส่วนร่วมในการปกครอง ซึ่งผู้บริหารท้องถิ่นนอกจากจะได้รับเลือกตั้งมาเพื่อรับผิดชอบบริหารท้องถิ่นโดยอาศัยความร่วมมือร่วมใจจากประชาชนแล้ว ผู้บริหารท้องถิ่นจะต้องฟังเสียงประชาชนด้วยวิถีทางประชาธิปไตยต่างๆ เช่น เปิดโอกาสให้ประชาชนออกเสียงประชามติ ให้ประชาชนมีอำนาจถอดถอน ซึ่งจะทำให้ประชาชนเกิดความสำนึกในความสำคัญของตนต่อท้องถิ่น ประชาชนจะมีส่วนรับรู้ถึงอุปสรรคปัญหาและช่วยกันแก้ไขปัญหาของท้องถิ่นของตน

3. การปกครองท้องถิ่นเป็นการแบ่งเบาภาระของรัฐบาล เนื่องจากภารกิจของรัฐบาลมีอยู่อย่างกว้างขวาง รัฐบาลจึงไม่สามารถดำเนินการเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นได้อย่างทั่วถึง เพราะแต่ละท้องถิ่นย่อมมีปัญหาและความต้องการที่แตกต่างกัน การแก้ปัญหาหรือจัดบริการโครงการในท้องถิ่นในรูปแบบที่เหมือนกัน ย่อมไม่บังเกิดผลสูงสุด ท้องถิ่นย่อมรู้ปัญหาและเข้าใจปัญหาได้ดีกว่าผู้ซึ่งไม่อยู่ในท้องถิ่นนั้น ประชาชนในท้องถิ่นจึงเหมาะสมที่จะแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นในท้องถิ่นนั้นมากที่สุด

นอกจากนี้กิจการบางอย่างเป็นเรื่องเฉพาะท้องถิ่นนั้นๆ ไม่มีความเกี่ยวข้องกับท้องถิ่นอื่นและไม่มีส่วนได้เสียต่อประเทศโดยรวม จึงเป็นการสมควรที่จะให้ประชาชนในท้องถิ่นนั้นดำเนินการเอง ดังนั้น หากไม่มีหน่วยการปกครองท้องถิ่นแล้ว รัฐจะต้องรับภาระดำเนินการทุกอย่าง และอาจจะไม่สามารถสนองความต้องการของท้องถิ่นได้ทุกแห่ง ซึ่งบางกรณีจะต้องดำเนินการเฉพาะท้องถิ่นนั้นๆ ไม่เกี่ยวกับท้องถิ่นอื่น หากท้องถิ่นสามารถปกครองตนเองได้เองแล้ว ภาระของรัฐก็จะผ่อนคลายเป็นไป รัฐจะมีหน้าที่เพียงกำกับดูแลเท่าที่จำเป็นเท่านั้น เพื่อให้ท้องถิ่นมีมาตรฐานในการดำเนินงานยิ่งขึ้น

4. การปกครองท้องถิ่นสามารถตอบสนองความต้องการของท้องถิ่นได้ตรงเป้าหมาย และมีประสิทธิภาพเนื่องจากท้องถิ่นแต่ละแห่งมีความแตกต่างกันไม่ว่าทางสภาพภูมิศาสตร์ ทรัพยากรประชาชนและความต้องการ ปัญหาข้อขัดแย้งต่างกันออกไป ผู้ที่ให้บริการหรือแก้ไขปัญหาให้ถูกจุดและสอดคล้องกับความต้องการของประชาชนก็ต้องเป็นผู้ที่รู้ถึงปัญหาและความต้องการของประชาชนเป็นอย่างดีการบริหารงานจึงจะเป็นไปอย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพไม่ต้องเสียเวลาเสนอเรื่องขออนุมัติไปยังส่วนกลางขึ้นไป ท้องถิ่นจะบริหารงานให้เสร็จสิ้นลงภายในท้องถิ่นนั่นเอง ไม่ต้องสิ้นเปลืองเวลาและค่าใช้จ่ายโดยไม่จำเป็น

5. การปกครองท้องถิ่นจะเป็นแหล่งสร้างผู้นำทางการเมืองและการบริหารของประเทศในอนาคต เนื่องจากผู้นำหน่วยการปกครองท้องถิ่นย่อมเรียนรู้ประสบการณ์ทางการเมืองการได้รับเลือกตั้งโดยการสนับสนุนจากประชาชนในท้องถิ่นย่อมเป็นพื้นฐานที่ดีต่ออนาคตทางการเมืองของตน และยังฝึกฝนทักษะทางการเมืองการบริหารงานในท้องถิ่นอีกด้วย

6. การปกครองท้องถิ่นสอดคล้องกับแนวความคิดในการพัฒนาชนบทแบบพึ่งตนเอง การปกครองท้องถิ่นโดยยึดหลักการกระจายอำนาจ ทำให้เกิดการพัฒนาชนบทแบบพึ่งตนเองทั้งทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคม การดำเนินงานพัฒนาชนบทที่ผ่านมามีอุปสรรคสำคัญประการหนึ่งคือ ขาดการมีส่วนร่วมจากประชาชนในท้องถิ่นอย่างเต็มที่ ซึ่งการพัฒนาชนบทที่สัมฤทธิ์ผลนั้น จะต้องมาจากการริเริ่มช่วยเหลือตนเองของท้องถิ่น ทำให้เกิดความร่วมมือร่วมแรงกันโดยอาศัยโครงสร้างความเป็นอิสระในการปกครองตนเอง ซึ่งต้องมาจากการกระจายอำนาจอย่างแท้จริง

ชวงส์ ฉายะบุตร (2539: 19-20) กล่าวไว้ว่า การปกครองท้องถิ่นมีหลักการสำคัญ ดังนี้

1. การปกครองท้องถิ่นเป็นการปกครองของชุมชนหนึ่ง ซึ่งชุมชนเหล่านั้นอาจแตกต่างกันในด้านความเจริญ จำนวนประชากรหรือขนาดของพื้นที่ เช่น หน่วยการปกครองส่วน

ท้องถิ่นของไทยแบ่งออกเป็น เทศบาล องค์การบริหารส่วนจังหวัด องค์การบริหารส่วนตำบล กรุงเทพมหานครและเมืองพัทยา

2. หน่วยการปกครองท้องถิ่นจะต้องมีอำนาจอิสระ (Autonomy) ในการปฏิบัติหน้าที่ตามความเหมาะสม กล่าวคือ อำนาจของหน่วยการปกครองท้องถิ่นจะต้องมีขอบเขตพอสมควร เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการปฏิบัติหน้าที่ของหน่วยการปกครองท้องถิ่นอย่างแท้จริง หากมีอำนาจมากเกินไปไม่มีขอบเขต หน่วยการปกครองท้องถิ่นนั้นก็เลยกลายเป็นรัฐอธิปไตย เป็นผลเสียต่อความมั่นคงของรัฐ อำนาจของท้องถิ่นนี้มีขอบเขตที่แตกต่างกันออกไป ตามลักษณะความเจริญและความสามารถของประชาชนในท้องถิ่นนั้นเป็นสำคัญ รวมทั้งนโยบายของรัฐในการพิจารณาการกระจายอำนาจให้หน่วยการปกครองท้องถิ่นระดับใด จึงจะเหมาะสม

3. หน่วยการปกครองท้องถิ่นจะต้องมีสิทธิตามกฎหมาย (Legal Rights) ที่จะดำเนินการปกครองตนเอง สิทธิตามกฎหมายแบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ

3.1 หน่วยการปกครองท้องถิ่นมีสิทธิที่จะตรากฎหมายหรือระเบียบข้อบังคับต่างๆ ขององค์กรปกครองท้องถิ่น เพื่อประโยชน์ในการบริหารตามหน้าที่ และเพื่อใช้บังคับประชาชนในท้องถิ่นนั้นๆ เช่น เทศบัญญัติ ข้อบัญญัติจังหวัด เป็นต้น

3.2 สิทธิที่เป็นหลักในการดำเนินการบริหารท้องถิ่น คือ อำนาจในการกำหนดงบประมาณเพื่อบริหารกิจการตามอำนาจหน้าที่ของหน่วยการปกครองท้องถิ่นนั้นๆ

4. มีองค์กรที่จำเป็นในการบริหารและการปกครองตนเอง องค์กรที่จำเป็นของท้องถิ่น จัดแบ่งเป็นสองฝ่าย คือ องค์กรฝ่ายบริหารและองค์กรฝ่ายนิติบัญญัติ เช่น การปกครองท้องถิ่นแบบเทศบาล จะมีคณะเทศมนตรีเป็นฝ่ายบริหารและสภาเทศบาลเป็นฝ่ายนิติบัญญัติ หรือในแบบมหานคร คือ กรุงเทพมหานครจะมีผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครเป็นฝ่ายบริหาร สภากรุงเทพมหานครจะเป็นฝ่ายนิติบัญญัติ เป็นต้น

ปรัชญา เวสารัชช์ (2528: 14-16) อธิบายว่า การปกครองท้องถิ่นไทยควรมีการกำหนดทิศทางและเป้าหมายที่ชัดเจน สำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่พึงประสงค์ซึ่งเป็นรากฐาน รากต้องเป็นองค์กรที่มีความเข้มแข็งมีประสิทธิภาพและมุ่งผลสัมฤทธิ์ในการปกครองและการบริหารให้แก่ชุมชนที่รับผิดชอบควรมีลักษณะดังนี้

1. เป็นกลไกดำเนินการตามนโยบายและทิศทางของรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องดำเนินการงานตามกรอบนโยบายที่รัฐกำหนด และตอบสนองต่อลักษณะเฉพาะของแต่ละท้องถิ่น ความเป็นอิสระขององค์กรปกครองท้องถิ่นอยู่ที่ความสามารถในการดำเนินการอย่างคล่องตัวเพื่อให้สามารถดำเนินการตามภาระที่รัฐมอบหมายและพันธกิจของตนเองให้เกิดประสิทธิภาพมากที่สุด ดังนั้น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงต้องเป็นองค์กรที่มีความรับผิดชอบ มี

ประสิทธิภาพในการผลักดันนโยบายระดับชาติ ให้ผสมผสานอย่างมีคุณภาพกับนโยบายท้องถิ่นของแต่ละองค์กร องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในลักษณะนี้จึงมีบทบาทส่วนหนึ่งในการเป็นหน่วยงานของรัฐระดับท้องถิ่น ซึ่งแทนส่วนราชการเดิมและทำหน้าที่ผลักดันนโยบายของรัฐให้เกิดผลในทางปฏิบัติ เพื่อให้เกิดความเป็นเอกภาพและประ โยชน์ต่อสังคมในส่วนรวม

2. เป็นองค์กรที่มีประสิทธิภาพและมีระบบบริหารจัดการที่ดี มิฉะนั้นจะไม่สามารถจัดบริการและสร้างประ โยชน์ให้แก่ชุมชนท้องถิ่นของคน ได้ตามเจตนารมณ์ของการกระจายอำนาจ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงต้องเป็นองค์กรเรียนรู้ สามารถป้องกันปัญหาได้ และสามารถคลี่คลายปัญหาที่เกิดขึ้นได้รวดเร็ว ทันการณ์ มีผลงานชัดเจน มีประสิทธิภาพ ผลการดำเนินงานได้มาตรฐาน มีคุณภาพ ประชาชนมีความพอใจบริการ ระบบบริหารจัดการต้องได้รับการออกแบบได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับภารกิจ เอื้อให้การบริหารเป็นไปอย่างคล่องตัว มีการบริหารจัดการทรัพยากรที่ประหยัดและคุ้มค่า

3. มีระบบบริหารจัดการที่ดี โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเปิดเผยโปร่งใส ทำงานภายใต้กรอบกติกา มิใช่ตัดสินใจดำเนินการตามอำเภอใจ การบริหารต้องคำนึงถึงความคุ้มค่าและประ โยชน์ที่จะเกิดแก่ประชาชนและสังคม คำนิยมที่จำเป็นต้องเป็นสิ่งหล่อหลอมผู้บริหารและพนักงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่สำคัญ คือ คุณธรรม กล่าวคือ ผู้เป็นบุคคลสาธารณะเหล่านี้ต้องมีความซื่อสัตย์สุจริต ยึดมั่นในความดีงาม ความถูกต้อง เป็นตัวอย่างดีต่อสังคม มีความสำนึกในความรับผิดชอบต่อสังคม และที่ขาดไม่ได้ ก็คือการดำเนินการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องให้ความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมของพนักงานทุกคน และประชาชนในท้องถิ่นที่ตนรับผิดชอบทุกคนด้วย

4. มีพนักงานที่มีความรู้ ความสามารถ พนักงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องเป็นพนักงานมืออาชีพที่มีความรู้ความสามารถมีจิตสำนึกมุ่งประ โยชน์ของสังคมและประชาชน มีทัศนคติที่ดีต่อการบริการและการทำประ โยชน์เพื่อผู้อื่น มีคุณธรรม มีมาตรฐานการทำงาน อุทิศตน มีจรรยาบรรณและจริยธรรมในการทำงาน และมีความรับผิดชอบ

5. ประชาชนมีส่วนร่วมดูแลผลประ โยชน์ของตน เนื่องจากหลักการสำคัญของการปกครองท้องถิ่น คือหลักการปกครองตนเอง กล่าวคือประชาชนซึ่งเป็นผู้กำหนดความต้องการต้องรับผิดชอบในการจัดการบริการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตพื้นที่ของตนด้วย ความรับผิดชอบนี้ แสดงออกด้วยการมีส่วนร่วมเป็นหรือเลือกผู้บริหารท้องถิ่น ร่วมแสดงความคิดเห็น ติดตาม ประเมิน กำกับดูแล และส่งเสริมสนับสนุน

6. คุณภาพของตัวแทนประชาชนในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เข้มแข็งและมีคุณภาพ ตัวแทนประชาชนที่เข้าร่วมเป็นผู้บริหารหรือเป็นกรรมการในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ต้องมีความรู้ความสามารถ รับฟังชอบ และคำนึงถึงผลประโยชน์ของประชาชนและชุมชนอย่างแท้จริง ตัวแทนประชาชนต้องรอบรู้และเข้าใจปัญหาของการปกครองท้องถิ่น มีความซื่อสัตย์ มีคุณธรรมและตระหนักถึงประโยชน์ส่วนรวม ความสามารถในการเป็นผู้นำทางความคิด ความสามารถในการบริหารและการแก้ปัญหา ความสามารถในการมองการณ์ไกล ความรอบคอบ และที่สำคัญ คือการเข้าถึงประชาชนเพื่อรับรู้ รับทราบปัญหาที่แท้จริงของประชาชนและเขตพื้นที่ที่ตนรับผิดชอบ

7. มีการตรวจสอบและทัคทานอำนาจของผู้บริหารอย่างได้ผลโดยประชาชน การปกครองท้องถิ่นในอนาคตควรมีระบบที่มีการตรวจทานอำนาจของผู้บริหารและพนักงานขององค์กรอย่างเป็นระบบและได้ผล แต่การตรวจสอบอำนาจดังกล่าวต้องไม่ขัดขวางหรือบั่นทอนประสิทธิภาพในการบริหารและการบริการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

8. เน้นผลสัมฤทธิ์ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องปฏิบัติงานโดยเน้นผลสัมฤทธิ์ คือ มีการกำหนดเป้าหมายผลงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละแห่งอย่างชัดเจน เป้าหมายนั้นต้องวัดได้ประเมินได้อย่างเป็นรูปธรรม มีดัชนีชี้วัดผลงาน มีการติดตามประเมินผลโดยองค์กรภายนอกที่เป็นกลาง

9. เป็นองค์กรการเรียนรู้ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องเป็นองค์กรที่สามารถรับรู้การเปลี่ยนแปลงและสภาพแวดล้อมรอบตัวอย่างได้ผล องค์กรเช่นนี้จะนำข้อมูลการเปลี่ยนแปลงมาวิเคราะห์และดำเนินการป้องกันความเสียหายล่วงหน้า ปรับเปลี่ยนรูปแบบวิธีการดำเนินการหรือปรับโครงสร้างใหม่ ให้สามารถใช้สถานการณ์การเปลี่ยนแปลงให้เกิดประโยชน์สูงสุดและเสียหายน้อยที่สุด องค์กรการเรียนรู้จึงเป็นองค์กรที่คล่องตัวปรับตัวได้ตลอดเวลา สามารถพัฒนาได้ยั่งยืน จึงเป็นองค์กรที่คงทนและมีศักยภาพในการเผชิญความเปลี่ยนแปลงได้อย่างดี

2.4 ความสำคัญขององค์กรปกครองท้องถิ่น

ตามกฎหมายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยกำหนดให้รัฐต้องให้ความสำคัญเป็นอิสระแก่ท้องถิ่นตามหลักแห่งการปกครองตนเองตามเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่น และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นย่อมมีความเป็นอิสระในการกำหนดนโยบาย การปกครอง การบริหาร การบริหารงานบุคคล การเงินและการคลังและมีอำนาจหน้าที่ของตนเองโดยเฉพาะ จึงทำให้ประชาชนมีพันธะต่อท้องถิ่นที่จะต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นหรือเข้าไปเป็นผู้บริหารท้องถิ่น หรือเป็นผู้ตรวจสอบการดำเนินงานของท้องถิ่น เป็นต้น

สาระสำคัญของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยที่เกี่ยวกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่

1. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความเป็นอิสระในการกำหนดนโยบายและการบริหารงานแต่ต้องคำนึงถึงความสอดคล้องกับการพัฒนาของจังหวัดและประเทศเป็นส่วนรวมด้วย

2. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นย่อมได้รับการส่งเสริมสนับสนุนให้มีความเข้มแข็งในการบริหารงานที่มีประสิทธิภาพ

3. ให้มีกฎหมายรายได้ท้องถิ่น เพื่อกำหนดอำนาจหน้าที่ในการจัดเก็บภาษีและรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยคำนึงถึงระดับขั้นการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสถานการณ์คลังของท้องถิ่น และความยั่งยืนทางการคลังของรัฐ

4. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีสิทธิจัดการศึกษาและการฝึกอาชีพตามความเหมาะสมและความต้องการ และเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของรัฐ โดยต้องคำนึงถึงความสอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาของชาติ

5. ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจหน้าที่ในการบำรุงรักษาศิลปะ จารีต ประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น

6. ให้มีการตรวจกฎหมายเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริม และรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม โดยเพิ่มเติมสาระสำคัญของกฎหมายดังกล่าวจากที่เคยบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญอีกประการหนึ่งก็คือ การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น

จากบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และกฎหมายอื่นๆ แล้วจะเห็นได้ว่ารัฐมีเจตนารมณ์ และความมุ่งมั่นที่จะกระจายอำนาจให้แก่ท้องถิ่นอย่างจริงจัง มีการดำเนินการที่เป็นรูปธรรมอย่างเป็นขั้นตอนและชัดเจนตามแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ โดยการกำหนดให้ส่วนราชการ ข้าราชการ ที่จะดำเนินกิจกรรมของทางราชการอย่างใดอย่างหนึ่งแล้วนั้น รัฐต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารราชการ มีการกำหนดแนวทาง นอกจากนี้ เจตนารมณ์ที่ต้องการให้หน่วยงานภาครัฐทั้งหลายปรับสู่การบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม ซึ่งจะต้องพิจารณาถึงกฎหมายที่เกี่ยวข้องด้วยว่าได้เปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมมากน้อยเพียงใด (กิตติวรรณ ธีระตระกูล 2546: 7)

พูนศักดิ์ วาณิชวิเศษกุล (2532: 41-43) กล่าวว่า การปกครองส่วนท้องถิ่นทำให้เกิดการพัฒนาประชาธิปไตย เนื่องจาก

1. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นสถาบันให้การศึกษาปกครองระบอบประชาธิปไตยแก่ประชาชน กล่าวคือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นภาพจำลองของระบบการเมืองของชาติ มีกิจกรรมทางการเมือง โดยเฉพาะการเลือกตั้ง เป็นการชักนำคนในท้องถิ่นได้เข้ามามีส่วนร่วมในการปกครองตนเอง เป็นการฝึกหัดการตัดสินใจทางการเมือง

2. การสร้างประชาธิปไตยที่มั่นคง จะต้องเริ่มจากการสร้างประชาธิปไตยในระดับท้องถิ่นก่อน เพราะการพัฒนาทางการเมืองในวงกว้างจะนำไปสู่ความเข้าใจการเมืองในระดับชาติโดยง่าย

3. การปกครองส่วนท้องถิ่นจะทำให้ประชาชนเกิดความรอบรู้แจ่มแจ้งทางการเมือง กล่าวคือ ประชาชนจะรู้ถึงวิธีการเลือกตั้ง การตัดสินใจเลือก การตัดสินใจ การบริหาร การเมืองท้องถิ่น การต่อสู้แข่งขันตามวิถีทางการเมือง ทำให้เกิดการรวมกลุ่มทางการเมืองในที่สุด

4. การปกครองท้องถิ่นทำให้เกิดการเข้าสู่วิถีการเมืองของประชาชนด้วยเหตุที่การเมืองท้องถิ่นมีผลกระทบต่อประชาชนโดยตรงและใกล้ชิด และเกี่ยวข้องกับการเมืองระดับชาติ หากมีกิจกรรมทางการเมืองเกิดขึ้นอยู่เสมอ ก็จะมีผลทำให้เกิดความตึงเครียด และมีชีวิตชีวาต่อการปกครองท้องถิ่น ประชาชนในท้องถิ่นจะมีความเกี่ยวพันและเข้าสู่ระบบการเมืองตลอดเวลา

5. การเมืองท้องถิ่นเป็นเวทีสร้างนักการเมืองระดับชาติ นักการเมืองท้องถิ่นผ่านกลไกดำเนินการตามนโยบายและทิศทางของรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทำให้คุณภาพของนักการเมืองระดับชาติสูงขึ้น ด้วยเหตุที่ได้รับความนิยมศรัทธาจากประชาชน จึงทำให้ได้รับเลือกตั้งในระดับสูงขึ้น

โกวิท พวงงาม (2552: 22) ได้ทำการศึกษาการเสริมสร้างธรรมาภิบาลและความโปร่งใสในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม พบว่า ปัจจัยที่ทำให้้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้นแบบประสบผลสำเร็จด้านการมีส่วนร่วมและความโปร่งใส ได้แก่

1. ปัจจัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารอย่างหลากหลายช่องทาง ถือเป็นปัจจัยที่ดำเนินการ นับเป็นก้าวแรกของการมีส่วนร่วม โดยการเปิดเผยและเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารผ่านทางสื่อต่างๆ หลากหลายชนิด เช่น เอกสารแผ่นพับ วารสาร หนังสือพิมพ์ ป้ายหรือบอร์ด ประชาสัมพันธ์เสียงตามสาย หอกระจายข่าว วิทยุกระจายเสียง ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนและเว็บไซต์ นอกจากนี้ ยังเปิดโอกาสให้กลุ่มประชาชน บุคลากรของส่วนราชการต่างๆ ในพื้นที่ รวมทั้งพระภิกษุและนักเรียนให้เข้าร่วมรับฟังการประชุมสภาท้องถิ่นได้อย่างสม่ำเสมอ และที่สำคัญในระดับจังหวัดและระดับชาติ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้นแบบได้ถูกเชิญให้จัดนิทรรศการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร และการดำเนินกิจกรรม โครงการต่างๆ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้นแบบอยู่เสมอ

2. ปัจจัยคุณลักษณะผู้นำในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้นแบบ โดยพบว่าผู้บริหารท้องถิ่นมีท่าทีเป็นมิตรกับประชาชน และเปิดใจกว้างให้ประชาชนสามารถเข้าหาได้ง่าย รับฟังและพบได้ง่าย ที่สำคัญการร่วมคลุกคลีกับกลุ่มองค์กรประชาชนอย่างสม่ำเสมอ ถือว่าเป็น

เสนอที่ที่เกื้อกูลให้ประชาชนมีจิตใจที่อยากจะมีส่วนร่วมในการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

3. ปัจจัยการร่วมกันทำงานเป็นทีมระหว่างฝ่ายการเมืองกับฝ่ายประจำโดยพบว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้นแบบมีการทำงานเป็นทีมและมุ่งเป้าหมายของงานก็คือ ประชาชนได้รับประโยชน์ ดังนั้น ผู้นำทีมซึ่งเป็นผู้บริหารท้องถิ่นที่มีลักษณะเป็นมิตร เป็นเพื่อนกับข้าราชการท้องถิ่นในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้นแบบ และในทำนองเดียวกันข้าราชการท้องถิ่นก็มีทำที่เป็นมิตร เป็นเพื่อนหรือมีความเป็นกันเองกับประชาชน ทำให้กระบวนการการมีส่วนร่วมในการทำงานในกิจกรรมต่างๆ ประสบผลสำเร็จ

4. ปัจจัยการมีวัฒนธรรมท้องถิ่นและความเป็นชุมชนดั้งเดิม โดยเป็นว่าวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ วัฒนธรรม ประเพณีของประชาชนในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้นแบบ ยังรักษาและธรรมรงค์ไว้ซึ่งความเป็นชุมชนดั้งเดิม แม้สภาพเศรษฐกิจและสังคมมีการเปลี่ยนแปลงไปก็ตาม ความสัมพันธ์ของคนในท้องถิ่นก็ยังคงให้ความร่วมมือ ช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน โดยเฉพาะการให้ความร่วมมือ และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้นแบบก็ยังคงได้รับความร่วมมืออย่างดียิ่ง

2.5 รูปแบบการปกครองส่วนท้องถิ่น (วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี “การปกครองส่วนท้องถิ่น (ประเทศไทย)”: สืบค้นวันที่ 6 มิถุนายน 2551 จาก <http://th.wikipedia.org/wiki/>) การปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นการปกครองโดยใช้หลักการกระจายอำนาจ คือ รัฐมอบอำนาจให้หน่วยงานส่วนท้องถิ่นรับไปบริหาร โดยให้ประชาชนปกครองกันเองมี 4 รูปแบบ คือ

1. องค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) มีโครงสร้างบริหาร คือ สภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด และนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด โดยมีผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้กำกับดูแล
2. เทศบาล มีโครงสร้างบริหารคือ สภาเทศบาลและนายกเทศมนตรี โดยมีผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้กำกับดูแล
3. องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) มีโครงสร้างบริหารคือ สภาองค์การบริหารส่วนตำบล และนายกองค์การบริหารส่วนตำบล โดยมีนายอำเภอเป็นผู้กำกับดูแล
4. การบริหารราชการส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ ที่มีฐานะเป็นทบวงการเมืองและนิติบุคคลมี 2 แห่ง ได้แก่
 - 4.1 กรุงเทพมหานคร มีโครงสร้างการบริหารคือ ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร สภากรุงเทพมหานคร และสภาเขต
 - 4.2 เมืองพัทยา มีโครงสร้างการบริหารคือ สภาเมืองพัทยาและนายกเมืองพัทยา

2.6 การปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบเทศบาล

“เทศบาล” คือการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น ซึ่งนับได้ว่าเป็นรูปแบบของการปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีความใกล้ชิดกับประชาชนและมีผู้บริหารที่มาจาก การเลือกตั้ง บทบาทสำคัญคือ การบริหารงานเพื่อบำบัดทุกข์ บำรุงสุข สร้างความกินดีอยู่ดีให้ประชาชน สร้างความเจริญให้กับท้องถิ่น และการบริการประชาชนด้วยความรวดเร็ว ถูกต้อง เกิดความประทับใจ และศรัทธาแก่ประชาชน ดังนั้น การให้บริการที่ดีและมีคุณภาพต้องอาศัยเทคนิค กลยุทธ์ ทักษะ ที่จะทำให้ชนะใจผู้รับบริการ ซึ่งสามารถได้ทั้งก่อนการติดต่อ ระหว่างการติดต่อ และหลังการติดต่อ โดยได้รับบริการจากตัวบุคคลทุกระดับในองค์กร รวมทั้งผู้บริหารขององค์กรนั้นๆ ทั้งนี้ การบริการที่ดีจะเป็นเครื่องมือช่วยให้ผู้ติดต่อรับบริการเกิดความเชื่อถือ ศรัทธา และสร้างภาพลักษณ์ ซึ่งจะมีผลในการใช้บริการต่างๆ ในโอกาสหน้าต่อไป

2.5.1 ความเป็นมาของเทศบาล

เทศบาลเป็นรูปแบบการปกครองส่วนท้องถิ่น การปกครองรูปแบบเทศบาลเป็นการกระจายอำนาจให้แก่ท้องถิ่นดำเนินการปกครองตนเองตามระบอบประชาธิปไตย ซึ่งเกิดขึ้นในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว โดยเริ่มจากการจัดตั้งสุขาภิบาลกรุงเทพฯ ร.ศ. 116 (พ.ศ.2440) โดยมีพระราชบัญญัติกำหนดสุขาภิบาลกรุงเทพฯ ร.ศ.116 ในส่วนภูมิภาคมีการตราพระราชบัญญัติจัดการสุขาภิบาลท่าฉลอม ร.ศ.124 (พ.ศ.2448) ขึ้นมีวิวัฒนาการเรื่อยๆ มาจนถึงปี พ.ศ.2475 ได้มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองได้มีการกระจายอำนาจการปกครองที่สมบูรณ์แบบยิ่งขึ้น โดยมีการจัดตั้งเทศบาลขึ้นในปี พ.ศ.2476 โดยมีการตราพระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พ.ศ.2476 มีการยกฐานะสุขาภิบาลขึ้นเป็นเทศบาลหลายแห่ง ต่อมาได้มีการเปลี่ยนแปลงยกเลิกกฎหมายเกี่ยวกับเทศบาลหลายครั้ง จนในที่สุดได้มีการตราพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ.2496 ยกเลิกพระราชบัญญัติเดิมทั้งหมด ขณะนี้ยังมีผลบังคับใช้ซึ่งมีการแก้ไขครั้งสุดท้าย โดยพระราชบัญญัติเทศบาล (ฉบับที่ 12) พ.ศ.2546 จากวิวัฒนาการรูปแบบการปกครองท้องถิ่นจนถึงปัจจุบัน มีรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ได้ยกเลิกการปกครองท้องถิ่นรูปแบบสุขาภิบาลจนหมดตามพระราชบัญญัติเปลี่ยนแปลงฐานะสุขาภิบาลเป็นเทศบาล พ.ศ.2542 ทำให้มีเทศบาลในปัจจุบันทั้งสิ้น

การจัดการปกครองท้องถิ่นรูปแบบเทศบาล มีวิวัฒนาการเรื่อยมาตามความเหมาะสมกับสภาพการณ์ในแต่ละช่วงเวลา ตลอดระยะเวลาแห่งการพัฒนาการปกครองท้องถิ่นยังมีปัญหาและอุปสรรคหลายประการที่ทำให้การปกครองท้องถิ่นไม่สามารถอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชนในชาติอย่างเต็มที่สมดังวัตถุประสงค์ของการปกครองท้องถิ่นที่ตั้งไว้ โดยเฉพาะวัตถุประสงค์หลัก คือ “การให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครอง” การที่

ประชาชน ไม่กระตือรือร้นในการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครอง ประกอบกับตัวแทนของประชาชนในท้องถิ่นที่เข้าไปทำหน้าที่แทนประชาชนก็มีส่วนขีดขวางและทำลายการพัฒนาการปกครองท้องถิ่นอยู่ไม่น้อย

จากวิวัฒนาการรูปแบบการปกครองท้องถิ่นจนถึงปัจจุบัน ได้ยกเลิกการปกครองท้องถิ่นรูปแบบสุขาภิบาลจนหมดสิ้น ตามพระราชบัญญัติเปลี่ยนแปลงฐานะสุขาภิบาลเป็นเทศบาล พ.ศ.2542 ทำให้มีเทศบาลในปัจจุบันทั้งสิ้น ปัจจุบันเทศบาลมีพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ.2496 เป็นกฎหมายแม่บทกำหนดให้มีฐานะเป็นนิติบุคคลและแบ่งเทศบาลออกเป็นสามประเภท คือ เทศบาลตำบล เทศบาลเมือง และ เทศบาลนคร

สำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในรูปแบบเทศบาลตำบลเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสำหรับเมืองขนาดเล็ก โดยทั่วไปเทศบาลตำบลมีฐานะเป็นสุขาภิบาลหรือองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) การจัดตั้งเทศบาลตำบลทำโดยการประกาศกระทรวงมหาดไทย ยกฐานะขึ้นเป็นเทศบาลตำบล ตามพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ.2496 และส่วนใหญ่แล้วมีชื่อตามตำบลที่เทศบาลตั้งอยู่ แต่เขตเทศบาลอาจครอบคลุมพื้นที่เพียงบางส่วนของตำบล พื้นที่ตำบลนอกเขตเทศบาล (นอกเขตเมือง) จะอยู่ในความดูแลขององค์การบริหารส่วนตำบล (ซึ่งเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นระดับล่างสำหรับพื้นที่ในชนบท บางครั้งเทศบาลตำบลอาจครอบคลุมพื้นที่บางส่วนของตำบลอื่นที่อยู่ข้างเคียง)

2.5.2 หลักเกณฑ์การจัดตั้งเทศบาล (ชาญวุฒิ ไชยรักษา (ม.ป.ป.): 6-7)

1) เทศบาลตำบล มีหลักเกณฑ์การจัดตั้ง ดังนี้

(1) มีรายได้จริงไม่รวมเงินอุดหนุนในปีงบประมาณที่ผ่านมา 12,000,000 บาท ขึ้นไป

(2) มีประชากรตั้งแต่ 7,000 คนขึ้นไป

(3) ได้รับความเห็นชอบจากรายการในท้องถิ่นนั้น

สำหรับในกรณีที่มีความจำเป็น เช่น การควบคุมการก่อสร้างอาคาร การแก้ปัญหาชุมชนแออัด การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม การพัฒนาท้องถิ่นหรือการส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่นในรูปแบบเทศบาล กระทรวงมหาดไทยจะสั่งให้ได้ดำเนินการยกฐานะสุขาภิบาลเป็นเทศบาลตำบลเฉพาะแห่งได้ หรือกรณีที่จังหวัดเห็นว่าสุขาภิบาลใดมีความเหมาะสมสมควรยกฐานะขึ้นเป็นเทศบาลตำบลได้ ก็จะให้จังหวัดรายงานไปให้กระทรวงมหาดไทยพิจารณาสั่งให้ดำเนินการยกฐานะสุขาภิบาลเทศบาลตำบลได้ โดยให้จังหวัดชี้แจงเหตุผลความจำเป็น พร้อมทั้งส่งข้อมูลความเหมาะสมไปให้กระทรวงมหาดไทยพิจารณาด้วย

2) เทศบาลเมือง มีหลักเกณฑ์การจัดตั้งดังนี้

(1) ท้องที่ที่เป็นที่ตั้งของศาลากลางจังหวัดทุกแห่ง ให้ยกฐานะเป็นเทศบาลเมือง ได้โดยไม่ต้องพิจารณาถึงหลักเกณฑ์อื่นๆ ประกอบ

(2) ส่วนท้องที่ที่มีใหม่เป็นที่ตั้งศาลากลางจังหวัดจะยกฐานะเป็นเทศบาลเมืองต้องประกอบด้วยหลักเกณฑ์ดังนี้

ก. เป็นท้องที่ที่มีพลเมืองตั้งแต่ 10,000 คนขึ้นไป

ข. มีรายได้พอแก่การปฏิบัติหน้าที่อันต้องทำตามที่กฎหมายกำหนดไว้

ค. มีพระราชกฤษฎีกายกฐานะเป็นเทศบาลเมือง

3) เทศบาลนคร มีหลักเกณฑ์การจัดตั้งดังนี้

(1) เป็นท้องที่ที่มีพลเมืองตั้งแต่ 50,000 คนขึ้นไป

(2) มีรายได้พอแก่การปฏิบัติหน้าที่อันต้องทำตามที่กฎหมายกำหนดไว้

(3) มีพระราชกฤษฎีกายกฐานะเป็นเทศบาลนคร

2.5.3 โครงสร้างเทศบาล (จักรพันธ์ เพิ่มพูล 2549: 16)

พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ.2496 ได้แบ่งโครงสร้างออกเป็น 2 ส่วน คือ สภาเทศบาลและคณะเทศมนตรี (ปัจจุบันมีการแก้ไขให้อยู่รูปแบบนายกเทศมนตรี) สำหรับการปฏิบัติงานในหน้าที่ประจำของเทศบาลจะมีโครงสร้างทางเจ้าหน้าที่อีกส่วนหนึ่งที่เรียกว่า พนักงานเทศบาล

1) สภาเทศบาล ทำหน้าที่เป็นฝ่ายนิติบัญญัติ ซึ่งคอยดูแลและตรวจสอบฝ่ายบริหารอันเป็นวิธิต่างแห่งการถ่วงดุลอำนาจ กำหนดให้สภาเทศบาลประกอบด้วยสมาชิกที่ได้รับการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชน และสมาชิกสภาเทศบาลนี้อยู่ในตำแหน่งได้คราวละห้าปี (ปัจจุบันมีการแก้ไขให้อยู่ในวาระคราวละสี่ปี) ทั้งนี้ จำนวนสมาชิกสภาเทศบาล จะมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับประเภทของเทศบาล ดังนี้

(1) สภาเทศบาลตำบล มีสมาชิกทั้งหมด 12 คน

(2) สภาเทศบาลเมือง มีสมาชิกทั้งหมด 18 คน

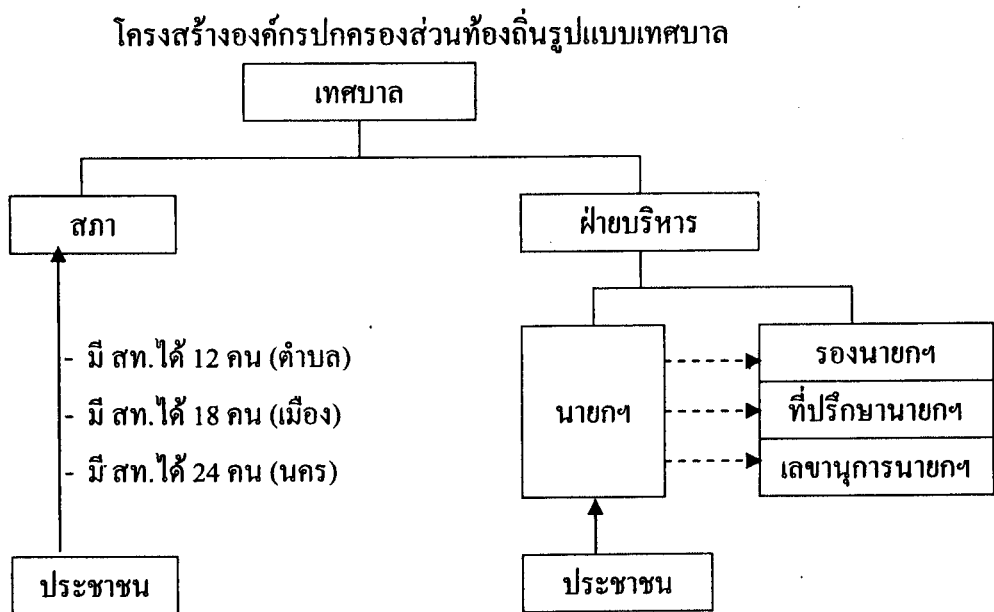
(3) สภาเทศบาลนคร มีสมาชิกทั้งหมด 24 คน

สภาเทศบาลนั้นมีประธานสภาคนหนึ่ง และรองประธานสภาคนหนึ่ง โดยให้ผู้ว่าราชการแต่งตั้งมาจากสมาชิกเทศบาลตามมติของเทศบาล โดยให้สมาชิกสภาประชุมเลือกกันเองจากสมาชิกด้วยกัน จะเลือกบุคคลอื่นนอกจากสมาชิกสภาเทศบาลไม่ได้

2) คณะเทศมนตรีหรือนายกเทศมนตรี เป็นฝ่ายบริหารกิจการของเทศบาล ได้แก่ คณะเทศมนตรี ซึ่งอำนาจในการบริหารงานที่คณะเทศมนตรี โดยคณะเทศมนตรีเลือกมาจาก

สมาชิกสภาเทศบาล ที่สมาชิกสภามีมติเห็นชอบซึ่งประกอบด้วยนายกเทศมนตรี และอีกเทศมนตรี หรือรองนายกเทศมนตรี ตามฐานะเทศบาลคือ

- (1) กรณีที่เป็นเทศบาลตำบลให้มีรองนายกเทศมนตรีได้ไม่เกินสองคน
- (2) กรณีที่เป็นเทศบาลเมืองให้มีรองนายกเทศมนตรีได้ไม่เกินสามคน
- (3) กรณีที่เป็นเทศบาลนคร ให้มีรองนายกเทศมนตรีได้ไม่เกินสี่คน

ภาพที่ 2.3 โครงสร้างเทศบาล

2.5.4 อำนาจหน้าที่ของเทศบาล (ชาญวุฒิ ไชยรักษา (ม.ป.ป.): 8)

อำนาจหน้าที่หรืองานของเทศบาลแบ่งเป็น 2 ลักษณะ คือ อำนาจหน้าที่ที่ต้องทำและอำนาจหน้าที่ที่อาจจัดทำตามบทบัญญัติในพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ.2496 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 12) พ.ศ.2546

พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ.2496 กำหนดให้เทศบาลมีอำนาจหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติหรือหน้าที่ที่ต้องบังคับให้ปฏิบัติ และอำนาจหน้าที่ที่จะต้องเลือกปฏิบัติ นอกจากนั้นยังมีอำนาจตามที่กฎหมายกำหนดเฉพาะอื่นๆ กำหนด ทั้งยังได้กำหนดอำนาจหน้าที่ของเทศบาลในฐานระดับต่างๆ ไว้แตกต่างกัน โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ตารางที่ 2.2 หน้าที่ที่ต้องปฏิบัติตามฐานะของเทศบาล

เทศบาลตำบล	เทศบาลเมือง	เทศบาลนคร
1 รักษาความสงบเรียบร้อย ของประชาชน	มีหน้าที่เช่นเดียวกับเทศบาล ตำบลตามข้อ 1 – 7 และมี	มีหน้าที่เช่นเดียวกับเทศบาล ตำบลตามข้อ 1–7 และมี
2 ให้มีและบำรุงรักษาทางบก และทางน้ำ	หน้าที่เพิ่มอีกดังนี้ 1 ให้มีน้ำสะอาดหรือการ	หน้าที่เพิ่มอีกดังนี้ 1 ให้มีและบำรุงการ
3 รักษาความสะอาดของถนน หรือทางเดิน และที่	ประปา 2 ให้มีโรงฆ่าสัตว์	สงเคราะห์มารดาและเด็ก 2 กิจการอย่างอื่นซึ่งจำเป็น
สาธารณะ รวมทั้งการ	3 ให้มีและบำรุงรักษา	เพื่อการสาธารณสุข
กำจัดขยะมูลฝอย สิ่งปฏิกูล	สถานที่ทำการพิทักษ์และ	
4 ป้องกันและระงับ	รักษา	
5 โรคติดต่อ	4 ให้มีและบำรุงทางระบาย	
ให้มีเครื่องใช้ในการ	น้ำ	
6 คับเพลิง	5 ให้มีและบำรุงส้วม	
ให้ราษฎรได้รับการศึกษา	สาธารณะ	
7 อบรม	6 ให้มีและบำรุงการไฟฟ้าหรือ	
หน้าที่อื่นที่มีคำสั่ง	แสงสว่างโดยวิธีอื่น	
กระทรวงมหาดไทยหรือ	7 ให้มีการดำเนินกิจการโรง	
กฎหมายบัญญัติเป็นหน้าที่	รับจํานำหรือสถานสินเชื่อ	
ของเทศบาล	ท้องถิ่น	

ตารางที่ 2.3 หน้าที่ที่จะเลือกปฏิบัติตามฐานะของเทศบาล

เทศบาลตำบล	เทศบาลเมือง	เทศบาลนคร
1 ให้มีน้ำสะอาดหรือการ ประปา	1 ให้มีตลาด ท่าเทียบเรือและ ท่าข้าม	มีหน้าที่เช่นเดียวกับเทศบาล เมืองตามข้อ 1 – 12
2 ให้มีโรงฆ่าสัตว์	2 ให้มีสุสานและฌาปน สถาน	
3 ให้มีตลาด ท่าเทียบเรือ และท่าข้าม	3 บำรุงและส่งเสริมการทำ มาหากินของราษฎร	
4 ให้มีสุสานและฌาปน สถาน	4 ให้มีและบำรุงการ สงเคราะห์มารดาและเด็ก	
5 บำรุงและส่งเสริมการทำ มาหากินของราษฎร	5 ให้มีและบำรุงโรงพยาบาล	
6 ให้มีและบำรุงสถานที่ทำ การพิทักษ์และรักษาคน เจ็บไข้	6 ให้มีการสาธารณสุข 7 จัดทำกิจกรรมซึ่งจำเป็น เพื่อการสาธารณสุข	
7 ให้มีและบำรุงการไฟฟ้า และแสงสว่างโดยวิธี อื่น	8 จัดตั้งและบำรุงโรงเรียน อาชีวศึกษา	
8 ให้มีและบำรุงทางระบาย น้ำ	9 ให้มีและบำรุงสถานที่ สำหรับการศึกษาและพล ศึกษา	
9 เทศพาณิชย์	10 ให้มีและบำรุง สวนสาธารณะ สวนสัตว์ และสถานที่พักผ่อนหย่อน ใจ	
	11 ปรับปรุงแหล่งเสื่อมโทรม และรักษาความสะอาด เรียบร้อยของท้องถิ่น	
	12 เทศพาณิชย์	

พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2542 (มาตรา 16) กำหนดให้เทศบาลมีอำนาจหน้าที่ ดังนี้

- 1) การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง
- 2) การจัดให้มีและบำรุงรักษาทางบก ทางน้ำ และทางระบายน้ำ
- 3) การจัดให้มีและควบคุมตลาด ท่าเทียบเรือ ท่าข้าม และที่จอดรถ
- 4) การสาธารณูปโภคและการก่อสร้างอื่นๆ
- 5) การสาธารณูปการ
- 6) การส่งเสริม การฝึก และประกอบอาชีพ
- 7) การพาณิชย์ และการส่งเสริมการลงทุน
- 8) การส่งเสริมการท่องเที่ยว
- 9) การจัดการศึกษา
- 10) การสังคมสงเคราะห์ และการพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็ก สตรี คนชรา และ

ผู้ด้อยโอกาส

- 11) การบำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรม

อันดีของท้องถิ่น

- 12) การปรับปรุงแหล่งชุมชนแออัด และการจัดการเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย
- 13) การจัดให้มีและบำรุงรักษาสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ
- 14) การส่งเสริมกีฬา
- 15) การส่งเสริมประชาธิปไตย ความเสมอภาค และสิทธิเสรีภาพของ

ประชาชน

- 16) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของราษฎรในการพัฒนาท้องถิ่น
- 17) การรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง
- 18) การกำจัดมูลฝอย สิ่งปฏิกูล และน้ำเสีย
- 19) การสาธารณสุข การอนามัยครอบครัว และการรักษาพยาบาล
- 20) การจัดให้มีและควบคุมสุสานและฌาปนสถาน
- 21) การควบคุมการเลี้ยงสัตว์
- 22) การจัดให้มีและควบคุมการฆ่าสัตว์
- 23) การรักษาความปลอดภัย ความเป็นระเบียบเรียบร้อยและการอนามัย

โรงมหรสพและสาธารณสถานอื่นๆ

24) การจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากป่าไม้ ที่ดิน
ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม

25) การผังเมือง

26) การขนส่งและการวิศวกรรมจราจร

27) การดูแลรักษาที่สาธารณะ

28) การควบคุมอาคาร

29) การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

30) การรักษาความสงบเรียบร้อย การส่งเสริมและสนับสนุนการป้องกัน
และรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

31) กิจการอื่นใดที่เป็นผลประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นตามที่
คณะกรรมการการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประกาศกำหนด

นอกจากอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ.2496 และ
พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.
2542 กำหนดไว้แล้วยังมีกฎหมายเฉพาะอื่นๆกำหนดให้เทศบาลมีอำนาจหน้าที่ดำเนินการให้
เป็นตามกฎหมายนั้นๆ อีก เช่น (ชาญฉวุฒ ไชยรักษา (ม.ป.ป.): 10)

1) พระราชบัญญัติป้องกันกษัตริย์อันเกิดแก่การเล่นมหรสพ พ.ศ.2464

2) พระราชบัญญัติภาษีโรงเรือนและที่ดิน พ.ศ.2475

3) พระราชบัญญัติควบคุมการใช้อุจจาระทำปุ๋ย พ.ศ.2490

4) พระราชบัญญัติควบคุมการโฆษณาโดยใช้เครื่องขยายเสียง พ.ศ.2493

5) พระราชบัญญัติป้องกันและระงับอัคคีภัย พ.ศ.2495

6) พระราชบัญญัติป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า พ.ศ.2498

7) พระราชบัญญัติควบคุมการฆ่าสัตว์และจำหน่ายเนื้อสัตว์ พ.ศ.2502

8) พระราชบัญญัติการผังเมือง พ.ศ.2518

9) พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ.2522

10) พระราชบัญญัติป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน พ.ศ.2522

11) พระราชบัญญัติโรคติดต่อ พ.ศ.2523

12) พระราชบัญญัติทะเบียนราษฎร พ.ศ.2534

13) พระราชบัญญัติสาธารณสุข พ.ศ.2535

14) พระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของ
บ้านเมือง พ.ศ.2535 เป็นต้น ฯลฯ

3. โครงสร้าง อำนาจหน้าที่ของเทศบาลตำบลแม่กุ

3.1 สภาพทั่วไป

สภาพพื้นที่โดยทั่วไปของชุมชนตั้งอยู่บนพื้นที่ราบ ด้านทิศตะวันตกของเทศบาล มีถนนสายหลักผ่าน ได้แก่ ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 1090 และภายในชุมชนมีถนนสายหลัก เช่น ถนนบูรพา ถนนจุฬารัช ถนนศรีวิชัย เป็นต้น และถนนสายรองตัดแยกจากทางหลวงแผ่นดิน หมายเลข 1090 เชื่อมกับถนน รพช. ดาก 4009 (บ้านผาลาด-บ้านแม่กุน้อย) ซึ่งการตั้งบ้านเรือน ของชุมชนมีการตั้งบ้านเรือนตามถนนสายหลักของเทศบาล นอกจากนี้ในบริเวณชุมชนยังมีลำห้วย ไหลผ่านอยู่ทั่วไป ได้แก่ ห้วยแม่กุน้อย ไหลผ่านตอนกลางชุมชน ห้วยแม่กุหลวงไหลผ่านด้านใต้ ของชุมชน

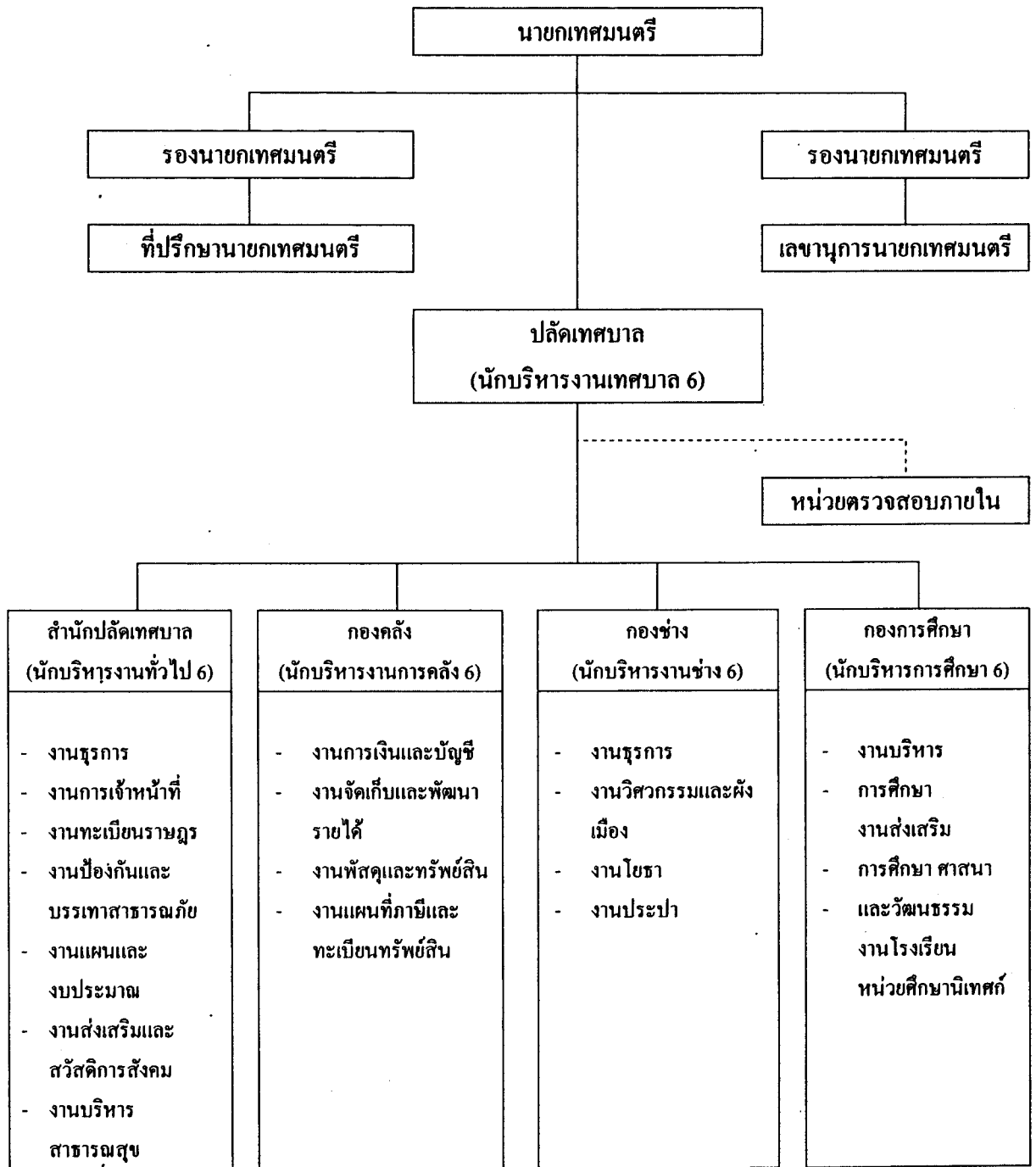
ตำบลแม่กุ เป็นตำบลหนึ่งของอำเภอแม่สอดอยู่ชายแดนฝั่งตะวันตกของจังหวัดตาก อำเภอเมือง จังหวัดตากไปทางทิศตะวันตก ตามทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 1090 ทางหลวง แผ่นดินหมายเลข 105 และทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 1090 ห่างจากที่ว่าการอำเภอแม่สอดไปทาง ทิศตะวันออกเฉียงใต้ ระยะทางประมาณ 12 กิโลเมตร และห่างจากกรุงเทพมหานคร ประมาณ 521 กิโลเมตร

เทศบาลตำบลแม่กุ เดิมมีฐานะเป็นสุขาภิบาลตำบลแม่กุตามพระราชบัญญัติ สุขาภิบาล พ.ศ.2495 ต่อมาได้มีการเปลี่ยนแปลงฐานะจากสุขาภิบาลเป็นเทศบาลตาม พระราชบัญญัติเปลี่ยนแปลงฐานะสุขาภิบาลเป็นเทศบาล พ.ศ.2542 จึงได้ยกฐานะจากสุขาภิบาล ตำบลแม่กุเป็นเทศบาลตำบลแม่กุเมื่อวันที่ 25 พฤษภาคม 2542 เป็นต้นมา

ปัจจุบันเทศบาลตำบลแม่กุมีพื้นที่ 8.32 ตารางกิโลเมตร โดยครอบคลุมพื้นที่ บางส่วนของหมู่ที่ 2 บ้านผาลาด หมู่ที่ 6 บ้านแม่กุใต้ หมู่ที่ 7 บ้านแม่กุน้อย และหมู่ที่ 8 บ้านแม่กุเหนือ มีชุมชนในพื้นที่ 6 ชุมชน ประชากร 6,165 คน แยกเป็นชาย 3,124 คน เป็นหญิง 3,041 คน และมีจำนวนครัวเรือน 1,964 ครัวเรือน (งานทะเบียนเทศบาลตำบลแม่กุ มิถุนายน 2551)

3.2 โครงสร้างเทศบาลตำบลแม่กุ

เทศบาลตำบลแม่กุ เป็นเทศบาลขนาดเล็ก (ชั้น 7) ได้กำหนดโครงสร้างส่วน ราชการเป็น 4 สำนัก/กอง และ 1 หน่วยงาน ได้แก่ สำนักปลัดเทศบาล กองคลัง กองช่าง กองการศึกษา และหน่วยตรวจสอบภายใน โดยในแต่ละส่วนราชการได้กำหนดงานหรือส่วนงาน ตามแผนภาพข้างล่างนี้

ภาพที่ 2.4 โครงสร้างเทศบาลตำบลแม่กุ

ที่มา: แผนอัตรากำลังสามปี (2552-2554) ของเทศบาลตำบลแม่กุ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก

3.3 อัตรากำลังของเทศบาลตำบลแม่กุ

การกำหนดโครงสร้างส่วนราชการข้างต้น เพื่อรองรับอำนาจหน้าที่ตามที่กำหนด
ในกฎหมายว่าด้วยเทศบาล และภารกิจตามแผนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ที่ได้กำหนดให้ส่วนราชการถ่ายโอนภารกิจให้แก่ท้องถิ่น เทศบาลตำบลแม่กุจึงได้กำหนดส่วนงานให้อยู่ในความรับผิดชอบของแต่ละส่วนราชการ ซึ่งจะต้องมีการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบและกิจกรรมต่างๆ ของแต่ละส่วนราชการ เพื่อให้การบริหารกำลังคนของเทศบาลมีประสิทธิภาพ มีความเหมาะสมตามลักษณะเฉพาะของแต่ละส่วนราชการ รวมทั้งสอดคล้องกับนโยบายการดำเนินการของผู้บริหาร และนโยบายการบริหารกำลังคนของท้องถิ่น เช่น การจัดโครงสร้างองค์กร การจัดสายการบังคับบัญชา การจัดช่วงชั้นการบังคับบัญชา การปรับใช้แผนกำลังคน การปรับปรุงระบบวิธีการทำงาน เป็นต้น เทศบาลจึงได้โดยกำหนดให้มีอัตรากำลัง แสดงตามตารางดังนี้

ตารางที่ 2.4 แสดงอัตรากำลังของเทศบาลตำบลแม่กุ

ประเภท	ตำแหน่ง	คน (อัตรา)
พนักงานเทศบาลสามัญ	43	46
พนักงานจ้างตามภารกิจ	13	38
พนักงานจ้างทั่วไป	10	37
รวมทั้งสิ้น	64	131

ที่มา: แผนอัตรากำลังสามปี (2552-2554) ของเทศบาลตำบลแม่กุ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก

3.4 ภารกิจ อำนาจหน้าที่ของเทศบาลตำบลแม่กุ

โดยอำนาจหน้าที่หรือภารกิจของเทศบาลตำบลแม่กุตามที่กำหนดในพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ.2496 รวมถึงแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 12) พ.ศ.2546 แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ

3.4.1 หน้าที่ที่ต้องทำในเขตเทศบาล มีดังนี้

- 1) รักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน
- 2) ให้มีและบำรุงทางบกและทางน้ำ
- 3) รักษาความสะอาดของถนนหรือทางเดินและที่สาธารณะ รวมทั้งการกำจัดมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล
- 4) ป้องกันและระงับโรคติดต่อ
- 5) ให้มีเครื่องใช้ในการดับเพลิง
- 6) ให้ราษฎรได้รับการศึกษาอบรม
- 7) ส่งเสริมการพัฒนาสตรี เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุ และผู้พิการ

8) บำรุงศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น

9) หน้าที่อื่นตามที่กฎหมายบัญญัติให้เป็นหน้าที่ของเทศบาล

3.4.2 หน้าที่ที่อาจจัดทำกิจการใดๆ ในเขตเทศบาล มีดังนี้

- 1) ให้มีน้ำสะอาดหรือการประปา
- 2) ให้มีโรงฆ่าสัตว์
- 3) ให้มีตลาด ท่าเทียบเรือและท่าข้าม
- 4) ให้มีสุสานและฌาปนสถาน
- 5) บำรุงและส่งเสริมการทำมาหากินของราษฎร
- 6) ให้มีและบำรุงสถานที่ทำการพิทักษ์รักษาคนเจ็บไข้
- 7) ให้มีและบำรุงการไฟฟ้าหรือแสงสว่างโดยวิธีอื่น
- 8) ให้มีและบำรุงทางระบายน้ำ
- 9) เทศพาณิชย์

นอกจากนี้ เทศบาลยังมีภารกิจในการจัดบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2542 รวมทั้งอำนาจหน้าที่ที่บทบาตามที่กฎหมายอื่นๆ กำหนดไว้ อาทิ พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ.2522 พระราชบัญญัติสุสานและฌาปนสถาน พ.ศ.2528 พระราชบัญญัติสาธารณสุข พ.ศ.2535 เป็นต้น ซึ่งจะเห็นได้จากการจัดทำมาตรฐานการบริหารงานและการบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่นและกระทรวงมหาดไทยร่วมกับส่วนราชการอื่น (แผนอัตรากำลังสามปีเทศบาลตำบลแม่กุ (2552-2554))

3.5 ยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนาของเทศบาลตำบลแม่กุ

3.5.1 ด้านโครงสร้างพื้นฐาน ได้แก่ การพัฒนาซึ่งครอบคลุมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพและลักษณะทางกายภาพ การปรับปรุงพื้นที่และสิ่งก่อสร้าง การจัดให้มีและบำรุงทางบก ทางน้ำ และทางระบายน้ำ การจัดให้มีน้ำสะอาดหรือหรือการประปา การไฟฟ้าหรือแสงสว่างโดยวิธีอื่น การสาธารณสุขโรค การสาธารณสุขการ และการก่อสร้างอื่นๆ รวมทั้งการควบคุมอาคาร ตลอดจนการวางผังเมืองรวม ผังเมืองเฉพาะ การจัดทำผังกายภาพ และการจัดระเบียบชุมชน

3.5.2 ด้านคุณภาพชีวิต เศรษฐกิจและสังคม ได้แก่ การสนับสนุนส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจ และการประกอบธุรกิจประเภทต่างๆ ให้ดำเนินไปด้วยความเข้มแข็งและมั่นคง

การรักษาความสะอาดของถนนหรือทางเดินและที่สาธารณะ การดำเนินการด้านการสาธารณสุข สำหรับผู้ด้อยโอกาสในเขตเมือง การสงเคราะห์คนพิการ เด็ก สตรี และคนชรา การป้องกันและ ระวังโรคติดต่อ การให้ราษฎรได้รับการศึกษาฝึกอบรม การส่งเสริมการพัฒนาสตรี เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุ และผู้พิการ การบำรุงและส่งเสริมการทำมาหากินของราษฎร การจัดให้มีและควบคุม ตลาด การส่งเสริม การฝึก และประกอบอาชีพ การสังคมสงเคราะห์ และการพัฒนาคุณภาพชีวิต เด็ก สตรี คนชราและผู้ด้อยโอกาส เป็นต้น

3.5.3 ด้านการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ได้แก่ การจัดการศึกษา การ ประสานการจัดการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดเทศบาล รวมทั้งการจัดการศึกษาของโรงเรียนใน สังกัดเทศบาล การส่งเสริมกีฬา การบำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และ วัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น การให้มีสุสานและฌาปนสถาน รวมทั้งการดำเนินการสร้างภูมิคุ้มกัน ให้กับเยาวชนและ ชุมชนสนใจในกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ มีพลานามัยที่สมบูรณ์ ห่างไกล ยาเสพติด โดยเทศบาลมีบทบาทสำคัญในการจัดสร้างสวนสาธารณะ สถานที่อำนวยความสะดวก ให้กับประชาชนและเยาวชนมาออกกำลังกายร่วมกันหรือการจัดกิจกรรมด้านดนตรี และกิจกรรม กีฬา ฯลฯ

3.5.4 ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้แก่ การรักษาความสะอาด ของถนนหรือทางเดินและที่สาธารณะ การกำจัดมูลฝอยสิ่งปฏิกูล การกำจัดมูลฝอย สิ่งปฏิกูล และ น้ำเสีย การควบคุมการเลี้ยงสัตว์ การจัดการ การบำรุงรักษาและการใช้ประโยชน์จากป่าไม้ ที่ดิน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การดูแลรักษาที่สาธารณะ กิจกรรมที่เกี่ยวกับการพัฒนา สิ่งแวดล้อมและการจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน การวางแผนระบบขยะมูลฝอย การกำจัด ขยะมลพิษทางอากาศ เสียง ขยะ อันตราย เพื่อเสริมสร้างบรรยากาศแห่งความน่าอยู่อาศัยของเมือง

3.5.5 ด้านการเมืองและการบริหารจัดการ ได้แก่ การจัดให้มีเครื่องใช้ในการ ดับเพลิง การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง การส่งเสริมประชาธิปไตย ความเสมอภาค และ สิทธิเสรีภาพของประชาชน การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของราษฎรในการพัฒนาท้องถิ่น การรักษา ความสะอาด และความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย การ รักษาความสงบเรียบร้อย การส่งเสริม และสนับสนุนการป้องกันและรักษาความปลอดภัยในชีวิต และทรัพย์สิน การเปิดโอกาสให้เอกชนเข้ามีส่วนร่วม ในการดำเนินกิจการ สาธารณะของเทศบาล การพัฒนาเทศบาลให้เป็นสถาบันปกครองท้องถิ่น ในระบอบประชาธิปไตยที่มีความมั่นคง และมี คุณค่าต่อประชาชน ตลอดจนปรับปรุงและจัดระบบการบริการ ให้สามารถอำนวยความสะดวก ให้แก่ ประชาชนอย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งการฝึกอบรม พัฒนานุเคราะห์ของเทศบาลให้มีความรู้

ความสามารถและประสบการณ์เพิ่มขึ้น เพื่อที่จะสามารถปรับปรุงให้บริการสาธารณะในพื้นที่ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ .

ทั้งนี้ การปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ของเทศบาลต้องเป็นไปเพื่อประโยชน์สุขของประชาชนโดยวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี โดยให้คำนึงถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินการด้านต่างๆ เช่น การจัดทำแผนพัฒนาเทศบาล การจัดทำงบประมาณ การจัดซื้อจัดจ้าง การตรวจสอบ การประเมินผลการปฏิบัติงานและการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร เป็นต้น และในการบริหารงานของเทศบาลจะเปิดโอกาสให้ประชาชนร่วมคิด ร่วมทำ ผ่านทางเวทีประชาคม มีการคัดเลือกตัวแทนประชาชนเป็นคณะกรรมการในขั้นตอนการบริหารงานเพื่อความโปร่งใส และส่งเสริมกระบวนการการมีส่วนร่วมของประชาชน เน้นการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารในรูปแบบต่างๆ เพื่อให้เข้าถึงกลุ่มประชาชน รวมถึงการให้ความรู้ ความเข้าใจในการบริหารงานของเทศบาล (แผนพัฒนาสามปีเทศบาลตำบลแม่กุ (2552-2554))

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่มีผู้เคยทำการศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้ศึกษาได้ทำการศึกษารวบรวมเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาในครั้งนี้ เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาการมีส่วนร่วมในการปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งที่เป็นการศึกษาหรืองานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่น การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานตามนโยบายสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และการดำเนิน โครงการ/แผนงาน/กิจกรรมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยมีรายละเอียดดังนี้

จิระพัฒน์ หอมสุวรรณ (2539: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมของสภาตำบล : กรณีศึกษาสภาตำบลในเขตจังหวัดแม่ฮ่องสอน ผลการศึกษาวิจัยพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าร่วมของประชาชนต่อกิจกรรมของสภาตำบลในระดับต่ำ ได้แก่ ระดับการศึกษา การมีตำแหน่งเป็นคณะกรรมการหมู่บ้าน ระดับรายได้และระดับความรู้เกี่ยวกับองค์กรประชาชนที่ทำหน้าที่ในการพัฒนา ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในระดับสูงขึ้นไป ได้แก่ การเป็นสมาชิกกลุ่มต่างๆ ที่จัดตั้งขึ้นในหมู่บ้านและปัจจัยที่ตั้งตำบล ส่วนประเภทของการมีส่วนร่วมที่มากที่สุด ได้แก่ การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์จากโครงการมีส่วนร่วมน้อยที่สุด ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการวางแผนแก้ไขปัญหาชุมชน ในด้านอุปสรรคต่อการเข้ามีส่วนร่วมของประชาชนต่อกิจกรรมของสภาตำบล คือ ระบบอุปถัมภ์ที่คณะกรรมการสภามีต่อพ่อค้า ข้าราชการ

และราษฎรบางกลุ่ม เพราะทำให้ราษฎรมีทัศนคติในทางที่ไม่ดีต่อสภาตำบล นอกจากนี้ ยังพบว่า การที่ข้าราชการเข้าไปกำกับ ควบคุม ช่วยเหลือการทำงานของสภาตำบล มีผลให้สภาตำบลไม่สามารถพัฒนาศักยภาพให้สูงขึ้น

วรรณิการ์ ภูมิวงศ์พิทักษ์ (2540: บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง ปัญหาอุปสรรคในการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการครอบครัวชุมชนพัฒนา ศึกษาเฉพาะกรณีชุมชนควงแข เขตปทุมวัน กรุงเทพมหานคร พบว่า ปัจจัยด้านบุคคล เศรษฐกิจมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชน ใน 4 ลักษณะ คือ การร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติการ และร่วมติดตามประเมินผล ตัวแปรอิสระ เช่น ภูมิฐานะมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในลักษณะของการติดตามและประเมินผล สถานภาพของคนที่ เป็น โสดมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วม ร่วมคิดและร่วมวางแผน ส่วนรายได้ มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการร่วมคิด ร่วมวางแผนและร่วมติดตามผล นอกจากนี้ยังพบว่า ประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนมากกว่า 10 ปีขึ้นไป มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการร่วมปฏิบัติการ และปัจจัยทางด้านสังคมที่สำคัญๆ คือ ความต้องการเป็นกลุ่มเป็นพวก การได้รับการชักจูงจากเพื่อนบ้าน การเข้าร่วมเป็นประโยชน์ต่อตัวเองและการได้ร่วมทำบุญกุศล ส่วนลักษณะการมีส่วนร่วมพบว่า ประชาชนเข้าร่วมในระดับปฏิบัติการมากที่สุด

เชษฐชัย ศรีชูชาติ (2541: บทคัดย่อ) ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบายสาธารณะ กรณีศึกษาการจัดหาที่อยู่อาศัยใหม่ให้แก่ชาวชุมชนแออัดในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่า ชาวชุมชนแออัดเป็นผู้มีบทบาทสำคัญมากกว่าหน่วยงานของรัฐในทุกขั้นตอนของกระบวนการจัดหาที่อยู่อาศัยใหม่ ทั้งในด้าน การริเริ่มโครงการ การแนะนำสมาชิกชุมชนให้เข้าร่วมโครงการ การคัดเลือกกรรมการโครงการ การดำเนินงานตามขั้นตอนต่างๆ ของโครงการ และการเลือกพื้นที่ที่อยู่อาศัยใหม่ ส่วนหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องเป็นผู้สนับสนุนให้การดำเนินงานต่างๆ ของโครงการจัดหาที่อยู่อาศัยดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง จนประสบความสำเร็จ นอกจากนี้ ยังพบว่า ชาวชุมชนแออัดที่มีสถานภาพสูงทางเศรษฐกิจสังคมและเป็นกรรมการโครงการมีส่วนร่วมสำคัญในขั้นตอนของกระบวนการจัดหาที่อยู่อาศัยใหม่มากกว่าชาวชุมชนแออัดทั่วไป

จิรศักดิ์ สีใจเจริญ (2543: บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านโฮ้ง จังหวัดลำพูน ผลการศึกษาพบว่า

1. โครงการหรือกิจกรรมที่ประชาชนมีส่วนร่วมมากที่สุด ได้แก่ โครงการด้านโครงสร้างพื้นฐาน รองลงมาเป็นด้านการพัฒนาและส่งเสริมอาชีพ และที่มีส่วนร่วมน้อยที่สุด ได้แก่ โครงการในด้านต่างๆ โดยจะเข้าไปมีส่วนร่วมในลักษณะของการแสดงความคิดเห็น/ข้อเสนอแนะมากที่สุด รองลงมาเป็นการได้รับประโยชน์จากโครงการหรือกิจกรรม

2. การเข้าไปมีส่วนร่วมจะเข้าร่วมโดยสมัครใจมากกว่าถูกผู้อื่นชักชวน ส่วนรูปแบบของการมีส่วนร่วมนั้นจะเข้าร่วมโดยผ่านตัวแทน คือ สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลที่ได้รับเลือกตั้งจากราษฎรในหมู่บ้าน รองลงมาเป็นการมีส่วนร่วมในฐานะสมาชิกกลุ่มต่างๆ ที่จัดตั้งขึ้นในหมู่บ้าน

3. ประชาชนมีความพึงพอใจต่อการเปิดโอกาสให้เข้าไปมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างสูง

4. สาเหตุของการเข้าไปมีส่วนร่วม ได้แก่ การที่จะมีโอกาสได้ร่วมรับผิดชอบท้องถิ่นของตนเอง ซึ่งจะช่วยส่งเสริมให้ประชาชนมีความเข้มแข็ง และจะทำให้การบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลมีประสิทธิภาพ อีกทั้งจะเป็นวิธีหนึ่งในการควบคุมการทำงานขององค์การบริหารส่วนตำบล สำหรับสาเหตุของการไม่เข้าไปมีส่วนร่วมในองค์การบริหารส่วนตำบลนั้น เพราะมีตัวแทนอยู่แล้ว นอกจากนี้ คือ ไม่เข้าใจขั้นตอนการดำเนินงานรวมถึงปัจจัยด้านรายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบลที่มีน้อย ไม่เพียงพอที่จะทำนุบำรุงท้องถิ่นตามความต้องการของประชาชนได้อย่างทั่วถึง

กิตติวรรณ วีระตระกูล (2545: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนเกี่ยวกับการปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตเทศบาลเมืองตราด ซึ่งเป็นการศึกษาพฤติกรรมการเข้ามามีส่วนร่วมใน 5 รูปแบบ ได้แก่ การประท้วง การมีบทบาทในชุมชน การเกี่ยวข้องกับกลุ่มการเมือง การสื่อข่าวสารทางการเมือง และการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งในเขตเทศบาลเมืองตราด พบว่า ประชาชนในเขตเทศบาลเมืองตราดร้อยละ 68 เข้ามามีส่วนร่วมเกี่ยวกับการปกครองส่วนท้องถิ่นในเกณฑ์ต่ำ ร้อยละ 30.5 เข้ามามีส่วนร่วมระดับปานกลาง และร้อยละ 1.5 เข้ามามีส่วนร่วมในระดับสูง

เมื่อพิจารณาการมีส่วนร่วมเกี่ยวกับการปกครองส่วนท้องถิ่นในแต่ละรูปแบบโดยภาพรวม ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนในเขตเทศบาลเมืองตราดเข้ามามีส่วนร่วมอยู่ในระดับต่ำ ได้แก่ การประท้วง การเกี่ยวข้องกับกลุ่มการเมือง และการสื่อข่าวสารทางการเมืองพบว่า ระดับปานกลาง ได้แก่ การมีบทบาทในชุมชน และระดับสูง ได้แก่ การลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง

จากการหาค่าเฉลี่ยของคะแนนของการมีส่วนร่วมในภาพรวมพบว่า โดยส่วนใหญ่แล้วประชาชนในเขตเทศบาลเมืองตราดเข้ามามีส่วนร่วมเกี่ยวกับการปกครองส่วนท้องถิ่นในระดับต่ำ และจากการหาค่าเฉลี่ยของคะแนนการมีส่วนร่วมในแต่ละรูปแบบ ปรากฏว่ามีเพียง 2 รูปแบบเท่านั้นที่ระดับการมีส่วนร่วมอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง คือ การมีส่วนร่วมในรูปแบบการมีบทบาทในชุมชน และการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ส่วนรูปแบบอื่นๆ ได้แก่ การประท้วง การเกี่ยวข้องกับกลุ่มการเมืองและการสื่อข่าวสารทางการเมือง ลักษณะการมีส่วนร่วมอยู่ในเกณฑ์ต่ำ

พวงทอง โยธาใหญ่ (2545: บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น : กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดเชียงใหม่ ส่วนใหญ่ได้มีความพยายามที่จะปฏิบัติตามระเบียบฯ แต่มีองค์การบริหารส่วนตำบลบางส่วนยังปฏิบัติไม่ครบ กระบวนการตามที่กำหนด โดยเฉพาะในเรื่องการจัดทำแนวทางการพัฒนาท้องถิ่นให้สอดคล้องกับ วิสัยทัศน์และยุทธศาสตร์ในแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลห้าปี และการนำเสนอร่าง แผนพัฒนาท้องถิ่นต่อคณะกรรมการพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล องค์กรภาคเอกชน ผู้นำ ชุมชน และประชาชนในท้องถิ่น เพื่อรับฟังข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะก่อนจะมีการประกาศใช้ ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานยังไม่มี ความเข้าใจในเรื่องของระเบียบเท่าที่ควร

สำหรับระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ประจำปี 2545 ขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ยังอยู่ในระดับน้อย ทำให้เห็นว่าประชาชนยังไม่ค่อยจะให้ความสนใจในกิจกรรมขององค์การบริหารส่วนตำบลเท่าที่ควร เช่น ในเรื่องการเข้าร่วมประชุมเพื่อเสนอปัญหาความต้องการของท้องถิ่นและการเข้าร่วมตรวจสอบ ความโปร่งใสในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งอาจส่งผลให้การแก้ไขปัญหาของ ท้องถิ่นไม่ตรงกับความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น ตลอดจนไม่สอดคล้องกับบทบัญญัติของ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ที่มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน

นภารัตน์ เจริญรัตน์ (2545: 52-53) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการ พัฒนาเทศบาลนครเชียงใหม่ ผลการวิจัยศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการพัฒนา เทศบาลนครเชียงใหม่โดยภาพรวม ประชาชนยังมีส่วนร่วมต่อการพัฒนาในระดับต่ำ เมื่อ เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมทั้งสามด้าน คือ การมีส่วนร่วมต่อการพัฒนาด้านกายภาพและ สภาพแวดล้อม การมีส่วนร่วมต่อการพัฒนาด้านสังคมและเศรษฐกิจ และการมีส่วนร่วมต่อการ พัฒนาด้านการเมืองและการบริหาร พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมต่อการพัฒนาด้านการเมืองและการ บริหารในระดับที่เท่ากันกับการมีส่วนร่วมด้านกายภาพและสภาพแวดล้อม ซึ่งอาจจะมีผลผลักดัน คือ บทบัญญัติในรัฐธรรมนูญ พ.ศ.2540 ที่ได้กำหนดสิทธิและหน้าที่ของประชาชนในทาง การเมืองที่ชัดเจนและมีบทบังคับทำให้ประชาชนมีความตื่นตัวทางการเมืองและสิ่งแวดล้อม รวมไปถึงการสร้างกระแสทางการเมืองโดยผ่านสื่อมวลชนต่างๆ อาทิเช่น หนังสือพิมพ์ โทรทัศน์ วิทยุ เป็นต้น

อย่างไรก็ตามประชาชนยังมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาเทศบาลนครเชียงใหม่ใน ระดับต่ำ ในทุกขั้นตอนของการพัฒนาตามแนวคิดการมีส่วนร่วมของประชาชนนักคิดหลายๆ ท่าน ที่แบ่งการมีส่วนร่วมของประชาชนออกเป็น 4 ลักษณะสำคัญ คือ การมีส่วนร่วมค้นหาสาเหตุของ

ปัญหาตลอดจนแนวทางแก้ไขปัญหาการมีส่วนร่วมตัดสินใจเลือกแนวทางและวางแผนเพื่อพัฒนาการแก้ปัญหา การมีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนาตามแผน และการมีส่วนร่วมในการประเมินผลงานกิจกรรมการพัฒนา

ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาอยู่ในระดับต่ำ เนื่องจากยังมีความรู้สึกร่วมของการเป็นสมาชิกของกลุ่ม สมาชิกของสังคมหรือชุมชนน้อย ซึ่งความรู้สึกร่วมนี้เองจะเป็นตัวกระตุ้นให้ประชาชนกระทำกิจกรรมของชุมชนได้สำเร็จ และเกิดความรู้สึกร่วมรับผิดชอบร่วมกัน ประชาชนขาดความรู้สึกร่วมเป็นเจ้าของและจะถือว่าเรื่องราวหรือปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมนั้นไม่ใช่เรื่องของตน จึงมักจะ ไม่ยุ่งเกี่ยวหรือร่วมรับผิดชอบใดๆ

น้ำทิพย์ สิงห์ตาก้อง (2545: บทคัดย่อ) ศึกษาการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลแบบธรรมรัฐ ศึกษากรณีเทศบาลตำบลบ้านโพธิ์ จังหวัดฉะเชิงเทรา เป็นการศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลเฉพาะขั้นตอนการสำรวจปัญหาความต้องการและข้อเสนอแนะของประชาชนในด้านต่างๆ พบว่า การแสดงการมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลข่าวสาร การร่วมจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลและการนำแผนไปปฏิบัติประชาชนกลุ่มตัวอย่างให้ความยินดีในการมีส่วนร่วมดังกล่าวเป็นอย่างมาก

วารุณี พิมพา (2545: บทคัดย่อ) ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อม โครงการเมืองน่าอยู่ เทศบาลเมืองบ้านหมี่ จังหวัดชลบุรี พบว่า ประชาชนในชุมชนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมตาม โครงการบ้านเมืองน่าอยู่และการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงาน โครงการคัดแยกขยะในชุมชนอยู่ในระดับต่ำ ปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงาน พบว่า ยังมีปัญหาในเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนอยู่ในระดับต่ำ เนื่องจากประชาชนขาดความเข้าใจในการดำเนินงานขาดการประชาสัมพันธ์ด้านข้อมูลข่าวสารให้ประชาชนได้รับทราบ ขาดการประสานงานระหว่างเทศบาลกับประชาชน การรณรงค์ส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานยังไม่ต่อเนื่อง

เอกสิทธิ์ สุทธิศาสนกุล (2545: บทคัดย่อ) ศึกษา การมีส่วนร่วมในการปกครองส่วนท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดกาญจนบุรี และปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่นของอบต. จังหวัดกาญจนบุรี ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ อาชีพ ระดับการศึกษา ระยะเวลาการเข้ามาตั้งถิ่นฐานในตำบล การเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม ความรู้ความเข้าใจเรื่องการปกครองส่วนท้องถิ่น และภาวะผู้นำ มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลจังหวัดกาญจนบุรี ส่วนเพศ อายุและรายได้ ไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่น ในด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่นอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณา

รายด้าน พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์สูงสุด รองลงมาได้แก่ ร่วมวางแผน ร่วมดำเนินการ ร่วมค้นหาปัญหาและร่วมตรวจสอบและติดตามผลมีค่าต่ำสุด ตามลำดับ

ทานตะวัน อินทร์จันทร์ (2546:บทคัดย่อ/45-49) ศึกษาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชนในการพัฒนาชุมชนย่อยในเขตเทศบาลเมืองลำพูน โดยได้ทำการศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชนในการพัฒนาชุมชนย่อย 4 ลักษณะ ได้แก่ การมีส่วนร่วมตัดสินใจ การมีส่วนร่วมปฏิบัติการ การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมประเมินผล การพัฒนาชุมชนย่อย ผลการศึกษาพบว่า คณะกรรมการชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนย่อยกับเทศบาลในระดับปานกลางทุกด้าน และเมื่อวิเคราะห์ระดับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนย่อยในลักษณะต่างๆ พบว่า การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาได้แก่ การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ตามลำดับ

ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชนพบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลได้แก่ อายุ และปัจจัยด้านการได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนย่อย มีผลต่อการมีส่วนร่วมพัฒนาชุมชนย่อยที่แตกต่างกัน คือ คณะกรรมการที่มีอายุน้อย และคณะกรรมการที่ได้รับการฝึกอบรมมีแนวโน้มของการมีส่วนร่วมตัดสินใจ ร่วมปฏิบัติการ ร่วมรับผลประโยชน์ และร่วมประเมินผลในการพัฒนาชุมชนย่อยมากกว่าคณะกรรมการที่มีอายุมาก และคณะกรรมการที่ไม่เคยได้รับการฝึกอบรม ปัจจัยด้านการศึกษาไม่มีผลต่อระดับการมีส่วนร่วม สำหรับปัจจัยด้านรายได้ นั้นมีผลต่อระดับการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์จากการพัฒนาชุมชน คือ คณะกรรมการที่มีรายได้ น้อยมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์มากกว่า

ยิ่งยศ พันธุ์เอี่ยม (2547: บทคัดย่อ) ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลห้วยกะปิ จังหวัดชลบุรี ผลการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนด้านการกำหนดนโยบายและแผนงานอยู่ในระดับมาก ด้านการดำเนินงาน การติดตามและประเมินผลการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง และด้านการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลอยู่ในระดับน้อย

ในส่วนของการกำหนดแนวทางในการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารงานของหน่วยงานนั้นเปิดโอกาสให้ประชาชนร่วมคิด ร่วมทำ ผ่านทางเวทีประชาคม มีการคัดเลือกตัวแทนประชาชนเป็นคณะกรรมการในขั้นตอนการบริหารงานเพื่อความโปร่งใสและส่งเสริมกระบวนการการมีส่วนร่วมของประชาชน องค์การบริหารส่วนตำบลก็จะเน้นการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารในรูปแบบต่างๆ เพื่อให้เข้าถึงกลุ่มประชาชน รวมถึงการให้ความรู้

เกี่ยวกับการเมืองการปกครอง และหลักประชาธิปไตยต่อประชาชน เพื่อให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารงานของหน่วยงานเพิ่มขึ้น

นิมิตา ช่างไม้ (2547: บทคัดย่อ) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการบริหารการปกครองท้องถิ่นของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลตะเคียนเตี้ย อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี ผลการศึกษาพบว่า ระดับการมีส่วนร่วมในการบริหารการปกครองท้องถิ่นของประชาชนในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการใช้สิทธิเลือกตั้งอยู่ในระดับปานกลาง ด้านการแสดงความคิดเห็นและด้านการตรวจสอบการบริหารการปกครองท้องถิ่นอยู่ในระดับน้อย ส่วนปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการบริหารการปกครองท้องถิ่นของประชาชน พบว่า ปัจจัยขององค์การบริหารส่วนตำบล ด้านการเปิดโอกาส ด้านการประชาสัมพันธ์ ปัจจัยส่วนบุคคล ด้านจิตสำนึกของประชาชนและปัจจัยภายนอก ด้านผลประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ มีผลโดยตรงต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นอย่างมาก และปัจจัยส่วนบุคคลอื่นๆ ด้านเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ และการเป็นสมาชิกกลุ่ม รวมทั้งปัจจัยภายนอก ด้านสื่อมวลชน และการเมืองระดับชาติไม่มีผลโดยตรงต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน

สุรัตน์ รัตนะ (2548: บทคัดย่อ) ศึกษา ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล ในจังหวัดนครปฐม ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ อาชีพ และรายได้ มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดนครปฐม ส่วนเพศ การศึกษา ปัจจัยด้านสังคม การเป็นสมาชิกกลุ่ม ระยะเวลาในการเข้ามาอยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล ไม่มีผลกระทบต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดนครปฐมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายได้ พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหามากที่สุด รองลงมาได้แก่ มีส่วนร่วมในการดำเนินการ ร่วมในการวางแผน ร่วมรับผลประโยชน์ และร่วมตรวจสอบมีส่วนร่วมน้อยที่สุด ตามลำดับ

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey study) โดยเป็นการศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่นของเทศบาลตำบลแม่กุ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ซึ่งมีวิธีดำเนินการศึกษา ตามลำดับขั้นตอนต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ตัวแทนครัวเรือนที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป และอาศัยอยู่ในเขตเทศบาลตำบลแม่กุ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก จำนวน 1,964 ครัวเรือน โดยได้ทำการกำหนดขนาดตัวอย่างตามสูตรของยามานะ (Yamane) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 332 คน ดังนี้

$$n = \frac{N}{1 + N(e)^2}$$

โดยที่ e = ความคลาดเคลื่อนของกลุ่มตัวอย่าง

N = ขนาดของประชากร

n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

$$\begin{aligned} \text{เพราะฉะนั้น กลุ่มตัวอย่าง} &= \frac{(1,964)}{1 + (1,964)(0.05)^2} \\ &= 332 \text{ คน} \end{aligned}$$

ในส่วนของการสุ่มตัวอย่าง ใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ

2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

2.1 การสร้างเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่นของเทศบาลตำบลแม่กุ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก โดยขั้นตอนการสร้างเครื่องมือหรือแบบสอบถาม มีดังนี้

2.1.1 ศึกษาแนวคิดและทฤษฎีการปกครองท้องถิ่น

2.1.2 ศึกษาแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน

2.1.3 ศึกษาโครงสร้าง ภารกิจ อำนาจหน้าที่ของเทศบาลตำบลแม่กุ

2.1.4 ศึกษาวัตถุประสงค์ ขอบเขตของการศึกษาและนิยามศัพท์เพื่อสร้าง

แบบสอบถาม

2.1.5 ดำเนินการสร้างแบบสอบถาม โดยให้ครอบคลุมขอบเขตของการศึกษาแล้ว เสนออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อทำการตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ ทั้งในด้านโครงสร้าง เนื้อหาและภาษาที่ใช้

2.2 การทดสอบเครื่องมือ

2.2.1 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วเสนอผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) ซึ่งมีผู้เชี่ยวชาญ/ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน ดังนี้

1) นายเนตร ปัญญาวงษ์ วุฒิการศึกษาศรีอยุธยาโท รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต (การปกครองท้องถิ่น) มหาวิทยาลัยขอนแก่น ตำแหน่ง รองนายกเทศมนตรีตำบลแม่กุ

2) นางอุบลลักษณ์ วงศ์ธีรวรรณ วุฒิการศึกษาศรีอยุธยาโท ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (รัฐศาสตร์) มหาวิทยาลัยรามคำแหง ตำแหน่ง ปลัดเทศบาลตำบลแม่กุ

3) นางสาวสาลินี เข็มมณี วุฒิการศึกษาศรีอยุธยาโท วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต (ชีววิทยา) มหาวิทยาลัยนเรศวร ตำแหน่ง อาจารย์โรงเรียนพพระวิทยาคม (หัวหน้าฝ่ายวิชาการ)

2.2.2 ทำการแก้ไขหรือปรับปรุงแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ แล้วนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อนำไปใช้กับประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลตำบลแม่กุ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ที่ไม่ใช่ประชากรหรือกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ จำนวน 30 คน แล้วนำแบบสอบถามที่ได้มาตรวจให้คะแนนความเที่ยงตรง (Reliability) ของแบบสอบถามโดยวิธีสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (L-Coefficient Cronbach) ซึ่งผลที่ได้จากการหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับพบว่า มีความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.80

2.2.3 นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงทั้งในเชิงเนื้อหาและความเชื่อมั่น ไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่ได้กำหนดในการศึกษาค้างนี้

2.3 ลักษณะของเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้เป็นแบบสอบถาม ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้ ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ รายได้ อาชีพ และระดับการศึกษา ลักษณะคำถามแบบเลือกตอบ

ส่วนที่ 2 ข้อมูลการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่นของเทศบาลตำบลแม่กุ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ลักษณะคำถามแบบปิด และประเมินค่า 4 ระดับ ซึ่งเป็นคำถามเกี่ยวกับรูปแบบหรือกระบวนการการมีส่วนร่วม 4 ด้าน ได้แก่

- การมีส่วนร่วมวางแผน	จำนวน	5 ข้อ (ข้อ 1-5)
- การมีส่วนร่วมปฏิบัติการ	จำนวน	8 ข้อ (ข้อ 6-13)
- การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์	จำนวน	4 ข้อ (ข้อ 14-17)
- การมีส่วนร่วมติดตามประเมินผล	จำนวน	5 ข้อ (ข้อ 18-22)

โดยใช้มาตรวัดแบบไลเคิร์ต (Likert Scale) (ปรีชา บุญรอด “มาตรวัดวิจัยทางสังคมศาสตร์ (ตอนที่ 2)” : สืบค้นวันที่ 10 มีนาคม 2552 จาก http://www.journal.au.edu/abac_newsletter/1998/june98/scale.html) และให้ความหมายค่าของคะแนนเป็น 4 ระดับ ดังนี้

- การมีส่วนร่วมในระดับมากที่สุด	ให้คะแนน	4 คะแนน
- การมีส่วนร่วมในระดับมาก	ให้คะแนน	3 คะแนน
- การมีส่วนร่วมในระดับน้อย	ให้คะแนน	2 คะแนน
- การมีส่วนร่วมในระดับน้อยที่สุด	ให้คะแนน	1 คะแนน

ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมกระบวนการการมีส่วนร่วม โดยให้ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการปกครองส่วนท้องถิ่นของเทศบาลตำบลแม่กุในด้านการวางแผน การปฏิบัติการ การรับผลประโยชน์ และการติดตามประเมินผล เป็นคำถามแบบปลายเปิด

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้เป็นแบบสอบถามที่ผู้ศึกษาได้จัดทำขึ้น ซึ่งทำการจัดเก็บและรวบรวมด้วยตนเอง โดยการแจกแบบสอบถามให้กับกลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้แทนครัวเรือนละ 1 คน และที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลตำบลแม่กุ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ทั้งนี้ ในการแจก

แบบสอบถามได้ทำการแจกให้ครบทุกชุมชน คือ ในเขตเทศบาลมีทั้งหมด 6 ชุมชน กลุ่มตัวอย่างมีจำนวน 332 คน สามารถเก็บและรวบรวมแบบสอบถามได้ครบ 332 ชุด หรือคิดเป็นร้อยละ 100 แล้วทำการรวบรวม วิเคราะห์ข้อมูลและบรรยายเชิงพรรณนาและนำเสนอในรูปแบบของตาราง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการศึกษานี้ผู้ศึกษานำแบบสอบถามไปวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ โดยใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณและวิธีการทางสถิติพรรณนารายละเอียดดังนี้

4.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม นำมาแจกแจงความถี่แล้วหาค่าร้อยละ

4.2 ข้อมูลการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่นของเทศบาลตำบลแม่กุ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก นำมาแจกแจงความถี่ เพื่อหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (\bar{x}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D)

ในการแปลความหมายของคะแนน ใช้คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างเป็นเกณฑ์ผู้ศึกษาใช้หลักเกณฑ์ในการแปลผล โดยใช้สูตรคำนวณค่าพิสัยตามช่วงชั้นดังนี้ (สรชัย พิศาลบุตร 2546: 92-93)

$$\frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนช่วงชั้น}} = \frac{4 - 1}{4} = 0.75$$

ค่าเฉลี่ย 3.25 – 4.00	หมายความว่า	มีส่วนร่วมในระดับมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 2.50 – 3.24	หมายความว่า	มีส่วนร่วมในระดับมาก
ค่าเฉลี่ย 1.75 – 2.49	หมายความว่า	มีส่วนร่วมในระดับน้อย
ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.74	หมายความว่า	มีส่วนร่วมในระดับน้อยที่สุด

4.3 สำหรับแบบสอบถามในตอนที่สาม ซึ่งเป็นการแสดงความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะเกี่ยวกับวิธีการหรือกระบวนการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่นของเทศบาลตำบลแม่กุ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ได้ทำการรวบรวมและแยกเป็นหมวดหมู่หรือจัดกลุ่มแล้วแยกออกเป็นประเด็นต่างๆ วิเคราะห์โดยใช้ค่าความถี่

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

จากการรวบรวมข้อมูลการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่นของเทศบาลตำบลแม่กุ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ผู้ศึกษาขอเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับ ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับรูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่นแบ่งออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่

1. ด้านการวางแผน
2. ด้านการปฏิบัติการ
3. ด้านการรับผลประโยชน์
4. ด้านการติดตามประเมินผล

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

N แทน จำนวนกลุ่มตัวอย่าง

\bar{X} แทน ค่าเฉลี่ย (Mean)

S.D แทน ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ตารางที่ 4.1 จำนวนและร้อยละของข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามเพศ

เพศ	จำนวน (คน)	คิดเป็นร้อยละ
ชาย	199	59.94
หญิง	133	40.06
รวม	332	100.00

จากตารางที่ 4.1 ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างเป็นเพศชาย จำนวน 199 คน คิดเป็นร้อยละ 59.94 และเพศหญิง จำนวน 133 คน คิดเป็นร้อยละ 40.06

ตารางที่ 4.2 จำนวนและร้อยละของข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอายุ

อายุ	จำนวน (คน)	คิดเป็นร้อยละ
18 – 30 ปี	73	21.98
31 – 40 ปี	106	31.93
41 – 50 ปี	91	27.41
51 – 60 ปี	41	12.35
มากกว่า 60 ปี	21	6.33
รวม	332	100.00

จากตารางที่ 4.2 ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีอายุระหว่าง 31–40 ปี มากที่สุด จำนวน 106 คน คิดเป็นร้อยละ 31.93 รองลงมามีอายุระหว่าง 41–50 ปี จำนวน 91 คน คิดเป็นร้อยละ 27.41 และอายุระหว่าง 18–30 ปี จำนวน 73 คน คิดเป็นร้อยละ 21.99 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.3 จำนวนและร้อยละของข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือน

รายได้	จำนวน (คน)	คิดเป็นร้อยละ
ต่ำกว่า 5,000 บาท	181	54.52
5,001 – 10,000 บาท	112	33.73
10,001 – 15,000 บาท	27	8.13
15,001 – 20,000 บาท	12	3.62
รวม	332	100.00

จากตารางที่ 4.3 ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่ำกว่า 5,000 บาท จำนวน 181 คน คิดเป็นร้อยละ 54.52 รองลงมาได้แก่ มีรายได้ระหว่าง 5,001–10,000 บาท จำนวน 112 คน คิดเป็นร้อยละ 33.73 และรายได้ระหว่าง 10,001–15,000 บาท จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 8.13 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.4 จำนวนและร้อยละของข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอาชีพ

อาชีพ	จำนวน (คน)	คิดเป็นร้อยละ
เกษตรกร	150	45.18
ข้าราชการ	36	10.84
พนักงานเอกชน	46	13.86
อื่นๆ	100	30.12
รวม	332	100.00

จากตารางที่ 4.4 ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีอาชีพเกษตรกรมากที่สุด จำนวน 150 คน คิดเป็นร้อยละ 45.18 รองลงมาอาชีพอื่น จำนวน 100 คน คิดเป็นร้อยละ 30.12 และเป็นพนักงานเอกชน จำนวน 46 คน คิดเป็นร้อยละ 13.86

ตารางที่ 4.5 จำนวนและร้อยละของข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	จำนวน (คน)	คิดเป็นร้อยละ
ต่ำกว่าปริญญาตรี	200	60.24
ปริญญาตรี	66	19.88
ปริญญาโท	3	0.90
อื่นๆ	63	18.98
รวม	332	100.00

จากตารางที่ 4.5 ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีวุฒิการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรีมากที่สุด จำนวน 200 คน คิดเป็นร้อยละ 60.24 รองลงมาได้แก่ มีวุฒิการศึกษาปริญญาตรี จำนวน 66 คน คิดเป็นร้อยละ 19.88 และวุฒิการศึกษาอื่น จำนวน 63 คน คิดเป็นร้อยละ 18.98 ตามลำดับ

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลลักษณะการมีส่วนร่วมของประชาชน

2.1 ด้านการวางแผน

ตารางที่ 4.6 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการมีส่วนร่วมด้านการวางแผน

	การมีส่วนร่วมด้านการวางแผน	\bar{x}	S.D	ระดับการมีส่วนร่วม
1	ท่านได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นเพื่อวางแผนงานหรือโครงการในแผนพัฒนาของเทศบาล	2.32	0.95	น้อย
2	ท่านได้เข้าร่วมในการจัดลำดับความสำคัญและกำหนดปัญหาและความต้องการไว้ในแผนพัฒนาของเทศบาล	2.25	0.95	น้อย
3	ท่านได้เข้าร่วมเสนอปัญหาหรือความต้องการของประชาชนในการวางแผนงานและโครงการผ่านเวทีประชาคม	2.39	0.97	น้อย
4	ท่านได้เข้าร่วมคัดเลือกผู้แทนหรือคณะกรรมการจัดทำแผนพัฒนาของเทศบาล	2.73	0.97	มาก
5	ท่านได้เข้าร่วมประชุมเมื่อมีแผนงาน โครงการ และกิจกรรมต่างๆ ของเทศบาล	2.45	0.95	น้อย
	รวม	2.43	0.96	น้อย

จากตารางที่ 4.6 ผลการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมในการปกครองส่วนท้องถิ่นในด้านวางแผนอยู่ในระดับน้อย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.43 การเข้าร่วมคัดเลือกผู้แทนหรือคณะกรรมการจัดทำแผนพัฒนาของเทศบาลมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.73 และเข้าร่วมในการจัดลำดับความสำคัญหรือการกำหนดปัญหาและความต้องการไว้ในแผนพัฒนาเทศบาลมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.25

2.2 ด้านการปฏิบัติการ

ตารางที่ 4.7 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการมีส่วนร่วมด้านการปฏิบัติการ

	การมีส่วนร่วมด้านปฏิบัติการ	\bar{x}	S.D	ระดับการมีส่วนร่วม
6	ท่านได้เข้ามามีส่วนร่วมในการใช้แรงงานหรือการ บริจาคทรัพย์เพื่อนำไปพัฒนาชุมชน/เทศบาล	2.34	0.94	น้อย
7	ท่านได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการบริหารกิจกรรมและ ประสานงานขอความร่วมมือระหว่างประชาชนกับ เทศบาล	2.47	0.93	น้อย
8	ท่านได้เข้าไปมีส่วนร่วมสร้างสรรค์สิ่งใหม่ที่เป็น ประโยชน์ต่อประชาชนและสนองความต้องการ ของประชาชนและชุมชน	2.37	0.96	น้อย
9	ท่านได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการวางแผนงานหรือ โครงการต่างๆ ของเทศบาล	2.05	0.96	น้อย
10	ท่านได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการกำหนดกฎ ระเบียบ ต่างๆของเทศบาล เช่น เทศบัญญัติ ข้อบังคับ เป็นต้น	1.81	0.94	น้อย
11	ท่านได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดหรือปรับปรุงการ บริหารงานของเทศบาลให้มีประสิทธิภาพและ ประสิทธิผล	2.02	1.00	น้อย
12	ท่านได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการส่งเสริมขนบธรรมเนียม- ประเพณีและสร้างความสามัคคีในชุมชน	2.82	0.85	มาก
13	ท่านได้เข้าไปมีส่วนร่วมดูแลสาธารณสมบัติของ ส่วนรวมชุมชนหรือของเทศบาล	2.50	1.00	มาก
	รวม	2.30	0.95	น้อย

จากตารางที่ 4.7 ผลการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมในการปกครองส่วนท้องถิ่นใน
ด้านการปฏิบัติการหรือดำเนินการอยู่ในระดับน้อย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.30 ซึ่งเป็นการเข้าร่วม
ปฏิบัติการ โดยการส่งเสริมขนบธรรมเนียมประเพณีและสร้างความสามัคคีในชุมชนมีค่าเฉลี่ยสูงสุด
คือ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.82 และการมีเข้ามามีส่วนร่วม โดยการกำหนดกฎ ระเบียบต่างๆ ของเทศบาล
มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.81

2.3 ด้านการรับผลประโยชน์

ตารางที่ 4.8 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการมีส่วนร่วมด้านการรับผลประโยชน์

	การมีส่วนร่วมด้านการรับผลประโยชน์	\bar{x}	S.D	ระดับการมีส่วนร่วม
14	ท่านได้รับข้อมูลข่าวสารจากเทศบาล เช่น ข้อมูลเกี่ยวกับการเสีภายี หรือการทำกิจกรรมต่างๆ ของเทศบาล	2.98	0.83	มาก
15	ท่านได้รับประโยชน์จากการที่เทศบาลดำเนินการพัฒนางานด้านสาธารณูปโภค สาธารณูปการ การส่งเสริมอาชีพ และการศึกษาให้แก่ประชาชน	2.84	0.75	มาก
16	ท่านได้รับประโยชน์จากการที่เทศบาลให้บริการประชาชน เช่น การบริการจัดเก็บภายีนอกสถานที่ การบริการด้านงานทะเบียน	2.45	0.90	น้อย
17	ท่านได้รับประโยชน์จากกิจกรรมที่เทศบาลดำเนินการเพื่อสร้างรายได้ให้แก่ประชาชน เช่น การทำอาหาร การผลิตสินค้าของชุมชน การจ้างแรงงานต่างๆ	2.47	0.92	น้อย
	รวม	2.69	0.88	มาก

จากตารางที่ 4.8 ผลการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมในการปกครองส่วนท้องถิ่นในด้านการรับประโยชน์อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.69 โดยการได้รับข้อมูลข่าวสารจากเทศบาลมีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.98 และการได้รับการบริการจากเทศบาลหรือการที่เทศบาลให้บริการประชาชน โดยการออกหน่วยเคลื่อนที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.45

2.4 ด้านการติดตามประเมินผล

ตารางที่ 4.9 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการมีส่วนร่วมด้านการติดตามประเมินผล

	การมีส่วนร่วมด้านการติดตามประเมินผล	\bar{x}	S.D	ระดับการมีส่วนร่วม
18	ท่านได้มีส่วนร่วมในการประเมินโครงการต่างๆของเทศบาล	2.05	1.07	น้อย
19	ท่านได้มีส่วนร่วมในการควบคุมตรวจสอบการปฏิบัติงานหรือการดำเนินงานของเทศบาล	1.95	1.00	น้อย
20	ท่านได้มีส่วนร่วมในการรับทราบผลการดำเนินงานหรือการดำเนินโครงการของเทศบาล	2.27	0.99	น้อย
21	เทศบาลเปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถแสดงความคิดเห็นหรือร้องทุกข์เกี่ยวกับปัญหาที่ประสบได้โดยตรง	2.69	0.90	มาก
22	เทศบาลได้มีการจัดทำประชาพิจารณ์หรือจัดประชุม เพื่อรับฟังความคิดเห็นภายหลังการดำเนินโครงการ	2.58	0.92	มาก
	รวม	2.31	0.98	น้อย

จากตารางที่ 4.9 ผลการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมในการปกครองส่วนท้องถิ่นด้านการติดตามประเมินผลอยู่ในระดับน้อย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.31 ซึ่งการเข้าร่วมติดตามประเมินผลโดยที่เทศบาลได้เปิดโอกาสให้ประชาชนแสดงความคิดเห็นหรือร้องทุกข์เกี่ยวกับปัญหาที่ประสบได้โดยตรงสูงสุด คือ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.69 และการเข้าร่วมติดตามประเมินผลโดยการควบคุมตรวจสอบการปฏิบัติงานหรือการดำเนินงานของเทศบาลต่ำสุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.95

ตารางที่ 4.10 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการมีส่วนร่วมในแต่ละด้าน

การมีส่วนร่วมของประชาชน	\bar{x}	S.D	ระดับการมีส่วนร่วม
ด้านการวางแผน	2.43	0.96	น้อย
ด้านการปฏิบัติการ	2.30	0.95	น้อย
ด้านการรับผลประโยชน์	2.69	0.88	มาก
ด้านการติดตามประเมินผล	2.31	0.98	น้อย
รวม	2.43	0.94	น้อย

จากตารางที่ 4.10 ผลการศึกษาพบว่า โดยรวมประชาชนมีส่วนร่วมในระดับน้อย ค่าเฉลี่ย 2.43 โดยด้านที่มีส่วนร่วมมากที่สุด ได้แก่ ด้านการรับผลประโยชน์อยู่ในระดับมาก ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.69 รองลงมาได้แก่ การมีส่วนร่วมวางแผน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.43 การมีส่วนร่วมติดตามประเมินผล มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.31 และการมีส่วนร่วมปฏิบัติการ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.30 ตามลำดับ

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วม

ตารางที่ 4.11 จำนวนของข้อเสนอที่อยากให้มีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในแต่ละด้าน

ข้อเสนอแนะให้มีส่งเสริมการมีส่วนร่วม	จำนวน (คน)
ด้านการวางแผน	43
ด้านการปฏิบัติการหรือดำเนินการ	8
ด้านการรับผลประโยชน์	12
ด้านการติดตามประเมินผล	24
รวม	87

จากตารางที่ 4.11 ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เสนอแนะให้เทศบาลส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมในการปกครองส่วนท้องถิ่นด้านการวางแผนมากที่สุด จำนวน 43 คน รองลงมาได้แก่ ด้านการติดตามประเมินผล จำนวน 24 คน ด้านการรับผลประโยชน์ จำนวน 12 คน และด้านการปฏิบัติการ จำนวน 8 คน ตามลำดับ

ตารางที่ 4.12 จำนวนของข้อเสนอที่อยากให้มีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมด้านการวางแผน

ข้อเสนอแนะ	จำนวน
เทศบาลควรจัดให้มีการจัดทำประชาคมก่อนที่จะมีการดำเนินโครงการและ กิจกรรมต่างๆ	38
เทศบาลควรจัดให้มีการจัดประชุมและเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าร่วมประชุม ในการจัดงานหรือกิจกรรมต่างๆ ของเทศบาล	2
เทศบาลควรเปิดโอกาสให้ประชาชน ผู้นำ ตัวแทน องค์กรทุกภาคส่วนมีส่วน ร่วมในการวางแผนงาน/โครงการ/กิจกรรมต่างๆ ของเทศบาล	3
รวม	43

จากตารางที่ 4.12 ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนเสนอแนะให้เทศบาลส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการปกครองส่วนท้องถิ่นด้านการวางแผนในโครงการหรือกิจกรรมการจัดทำประชาคมก่อนที่จะมีการดำเนินโครงการต่างๆ ของเทศบาลมากที่สุด จำนวน 38 คน รองลงมาได้แก่เทศบาลควรเปิดโอกาสให้ตัวแทน ผู้นำ คณะกรรมการชุมชน หรือองค์กรทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการวางแผนงาน โครงการ และกิจกรรมต่างๆ ของเทศบาล จำนวน 3 คน และเทศบาลควรจัดให้มีการประชุมและเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าร่วมประชุมก่อนที่จะมีการดำเนินโครงการนั้นๆ จำนวน 2 คน ตามลำดับ

ตารางที่ 4.13 จำนวนของข้อเสนอที่อยากให้มีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมด้านปฏิบัติการ

ข้อเสนอแนะ	จำนวน
เทศบาลควรเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าร่วมโครงการหรือกิจกรรมต่างๆ ของ เทศบาลให้มากขึ้น	4
เทศบาลควรจะมีการดำเนินโครงการและกิจกรรมที่สามารถเสริมสร้างความ สามัคคีภายในชุมชน และให้ประชาชนเข้าร่วมโครงการหรือกิจกรรมนั้นด้วย	2
เทศบาลควรเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการทำงานของ เทศบาล ซึ่งแจ้งระเบียบ วิธีปฏิบัติต่างๆ ของทางราชการ เพื่อสร้างทัศนคติที่ดี ต่อบุคลากรในองค์กร	2
รวม	8

จากตารางที่ 4.13 ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างเสนอแนะให้เทศบาลส่งเสริมการมีส่วนร่วมด้านการปฏิบัติการ จำนวน 4 คน รองลงมาได้แก่ การเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าร่วมโครงการและกิจกรรมต่างๆ ที่เทศบาลดำเนินการให้มากยิ่งขึ้น จำนวน 2 คน และเทศบาลควรมีการดำเนินโครงการหรือกิจกรรมที่สามารถเสริมสร้างความสามัคคีภายในชุมชน โดยให้ประชาชนเข้าร่วมโครงการหรือกิจกรรมนั้นด้วย รวมทั้งควรเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน การบริหารงานของเทศบาลด้วย จำนวน 2 คน

ตารางที่ 4.14 จำนวนของข้อเสนอที่อยากให้มีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมด้านการรับผลประโยชน์

ข้อเสนอแนะการส่งเสริมการมีส่วนร่วมด้านการรับผลประโยชน์	จำนวน
เทศบาลควรจัดให้มีหน่วยให้บริการ หรือการดำเนินโครงการเทศบาลเคลื่อนที่เป็นประจำทุกๆ ปี	8
เทศบาลควรจัดให้มีหน่วยบริการ หรือเจ้าหน้าที่ให้คำปรึกษาเกี่ยวกับข้อมูลทางการเกษตร	1
เทศบาลควรจัดให้มีช่องทางในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารของทางราชการ	1
เทศบาลควรมีการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารที่เป็นปัจจุบันและทันเหตุการณ์	1
เทศบาลควรจัดให้มีโครงการสำหรับผู้ยากไร้ ผู้สูงอายุ ผู้พิการและเยาวชน	1
รวม	12

จากตารางที่ 4.14 ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างเสนอแนะให้เทศบาลส่งเสริมการมีส่วนร่วมด้านการรับผลประโยชน์ จำนวน 12 คน และข้อเสนอที่ประชาชนอยากให้อำนาจมากที่สุด คือ การจัดให้มีหน่วยบริการเคลื่อนที่หรือการดำเนินโครงการเทศบาลเคลื่อนที่หรือเทศบาลสัญจร จำนวน 8 คน ในส่วนของข้อเสนอแนะด้านอื่นๆ คือ การจัดให้มีเจ้าหน้าที่ให้คำปรึกษาหรือข้อมูลในการประกอบอาชีพ การจัดให้มีช่องทางการรับรู้ข้อมูลข่าวสารของส่วนราชการ การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารที่เป็นปัจจุบันและทันเหตุการณ์ รวมทั้งอยากให้เทศบาลดำเนินโครงการสำหรับผู้ยากไร้ ผู้สูงอายุ กลุ่มสตรี กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มเยาวชน ฯลฯ จำนวน 1 คน

ตารางที่ 4.15 จำนวนของข้อเสนอที่อยากให้มีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมด้านการติดตามประเมินผล

ข้อเสนอแนะการส่งเสริมการมีส่วนร่วมด้านการติดตามประเมินผล	จำนวน
เทศบาลควรเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการติดตามหรือรับทราบถึงโครงการหรือกิจกรรมที่ได้ดำเนินการแล้ว	2
เทศบาลควรมีประชาชน ผู้นำ ตัวแทน และองค์กร เข้าร่วมเป็นคณะกรรมการติดตามหรือประเมินผล	3
เทศบาลควรจัดให้มีคณะกรรมการติดตามหรือประเมินผลการดำเนินงานโครงการหรือกิจกรรมต่างๆ โครงการ เพื่อให้ทราบถึงข้อดีและข้อเสียของโครงการนั้นๆ	15
เทศบาลควรจัดให้มีคณะกรรมการทั้งก่อนและหลังการดำเนินโครงการ และเปิดโอกาสให้ประชาชน ผู้นำ ตัวแทน ร่วมเป็นคณะกรรมการฯ ด้วย	1
เทศบาลควรจัดให้มีกระบวนการตรวจสอบการใช้ทรัพยากรที่ใช้ในการดำเนินโครงการและกิจกรรมต่างๆ ของเทศบาล	3
รวม	24

จากตารางที่ 4.15 ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างเสนอแนะให้เทศบาลส่งเสริมการมีส่วนร่วมด้านการติดตามประเมินผล จำนวน 45 คน โดยข้อเสนอที่อยากให้เทศบาลดำเนินการมากที่สุด คือ การจัดให้มีคณะกรรมการติดตามหรือประเมินผลการดำเนินงาน โครงการและกิจกรรมต่างๆ กิจกรรม จำนวน 15 คน รองลงมาได้แก่ คณะกรรมการติดตามหรือประเมินผลควรมีประชาชน ตัวแทน ผู้นำชุมชนเข้าร่วมเป็นกรรมการด้วย และการตรวจสอบการใช้ทรัพยากรในการดำเนินโครงการต่างๆ ทั้งนี้ เพื่อจะได้เป็นการสรุปโครงการที่ได้ดำเนินการแล้ว และเตรียมการเพื่อที่จะได้ดำเนินโครงการในครั้งต่อไป จำนวน 3 คน เทศบาลควรเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนการประเมินโครงการหรือรับทราบโครงการหรือกิจกรรมที่ดำเนินการแล้ว จำนวน 2 คน และข้อเสนอที่มีค่าต่ำสุด คือ เทศบาลควรจัดให้มีคณะกรรมการหรือคณะทำงานทั้งก่อนและหลังการดำเนินโครงการ จำนวน 1 คน ตามลำดับ

บทที่ 5

สรุปการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่นของเทศบาล ตำบลแม่กุ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ ผู้วิจัยได้นำเสนอสรุปผลการศึกษา โดยแบ่งออกเป็น 3 ประเด็น ได้แก่ สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1. สรุปการวิจัย

1.1 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่นของเทศบาลตำบลแม่กุ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่นของเทศบาลตำบลแม่กุ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก และ (2) ศึกษาแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่นของเทศบาลตำบลแม่กุ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก

1.2 วิธีดำเนินการวิจัย

1.2.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ตัวแทนครัวเรือนที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป และอาศัยอยู่ในเขตเทศบาลตำบลแม่กุ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก จำนวน 1,964 คน โดยทำการกำหนดขนาดตัวอย่างตามสูตรของยามานะ (Yamane) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 332 คน

1.2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นแบบสอบถามที่ผู้ศึกษาได้จัดทำขึ้น ซึ่งได้นำไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ จำนวน 30 คน และผ่านการตรวจให้คะแนนวิเคราะห์ความเที่ยง(Reliability)ของแบบสอบถามโดยวิธีสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (L-Coefficient Cronbach) ผลการหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับพบว่า มีความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.80

1.2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาครั้งนี้ทำการจัดเก็บและรวบรวมด้วยตนเอง โดยการแจกแบบสอบถามให้กับกลุ่มตัวอย่าง การแจกแบบสอบถามได้ทำการแจกให้ครบทุกชุมชน ซึ่งสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญและสามารถเก็บรวบรวมแบบสอบถามได้ครบ 332 ชุด หรือคิดเป็นร้อยละ 100 แล้วทำการรวบรวม วิเคราะห์ข้อมูล และบรรยายเชิงพรรณนาและนำเสนอในรูปแบบของตาราง

1.2.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษานำแบบสอบถามไปวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ โดยใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณและวิธีการทางสถิติพรรณนา ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

- 1) ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม นำมาแจกแจงความถี่แล้วหาค่าร้อยละ
- 2) ข้อมูลการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่นของเทศบาลตำบลแม่กุ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก นำมาแจกแจงความถี่ เพื่อหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (\bar{x}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D)

การแปลค่าคะแนนระดับการมีส่วนร่วมในการปกครองส่วนท้องถิ่นในแต่ละด้าน แปลผลโดยถือตามเกณฑ์ของคะแนนเฉลี่ย ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 3.25 – 4.00	หมายความว่า	มีส่วนร่วมในระดับมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 2.50 – 3.24	หมายความว่า	มีส่วนร่วมในระดับมาก
ค่าเฉลี่ย 1.75 – 2.49	หมายความว่า	มีส่วนร่วมในระดับน้อย
ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.74	หมายความว่า	มีส่วนร่วมในระดับน้อยที่สุด

3) สำหรับแบบสอบถามในตอนที่สาม ซึ่งเป็นการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับวิธีการหรือกระบวนการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการปกครองส่วนท้องถิ่นของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลแม่กุ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ได้ทำการรวบรวมและแยกเป็นหมวดหมู่หรือจัดกลุ่มแล้วแยกออกเป็นประเด็นต่างๆ วิเคราะห์โดยใช้ค่าความถี่และร้อยละ

1.3 ผลการศึกษา

จากผลการศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่นของเทศบาลตำบลแม่กุ ซึ่งได้สุ่มตัวอย่างจากประชาชนในเขตเทศบาล จำนวน 332 คน พบว่า กลุ่มตัวอย่างเป็นเพศชายมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 59.94 ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 31–40 ปี คิดเป็นร้อยละ 31.93 รายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่ำกว่า 5,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 54.52 มีอาชีพเกษตรกร คิดเป็นร้อยละ 45.18 และการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 60.24

1.3.1 ระดับ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่น

เมื่อพิจารณาภาพรวม พบว่า ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการปกครองส่วนท้องถิ่นอยู่ในระดับน้อย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.43 โดยเรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ การมีส่วนร่วมด้านการรับผลประโยชน์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.69 รองลงมาได้แก่ ด้านการวางแผน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.43 การติดตามประเมินผล มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.31 และด้านปฏิบัติการ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.30 ตามลำดับ

ในส่วนการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่น พบว่า ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมเป็น 4 ด้าน ดังนี้

- 1) ด้านการวางแผน การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อย ซึ่งการเข้ามามีส่วนร่วมคัดเลือกผู้แทนหรือคณะกรรมการจัดทำแผนพัฒนาของเทศบาลสูงสุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.73 และโครงการหรือกิจกรรมที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมวางแผนเป็นในกิจกรรมการกำหนดปัญหา และการจัดลำดับความสำคัญของปัญหาในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลต่ำสุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.25
- 2) ด้านการปฏิบัติการ โดยรวมแล้วการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อย ซึ่งการเข้ามามีส่วนปฏิบัติการสูงสุด ได้แก่ การส่งเสริมขนบธรรมเนียมประเพณีและสร้างความสามัคคีในชุมชน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.82 และโครงการหรือกิจกรรมที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมปฏิบัติการต่ำสุด ได้แก่ กิจกรรมการกำหนดกฎ ข้อบังคับต่างๆ ของเทศบาล มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.81
- 3) ด้านการรับผลประโยชน์ เมื่อพิจารณาภาพรวมแล้วการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก โดยการมีส่วนร่วมสูงสุด ได้แก่ การรับรู้และรับทราบข้อมูลข่าวสารทางราชการจาก การที่เทศบาลได้มีการประชาสัมพันธ์การดำเนินงานและการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารของรัฐสูงสุด ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.98 และโครงการหรือกิจกรรมที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมต่ำสุด คือ การรับผลประโยชน์จากการที่เทศบาลได้จัดกิจกรรมเพื่อสร้างรายได้และหรือการฝึกอบรม เช่น การทำอาหาร การผลิตสินค้าของชุมชน การจ้างแรงงานและการใช้ผลิตผลในพื้นที่ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.47
- 4) ด้านการติดตามประเมินผล โครงการหรือกิจกรรมที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมต่ำสุด ได้แก่ การแสดงความคิดเห็นหรือร้องทุกข์เกี่ยวกับปัญหาที่ประสบได้โดยตรง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.69 สำหรับการเข้ามามีส่วนร่วมด้านการติดตามประเมินผลต่ำสุด ได้แก่ ร่วมตรวจสอบการดำเนินงานและการดำเนินโครงการ/กิจกรรมต่างๆ ของเทศบาล ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.95 และเมื่อพิจารณาในภาพรวมแล้ว การมีส่วนร่วมด้านการติดตามประเมินผลอยู่ในระดับน้อย

1.3.2 แนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการปกครองส่วนท้องถิ่น

สำหรับแนวทางในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่น ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนกลุ่มตัวอย่างเสนอแนะให้เทศบาลดำเนินการเพื่อส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่นของเทศบาลตำบลแม่กุ ในด้านการวางแผนมากที่สุด จำนวน 43 คน รองลงมาได้แก่ ด้านการติดตามประเมินผล จำนวน 24 คน ด้านการรับผลประโยชน์ จำนวน 12 คน และด้านการปฏิบัติการ จำนวน 8 คน ตามลำดับ

กิจกรรมหรือโครงการที่ประชาชนเสนอแนะให้เทศบาลดำเนินการเพื่อเป็นการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการปกครองส่วนท้องถิ่น มีดังนี้

- 1) ด้านการวางแผน เทศบาลควรจัดให้มีการจัดทำประชาคมก่อนที่จะมีการดำเนินโครงการต่างๆ รวมทั้งให้มีการจัดประชุมและเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าร่วมประชุมในการจัดงานหรือกิจกรรมของเทศบาลและเปิดโอกาสให้องค์กร ผู้นำ ตัวแทน ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการวางแผนงาน/โครงการ/กิจกรรมต่างๆ ของเทศบาลมากขึ้น เป็นต้น
- 2) ด้านการปฏิบัติการ เทศบาลควรเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าร่วมโครงการหรือกิจกรรมต่างๆ ให้มากขึ้น และควรจะมีการดำเนินโครงการและกิจกรรมที่เสริมสร้างความสามัคคีภายในชุมชน รวมทั้งควรเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการทำงานของเทศบาล รวมทั้งการชี้แจงระเบียบ วิธีปฏิบัติต่างๆ ของทางราชการ เพื่อสร้างทัศนคติที่ดีต่อบุคลากรในองค์กร
- 3) ด้านการรับผลประโยชน์ เทศบาลควรจัดให้มีหน่วยให้บริการ หรือการดำเนินโครงการเทศบาลเคลื่อนที่เป็นประจำทุกๆ ปี จัดให้มีเจ้าหน้าที่ให้คำปรึกษาเกี่ยวกับข้อมูลการประกอบอาชีพ จัดให้มีช่องทางในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารของทางราชการเพิ่มขึ้น และมีการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารที่เป็นปัจจุบันและทันเหตุการณ์ โดยเฉพาะงานหรือโครงการสำหรับผู้ยากไร้ ผู้สูงอายุ ผู้พิการ และเยาวชน เป็นต้น
- 4) ด้านการติดตามประเมินผล เทศบาลควรเปิดโอกาสให้ประชาชนรับทราบข้อมูลโครงการหรือกิจกรรมทั้งก่อนและหลังดำเนินงาน ควรให้มีประชาชน ผู้นำ ตัวแทน เข้าร่วมเป็นคณะกรรมการติดตามหรือประเมินผล และการจัดตั้งคณะทำงานในการดำเนินโครงการหรือกิจกรรมต่างๆ โครงการ เพื่อให้ทราบถึงข้อดีและข้อเสียของโครงการนั้นๆ ทั้งนี้ เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินงานในครั้งต่อไป

2. อภิปรายผล

2.1 ระดับการมีส่วนร่วมในการปกครองส่วนท้องถิ่น

ผลการศึกษาพบว่า ในภาพรวมประชาชนในเขตเทศบาลเข้ามามีส่วนร่วมในการปกครองส่วนท้องถิ่นอยู่ในระดับน้อย โดยมีส่วนร่วมสูงสุดในด้านการรับผลประโยชน์ รองลงมา ได้แก่ ด้านการวางแผน ด้านการปฏิบัติการ และด้านการติดตามประเมินผล ตามลำดับ ซึ่งสาเหตุน่าจะมาจาก ประชาชนคิดว่าตนเองได้คัดเลือกตัวแทนหรือผู้แทนแล้ว ไม่ว่าจะเป็นการเลือกตั้งผู้บริหารและสมาชิกสภาท้องถิ่น รวมทั้งการคัดเลือกคณะกรรมการชุมชน จึงไม่จำเป็นต้องเข้าร่วมโครงการหรือกิจกรรมในลักษณะใดลักษณะหนึ่งของเทศบาล โดยเฉพาะการเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผน

สาเหตุอีกประการหนึ่งน่าจะเป็นเพราะประชาชนขาดความรู้ที่ร่วมกันเป็นเจ้าของ จะถือว่าเรื่องราวหรือปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชนนั้นไม่ใช่เรื่องของตน จึงมักจะไม่ยุ่งเกี่ยวและไม่ร่วมรับผิดชอบใดๆ ตลอดจนประชาชนบางส่วนไม่มีความรู้ ความเข้าใจต่อบทบาทของตนเอง ในการที่จะเข้ามามีส่วนร่วมต่อการพัฒนาท้องถิ่น ซึ่งจะเห็นได้จากการเข้ามามีส่วนร่วมในการปฏิบัติการน้อย โดยจะไม่เข้าร่วมในกิจกรรมในด้านการปฏิบัติการถ้าโครงการและกิจกรรมนั้น ไม่มีสิ่งตอบแทน ของขวัญและของรางวัล ซึ่งเป็นไปตามที่ World Health Organization (อ้างถึงใน ยุพิน ระพีพันธุ์ 2544: 21-22) เสนอว่า ปัจจัยพื้นฐานประการหนึ่งที่ทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม ได้แก่ ปัจจัยของสิ่งจูงใจ การมองเห็นว่าจะได้ประโยชน์ตอบแทนในสิ่งที่ตนทำไป และยังไม่สอดคล้องกับปรัชญา เวสารัชช (2528) ที่แสดงความเห็นว่า ปัจจัยซึ่งผลักดันการมีส่วนร่วมของประชาชน ได้แก่ ปัจจัยที่เป็นรางวัล ค่าตอบแทน ที่ประชาชนพึงได้รับ

ผลการวิจัยครั้งนี้ไม่สอดคล้องกับ ผลงานศึกษาของน้ำทิพย์ สิงห์ต่าก้อง (2545) ศึกษาการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลแบบธรรมรัฐ กรณีเทศบาลตำบลบ้านโพธิ์ จังหวัดฉะเชิงเทรา โดยเป็นการศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาล เฉพาะขั้นตอนการสำรวจปัญหาความต้องการและข้อเสนอแนะของประชาชนในด้านต่างๆ และพบว่า การมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลข่าวสาร การร่วมจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลและการนำแผนไปปฏิบัติ ประชาชน กลุ่มตัวอย่างให้ความยินดีในการเข้ามามีส่วนร่วมดังกล่าวเป็นอย่างมาก

สำหรับผลการศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่น พบว่า ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการปกครองส่วนท้องถิ่น 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการวางแผน ด้านการปฏิบัติการ ด้านการรับผลประโยชน์ และด้านการติดตามประเมินผล ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

2.2.1 ด้านการวางแผน

ผลการศึกษาพบว่าในภาพรวมประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองส่วนท้องถิ่นในด้านการวางแผนอยู่ในระดับน้อยโดยมีส่วนร่วมสูงสุดในการเข้าร่วมคัดเลือกผู้แทนหรือคณะกรรมการจัดทำแผนพัฒนาของเทศบาล สำหรับการเข้าร่วมโครงการหรือกิจกรรมที่อยู่ในระดับน้อย ได้แก่ การเข้าร่วมประชุมเมื่อมีแผนงานหรือโครงการและกิจกรรมต่างๆ ของเทศบาล การแสดงความคิดเห็นเพื่อวางแผนงานหรือโครงการในแผนพัฒนา การเสนอปัญหาหรือความต้องการผ่านเวทีประชาคมหมู่บ้านที่เทศบาลจัดขึ้น ซึ่งอาจเป็นเพราะว่า ประชาชนคิดว่าคนได้ทำการคัดเลือกผู้แทนหรือคณะกรรมการแล้ว จึงไม่จำเป็นต้องเข้าร่วมโครงการหรือกิจกรรมที่เทศบาลดำเนินการอีก โดยเฉพาะการเข้ามามีส่วนร่วมในด้านการวางแผน

เมื่อเทียบกับงานวิจัยที่ศึกษา พบว่า สอดคล้องกับผลงานวิจัยของพวงทอง โยธาใหญ่ (2545) ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นประจำปี 2545 ขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดเชียงใหม่ยังอยู่ในระดับน้อย ทำให้เห็นว่าประชาชนยังไม่ค่อยที่จะให้ความสนใจในกิจกรรมขององค์การบริหารส่วนตำบลเท่าที่ควร เช่น การเข้าร่วมประชุมเพื่อเสนอปัญหาความต้องการของท้องถิ่นและการเข้าร่วมตรวจสอบความโปร่งใสในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลซึ่งอาจส่งผลให้การแก้ไขปัญหาของท้องถิ่นไม่ตรงกับความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น

อย่างไรก็ตามก็ไม่สอดคล้องกับผลการศึกษาของยิ่งยศ พันธุ์เยี่ยม (2547) ได้ทำการศึกษา เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลห้วยกะปิ จังหวัดชลบุรี ซึ่งพบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลในด้านการกำหนดนโยบายและแผนงานอยู่ในระดับมาก

2.2.2 ด้านปฏิบัติการ

ผลการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมปฏิบัติการโดยรวมอยู่ในระดับน้อย และเมื่อพิจารณาในแต่ละกิจกรรมที่มีการเข้าร่วมแล้ว โครงการหรือกิจกรรมที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในระดับมาก ได้แก่ การเข้าไปมีส่วนร่วมในการส่งเสริมขนบธรรมเนียมประเพณี และสร้างความสามัคคีในชุมชน และร่วมดูแลสาธารณสมบัติของชุมชน หรือส่วนรวมหรือของเทศบาล ซึ่งสาเหตุที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมหรือโครงการดังกล่าวมาก อาจเป็นผลมาจากการที่เทศบาลมีแผนนโยบายในการดำเนินแผนงานและโครงการที่เกี่ยวกับการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมและประเพณีของท้องถิ่น ซึ่งจะเห็นได้จากการจัดงานประเพณีของท้องถิ่นเป็นประจำทุกๆ ปี เช่น วันสงกรานต์ วันลอยกระทง วันเข้าพรรษา และวันวิสาขบูชา เป็นต้น

นอกจากนี้ เพื่อเป็นการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน และเพื่อสร้างความสามัคคีในชุมชนให้มากยิ่งขึ้น เทศบาลยังจัดให้มีการดำเนิน โครงการและกิจกรรมที่เกี่ยวกับ พุทธ-ศาสนา ซึ่งเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจสำหรับประชาชนในสถานการณ์ปัจจุบัน เช่น การแห่เทียนพรรษา การทอดกฐิน การสนับสนุนงบประมาณบูรณปฏิสังขรณ์วัด การปรับปรุงภูมิทัศน์ศาลเจ้า เป็นต้น รวมทั้งการส่งเสริมและสนับสนุนกิจกรรมทางศาสนาในส่วนของ การดูแลสาธารณสมบัติ ก็เช่นเดียวกัน เทศบาลได้มีการดำเนิน โครงการและกิจกรรมต่างๆ เพื่อให้ประชาชนรักท้องถิ่น รู้สึกว่าตนเองเป็นเจ้าของท้องถิ่นร่วมกัน ซึ่งความรู้สึกที่ร่วมกันเองที่จะเป็นตัวกระตุ้นให้ประชาชนทำ กิจกรรมของกลุ่มหรือของชุมชน ได้สำเร็จ และเกิดความรู้สึกร่วมรับผิดชอบร่วมกัน

สำหรับการเข้ามามีส่วนร่วมที่อยู่ในระดับน้อย ได้แก่ การเข้าไปมีส่วนร่วมในการกำหนดกฎ ระเบียบต่างๆ ของเทศบาล เช่น เทศบัญญัติ ข้อบังคับ เป็นต้น ร่วมจัดหรือปรับปรุงการบริหารงานของเทศบาล ร่วมวางแผนนโยบาย/แผนงานหรือโครงการต่างๆ ของเทศบาล ร่วมใช้แรงงานหรือบริจาคทรัพย์เพื่อนำไปพัฒนาชุมชนหรือเทศบาลร่วมสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ ที่เป็น ประโยชน์ต่อประชาชนและสนองความต้องการของประชาชนและชุมชน ร่วมบริหารกิจกรรมและ ประสานขอความร่วมมือระหว่างประชาชน/ชุมชนและเทศบาล เหล่านี้อาจเป็นเพราะว่า ประชาชนอยากเข้ามามีส่วนร่วมเฉพาะ โครงการหรือกิจกรรมที่ได้รับรางวัลหรือของขวัญ ค่าตอบแทน หรือ ผลประโยชน์อื่นๆ และสาเหตุอีกประการหนึ่งที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมด้านการรับผลประโยชน์ ในโครงการหรือกิจกรรมดังกล่าวในระดับน้อย สาเหตุน่าจะมาจาก การที่ประชาชนได้ทำการ คัดเลือกตัวแทนหรือผู้แทนและคณะกรรมการชุมชน เพื่อดำเนินการแทนแล้ว

เมื่อเทียบกับงานวรรณกรรมที่ศึกษาพบว่า สอดคล้องกับที่ โกวิทป์ พวงงาม (ม.ป.ป.) กล่าวว่า แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมก็คือ การทำให้ทุกคนมีความรู้สึกเป็นเจ้าของ เนื่องจากการที่จะทำให้ประชาชนรู้สึกว่า เขารู้สึกเป็นเจ้าขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ด้วยนั้น ถือว่าเป็นเป้าหมายสูงสุด เพราะความสำเร็จขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่วนหนึ่งมาจากประชาชน องค์กร กลุ่มในชุมชน มีส่วนร่วมอย่างแข็งขันกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จน เขารู้สึกว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นของทุกคน เพราะทุกๆ คนมีส่วนร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมดำเนินการปฏิบัติ ร่วมติดตามประเมินผล และร่วมรับประโยชน์ และที่สำคัญขององค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นจะต้องเปิดโอกาส เปิดใจกว้าง ร่วมสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมให้ประชาชน กลุ่ม องค์กรชุมชน ได้เป็นส่วนหนึ่งของความเป็นเจ้าขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไปด้วย

จิตสำนึกร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นและการสร้างอนาคตของชุมชน ถือว่า สำคัญและเป็นหัวใจของกระบวนการการมีส่วนร่วม ความรู้สึกร่วมและความผูกพันร่วมของ ประชาชนสมาชิกกลุ่ม และสมาชิกองค์กรในชุมชนระดับท้องถิ่น ซึ่งมีจิตสำนึกต้องการจะเข้ามามี

ส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาของชุมชนร่วมกัน ตลอดจนมีความต้องการที่จะร่วมกำหนดอนาคต และแนวทางการพัฒนาของชุมชนเพื่อประโยชน์โดยรวมของชุมชนในฐานะที่เป็นพลเมืองของ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น

เมื่อเทียบกับงานวิจัยที่ศึกษา พบว่า ไม่สอดคล้องกับผลการวิจัยศึกษา ของวรรณิการ์ ภูมิวงศ์พิทักษ์ (2540) ซึ่งศึกษาเรื่อง ปัญหาอุปสรรคในการมีส่วนร่วมของประชาชน ในโครงการครอบครัวชุมชนพัฒนา เฉพาะกรณีชุมชนดวงแข เขตปทุมวัน กรุงเทพมหานคร และ พบว่า ลักษณะการมีส่วนร่วมที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมคือร่วมในการปฏิบัติการมากที่สุด

2.2.3 ด้านการรับผลประโยชน์

ผลการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาการเข้ามามีส่วนร่วมในแต่ละกิจกรรมแล้ว โครงการหรือกิจกรรมที่ในระดับมาก ได้แก่การได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารจากเทศบาลและการได้รับผลประโยชน์จากการที่เทศบาลดำเนินการ พัฒนางานด้านสาธารณสุข โภค สาธารณูปการ การส่งเสริมอาชีพ และการศึกษาให้ประชาชนหรือ ชุมชน ซึ่งสาเหตุที่ประชาชนการเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมดังกล่าวอยู่ในระดับมาก น่าจะเป็นผล มาจากการดำเนินงานด้านประชาสัมพันธ์ของเทศบาล ได้แก่ การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ข้อมูล ข่าวสารในรูปแบบต่างๆ เช่น เว็บไซต์ เอกสาร/วารสารประจำปี เสียงตามสาย และการจัดให้มี ห้องสมุดชุมชน การปิดประกาศข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินงานต่างๆ ของเทศบาล เช่น แผนพัฒนา เทศบาล งบประมาณรายจ่ายประจำปี งบแสดงฐานะทางการเงิน ฯลฯ รวมทั้งการดำเนินการพัฒนา เทศบาลโดยการดำเนินโครงการก่อสร้างสาธารณูปโภค สาธารณูปการ การส่งเสริมอาชีพ โดยการ ดำเนิน โครงการฝึกอบรมให้ความรู้แก่ประชาชนเกี่ยวกับการฝึกอาชีพ รวมทั้งการส่งเสริมด้าน การศึกษา โดยการดำเนินโครงการจัดตั้งและก่อสร้างโรงเรียนอนุบาล การก่อสร้างศูนย์การเรียนรู้ เป็นต้น จากการดำเนินโครงการและกิจกรรมเหล่านี้แสดงให้เห็นว่าประชาชนได้รับผลประโยชน์ จากการที่เทศบาลดำเนินการพัฒนาในด้านต่างๆ ตามแผนงานและนโยบายของเทศบาล

อย่างไรก็ตาม การมีส่วนร่วมในด้านการรับผลประโยชน์ที่อยู่ในระดับน้อย ก็มีซึ่งได้แก่ การให้บริการด้านงานทะเบียนและการจัดเก็บภาษีหรือแผนที่ภาษี และการรับ ผลประโยชน์จากกิจกรรมที่เทศบาลดำเนินการเพื่อสร้างรายได้ให้แก่ประชาชน ซึ่งสาเหตุที่ทำให้ การเข้ามามีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ในกิจกรรมดังกล่าวอยู่ในระดับน้อยนั้น น่าจะเป็นผลมาจาก งบประมาณของเทศบาลมีจำกัด จึงไม่สามารถดำเนินการพัฒนาได้ครอบคลุมทุกด้าน รวมทั้งไม่ สามารถดำเนินโครงการหรือกิจกรรมที่สามารถสร้างรายได้ให้กับประชาชน ซึ่งจะเห็นได้จาก สำนักงานทะเบียนของเทศบาลตั้งอยู่ที่ที่ว่าการอำเภอ จึงทำให้การให้บริการประชาชนไม่คล่องตัว เท่าที่ควร สำหรับกิจกรรมการบริการด้านการจัดเก็บภาษีนอกสถานที่ เป็นผลมาจากเทศบาลมีการ

ดำเนินโครงการหรือกิจกรรมในการจัดเก็บภาษีนอกสถานที่น้อยเกินไป จึงส่งผลให้ประชาชนไม่ได้รับการบริการดังกล่าวอย่างเต็มที่เท่าที่ควร ในส่วนของการบริการด้านงานทะเบียน น่าจะมีสาเหตุมาจากระยะทาง กล่าวคือ งานทะเบียนราษฎรของเทศบาลมีสำนักงานตั้งอยู่ที่อำเภอแม่สอด ซึ่งมีระยะทางห่างจากตำบลแม่กุประมาณ 8 กิโลเมตร จึงทำให้การให้บริการประชาชนในพื้นที่ไม่สะดวกเท่าที่ควร

เมื่อพิจารณาภาพรวมแล้ว การมีส่วนร่วมในด้านการรับผลประโยชน์อยู่ในระดับมาก ถึงแม้ว่าจะมีโครงการหรือกิจกรรมบางอย่างที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อย แต่การเข้ามามีส่วนร่วมในโครงการหรือกิจกรรมนั้นๆ ก็ยังมีค่าเฉลี่ยค่อนข้างสูง เมื่อเปรียบเทียบกับ การเข้ามามีส่วนร่วมในโครงการหรือกิจกรรมในด้านอื่นๆ เช่น ด้านการวางแผน และด้านปฏิบัติการ เป็นต้น

เมื่อเทียบกับงานวรรณกรรมที่ศึกษา พบว่า สอดคล้องกับที่ โกวิทย์ พวงงาม (2552) กล่าวไว้ว่า รูปแบบการเปิดช่องทางให้ประชาชนรับรู้ข้อมูลข่าวสารและการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนอย่างหลากหลาย และวิธีการที่จะให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการทำงานบริหารกิจการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น การให้ประชาชนรับรู้ข้อมูลข่าวสารนับเป็นฐานสำคัญที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องเปิดช่องทางให้ประชาชนรับรู้ และรับฟังข้อมูลข่าวสารในรูปแบบต่างๆ อย่างหลากหลายช่องทาง เช่น ผู้รับฟังความคิดเห็น เอกสารเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร การให้บริการอินเทอร์เน็ต มีเว็บไซต์ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้ข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ และการเปิดให้ประชาชนเข้าร่วมฟังประชุมสภาท้องถิ่น เป็นต้น

เมื่อเทียบกับงานวิจัยที่ศึกษาพบว่า สอดคล้องกับงานวิจัยของ เอกสิทธิ์ สุทธิศาสนกุล (2545) ซึ่งได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนเกี่ยวกับการปกครองส่วนท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลจังหวัดกาญจนบุรี พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์สูงสุด อย่างไรก็ตามก็ไม่สอดคล้องกับผลการศึกษาของ สุรัตน์ รัตนะ (2548) ซึ่งศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดนครปฐม ผลการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในด้านร่วมรับผลประโยชน์อยู่ในระดับน้อยที่สุด

2.2.4 ด้านการติดตามประเมินผล

ผลการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมในการปกครองส่วนท้องถิ่นด้านการติดตามประเมินผลในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย โดยเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า การมีส่วนร่วมในโครงการหรือกิจกรรมที่อยู่ในระดับน้อย ได้แก่ ร่วมควบคุมตรวจสอบการปฏิบัติการหรือการดำเนินการของเทศบาล ร่วมประเมินผลการดำเนินโครงการต่างๆ ของเทศบาล และร่วมรับทราบ

ผลการดำเนินการหรือการดำเนินโครงการของเทศบาล เหล่านี้น่าจะมีสาเหตุมาจากการดำเนินโครงการหรือกิจกรรมต่างๆ ของเทศบาล ได้มีการแต่งตั้งคณะทำงานหรือดำเนินการ แต่ไม่ได้มีการแต่งตั้งหรือมอบหมายให้มีการตรวจสอบหรือติดตามการดำเนินโครงการนั้น และไม่มีการประชุมปัญหาและอุปสรรค รวมทั้งแนวทางในการดำเนินงานครั้งต่อไป หรือมีการประเมินการดำเนินโครงการในบางโครงการ แต่ยังคงขาดตัวแทนในภาคประชาชนที่เข้าร่วมประเมิน

นอกจากนี้ สาเหตุอาจจะเป็นเพราะว่าเทศบาลมีการประชาสัมพันธ์ในส่วนของการรายงานผลการดำเนินงานน้อยเกินไป หรือการเปิดช่องทางให้ประชาชนได้มีโอกาสเข้ามาตรวจสอบการทำงานของเทศบาลยังมีไม่มาก รวมถึงประชาชนเองเกิดความรู้สึกที่ไม่มีส่วนเกี่ยวข้อง จึงไม่อยากจะรับรู้ผลที่เกิดขึ้น หรือบางส่วนอาจคิดว่ามีตัวแทนอยู่แล้วจึงไม่ค่อยสนใจ

สำหรับโครงการหรือกิจกรรมที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในด้านการติดตามประเมินผลในระดับมากนั้น ได้แก่ การที่เทศบาลได้มีการจัดทำประชาพิจารณ์หรือประชุมเพื่อรับฟังความคิดเห็นของประชาชน และการที่เทศบาลเปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถแสดงความคิดเห็นหรือร้องทุกข์เกี่ยวกับปัญหาที่ประสบได้โดยตรง ซึ่งสาเหตุที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในโครงการหรือกิจกรรมดังกล่าวในระดับมาก น่าจะมาจากที่เทศบาลเปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถยื่นคำร้องเกี่ยวกับการให้บริการสาธารณะของแต่ละกองและส่วนงานในเทศบาล รวมทั้งการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน โดยการจัดให้มีผู้รับฟังความคิดเห็น และเว็บไซต์ของเทศบาล ที่ประชาชนสามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างสะดวก การจัดให้ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเพื่อรับฟังความคิดเห็นของประชาชนจากกลุ่มต่างๆ เช่น เด็ก กลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มแม่บ้าน เป็นต้น

อย่างไรก็ตามจากผลการศึกษา พบว่า มีการกระจายของความคิดเห็นของประชาชนใน 2 ประเด็น ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการประเมินโครงการต่างๆ ของเทศบาล และการมีส่วนร่วมในการควบคุมตรวจสอบการปฏิบัติงานหรือการดำเนินงานของเทศบาล ซึ่งแสดงว่ามีทั้งผู้ที่เข้ามามีส่วนร่วมในระดับสูงกับผู้ที่มีส่วนร่วมในระดับต่ำคละกัน น่าจะเป็นเพราะลักษณะและประเภทโครงการที่เทศบาลจัด หากไม่ส่งผลต่อประชาชนมากก็จะเข้ามาติดตามตรวจสอบน้อย แต่หากส่งผลกระทบต่อประชาชนก็จะเข้ามาติดตามตรวจสอบมาก ซึ่งเมื่อเทียบกับวรรณกรรมที่ศึกษา พบว่า สอดคล้องกับที่ พัทยา สายหู (2529) กล่าวว่า ปัจจัยที่สำคัญต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน ได้แก่ ลักษณะของโครงการ เช่น เป็นโครงการที่ประชาชนต้องการ

เมื่อเทียบกับงานวิจัยที่ศึกษา พบว่า สอดคล้องกับ นิยมิตา ช่างไม้ (2547) ซึ่งทำการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการบริหารการปกครองท้องถิ่นของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลตะเคียนเตี้ย อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี และพบว่า การตรวจสอบการบริหารงานการปกครองส่วนท้องถิ่นอยู่ในระดับน้อย

2.3 แนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่น

ผลการศึกษาพบว่า แนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมที่ประชาชนเสนอแนะให้เทศบาลดำเนินการเป็นด้านการวางแผนมากที่สุด รองลงมาได้แก่ ด้านการรับผลประโยชน์ ด้านการติดตามประเมินผล และด้านการปฏิบัติการ ตามลำดับ ซึ่งโครงการหรือกิจกรรมที่ประชาชนเสนอแนะให้ดำเนินการในแต่ละด้านนั้น เทศบาลได้มีการดำเนินโครงการหรือกิจกรรมดังกล่าวอยู่แล้ว โดยการดำเนินงานตามแผนงานและโครงการอยู่ภายใต้แนวนโยบายและการดำเนินงานของเทศบาลอยู่แล้ว ซึ่งพิจารณาได้จากยุทธศาสตร์หรือแนวทางการพัฒนาของเทศบาล

สำหรับโครงการหรือกิจกรรมที่ประชาชนเสนอแนะให้เทศบาลดำเนินการมีหลากหลาย เช่น การจัดเวทีประชาคม การเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าร่วมประชุม การแจกเบี้ยสำหรับผู้สูงอายุ คนพิการ การให้ทุนการศึกษาสำหรับผู้ยากไร้ ผู้ด้อยโอกาส การดำเนินโครงการฝึกอาชีพสำหรับกลุ่มแม่บ้าน การจัดตั้งกลุ่มอาชีพและกลุ่มต่างๆ การเปิดโอกาสให้ภาคประชาชนร่วมเป็นคณะกรรมการในการดำเนินโครงการหรือกิจกรรมต่างๆ ของเทศบาล ฯลฯ

อย่างไรก็ดี โครงการหรือกิจกรรมที่ประชาชนเสนอแนะในแต่ละด้านนั้น เทศบาลมีแผนงานหรือโครงการดำเนินการอยู่แล้ว เช่น การแจกเบี้ยสำหรับผู้สูงอายุ ผู้พิการ การจัดทำเวทีประชาคมเพื่อจัดทำแผนชุมชนและแผนพัฒนาเทศบาล รวมทั้งการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ารับฟังการประชุมสภาเมื่อมีการประชุมการจัดทำงบประมาณรายจ่ายประจำปีและหรือการประชุมอื่นๆ ได้ตามระเบียบข้อบังคับ เป็นต้น ซึ่งสาเหตุที่เทศบาลไม่สามารถดำเนินโครงการหรือกิจกรรมได้ทุกๆ โครงการนั้น เนื่องมาจากงบประมาณที่มีอย่างจำกัดจึงไม่สามารถดำเนินโครงการเพื่อพัฒนาเทศบาลให้ครอบคลุมทุกด้านได้

เมื่อเทียบกับงานวรรณกรรมที่ศึกษาพบว่า สอดคล้องกับที่ โกวิทช์ พวงงาม (2552) กล่าวว่า ปัจจัยที่ทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้นแบบประสบผลสำเร็จด้านการมีส่วนร่วมและความโปร่งใส ทั้งนี้ จากผลของการศึกษาตามโครงการเสริมสร้างธรรมาภิบาลและความโปร่งใสในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วมได้แก่

1. ปัจจัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารอย่างหลากหลายช่องทาง ถือเป็นปัจจัยที่ดำเนินการ นับเป็นก้าวแรกของการมีส่วนร่วม โดยการเปิดเผยและเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารผ่านทางสื่อต่างๆ หลากหลายชนิด เช่น เอกสารแผ่นพับ วารสาร หนังสือพิมพ์ วิทยุหรือบอร์ด ประชาสัมพันธ์ เสียงตามสาย หอกระจายข่าว วิทยุกระจายเสียง ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนและเว็บไซต์ นอกจากนี้ ยังเปิดโอกาสให้กลุ่มประชาชน บุคลากรของส่วนราชการต่างๆ ในพื้นที่ รวมทั้งพระภิกษุและนักเรียนให้เข้าร่วมรับฟังการประชุมสภาท้องถิ่นได้อย่างสม่ำเสมอและที่สำคัญ ในระดับจังหวัดและ

ระดับชาติองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้นแบบได้ถูกเชิญให้จัดนิทรรศการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารและการดำเนินกิจกรรม โครงการต่างๆ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้นแบบอยู่เสมอ

2. ปัจจัยคุณลักษณะผู้นำในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้นแบบ โดยพบว่าผู้บริหารท้องถิ่นมีท่าทีเป็นมิตรกับประชาชนและเปิดใจกว้างให้ประชาชนสามารถเข้าหาได้ง่าย รับฟังและพบได้ง่าย ที่สำคัญ การร่วมคลุกคลีกับกลุ่มองค์กรประชาชนอย่างสม่ำเสมอ ถือว่าเป็นเสน่ห์ที่เกื้อกูลให้ประชาชนมีจิตใจที่อยากจะมีส่วนร่วมในการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

3. ปัจจัยการร่วมกันทำงานเป็นทีมระหว่างฝ่ายการเมืองกับฝ่ายประจำ โดยพบว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้นแบบมีการทำงานเป็นทีมและมุ่งเป้าหมายของงานก็คือ ประชาชนได้รับประโยชน์ ดังนั้น ผู้นำทีมซึ่งเป็นผู้บริหารท้องถิ่นที่มีลักษณะเป็นมิตร เป็นเพื่อนกับข้าราชการท้องถิ่นในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้นแบบ และในทำนองเดียวกัน ข้าราชการท้องถิ่นก็มีท่าทีเป็นมิตร เป็นเพื่อน หรือมีความเป็นกันเองกับประชาชน ทำให้กระบวนการการมีส่วนร่วมในการทำงานในกิจกรรมต่างๆ ประสบผลสำเร็จ

4. ปัจจัยการมีวัฒนธรรมท้องถิ่นและความเป็นชุมชนดั้งเดิม โดยเป็นว่าวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ วัฒนธรรม ประเพณีของประชาชนในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้นแบบ ยังรักษาและธรมรงไว้ซึ่งความเป็นชุมชนดั้งเดิม แม้สภาพเศรษฐกิจและสังคมมีการเปลี่ยนแปลงไปตาม ความสัมพันธ์ของคนในท้องถิ่นก็ยังให้ความร่วมมือ ช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน โดยเฉพาะการให้ความร่วมมือและการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้นแบบก็ยังคงได้รับความร่วมมืออย่างดียิ่ง

2.4 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการปกครองส่วนท้องถิ่น

สำหรับข้อคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะที่ประชาชนได้เสนอแนวทางให้เทศบาลดำเนินการเพื่อเสริมสร้างกระบวนการการมีส่วนร่วมในการปกครองส่วนท้องถิ่น มีดังนี้

1. เทศบาลควรจัดกิจกรรมที่สามารถรวมกลุ่มคนในชุมชน และกิจกรรมนั้นเป็นที่สนใจของคนในชุมชน เพื่อที่จะทำให้เกิดความสามัคคีในหมู่คณะ เช่น การจัดฝึกอบรมสัมมนาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งจะเกิดผลดีต่อการพัฒนาชุมชนต่อไป รวมถึงการอบรมพัฒนาจิตใจบุคคลในชุมชน สังคมให้มีความรู้สึกรักถิ่นที่อาศัย

2. ขอให้เทศบาลมีเงินอุดหนุนชุมชนมากขึ้น และให้มีกิจกรรมในชุมชนเพิ่มขึ้น สร้างความรู้สึกรักถิ่นที่อาศัยของคนในชุมชนทุกระดับ โดยเริ่มที่เยาวชน ส่งเสริมอาชีพแก่ประชาชน และควรสนับสนุนให้มีสถานที่และอุปกรณ์ในการดำเนินกิจกรรมของแต่ละชุมชน

3. เทศบาลควรสนับสนุนให้มีการค้นหาความสามารถของคนในชุมชน เช่น จัดทีมค้นหาปัญหาและเสนอแนะแนวทางแก้ปัญหาในชุมชนที่ชัดเจน เพื่อให้เกิดการพัฒนาคุณภาพชีวิตและพัฒนาอาชีพให้มีรายได้ประจำ

4. เทศบาลควรมีการศึกษาการรับรู้และการให้ข้อมูลข่าวสารด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน เพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริมสนับสนุนกระบวนการมีส่วนร่วม โดยช่วงเวลาที่ดำเนินการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารควรเป็นช่วงเวลาที่ประชาชนมีเวลาว่างหรือหลังจากเสร็จสิ้นภารกิจ

5. เทศบาลควรมีการติดตามประเมินผลการดำเนินงาน/โครงการและกิจกรรมต่างๆ ของเทศบาลอย่างต่อเนื่อง ว่ามีข้อดีข้อเสียอย่างไรบ้าง อะไรบ้างที่ต้องทำการปรับปรุงแก้ไข เพื่อให้เกิดผลดีที่สุด

3. ข้อเสนอแนะ

3.1 ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ

3.1.1 เทศบาลอาจพิจารณาจัดให้มีกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนเกี่ยวกับการปกครองส่วนท้องถิ่น โดยการจัดให้มีประชาพิจารณ์ในวิธีการแก้ไขปัญหาสาธารณะของเทศบาล การจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการนำเสนอความคิดเห็นในปัญหาต่างๆ ได้อย่างเต็มที่ นอกจากนี้อาจจัดงบประมาณบางส่วนเพื่อการดำเนินการของชมรมหรือกลุ่มต่างๆ ที่มีกิจกรรมเกี่ยวกับการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของคนในท้องถิ่น การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม จารีตประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมทั้งจัดให้มีการฝึกอบรมเทคนิคในการเผยแพร่ข่าวสาร สำหรับเจ้าหน้าที่ท้องถิ่น สมาชิกสภาเทศบาล คณะกรรมการชุมชน ตัวแทน ผู้นำ สมาชิกกลุ่ม เพื่อการประสานงานและสร้างมนุษยสัมพันธ์กับประชาชนและสร้างความสามัคคีภายในชุมชน

3.1.2 เทศบาลควรเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าร่วมแสดงความคิดเห็น ร่วมคิดร่วมทำ เน้นการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารในรูปแบบต่างๆ เพื่อให้เข้าถึงภาคประชาชนกลุ่มประชาชน รวมไปถึงการให้ความรู้ทางด้านการเมืองการปกครอง และหลักประชาธิปไตยแก่ประชาชน เพื่อให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารงานของหน่วยงานเพิ่มมากขึ้น เพื่อให้การจัดทำแผนพัฒนาของเทศบาลมีประสิทธิภาพและบรรลุวัตถุประสงค์ สามารถแก้ปัญหาและตอบสนองความต้องการของประชาชนในพื้นที่ได้ตรงจุด

3.1.3 เทศบาลควรจัดให้มีแผนงานหรือกิจกรรมในการสร้างความรู้ ความเข้าใจ และการปลูกฝังจิตสำนึกของประชาชนในท้องถิ่น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ความรู้ ความเข้าใจและจิตสำนึกของประชาชนเกี่ยวกับความสำคัญและความจำเป็นของการปกครองส่วนท้องถิ่นที่เปิดโอกาสให้ราษฎรในท้องถิ่นได้แก้ปัญหาและสร้างความเจริญของท้องถิ่นด้วยตนเอง โดยการเข้ามามีส่วนร่วมทั้งทางตรงและทางอ้อม

3.1.4 เทศบาลควรส่งเสริมให้ชุมชนมีความเข้มแข็งมากขึ้น สร้างจิตสำนึกหรือทำให้ประชาชนเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของในการดำเนินโครงการหรือกิจกรรมต่างๆ ของเทศบาล และการให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่น รวมทั้งการสร้างจิตใต้สำนึกความรับผิดชอบร่วมกันของประชาชนในการมีส่วนร่วมในด้านต่างๆ เริ่มตั้งแต่ การร่วมวางแผน ร่วมดำเนินการ ร่วมรับผลประโยชน์และร่วมติดตามประเมินผลการดำเนินโครงการและกิจกรรมต่างๆ ของท้องถิ่นให้เพิ่มมากขึ้น

3.2 ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

3.2.1 ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบอื่น เช่น องค์การบริหารส่วนตำบล เทศบาลเมือง องค์การบริหารส่วนจังหวัด และเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการปกครองส่วนท้องถิ่นในต่างพื้นที่ เช่น เทศบาลแห่งอื่น องค์การบริหารส่วนตำบลหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอแม่สอด

3.2.2 ควรมีการศึกษายบทบาท อำนาจหน้าที่ โครงสร้าง และการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีผลกระทบต่อกระบวนการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่นในแต่ละลักษณะ

3.2.3 ควรมีการศึกษาคำคิดเห็นของคณะผู้บริหาร สมาชิกสภาเทศบาล ข้าราชการ ตัวแทนหรือสมาชิกกลุ่มทางสังคม คณะกรรมการชุมชน ฯลฯ เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการปกครองส่วนท้องถิ่น

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กรรณิการ์ ชมดี (2524) “การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาชนบทในสภาพสังคมและวัฒนธรรมในการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ”
วิทยานิพนธ์ปริญญาสังคมศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- กิตติวรรณ ชีระตระกูล (2546) “การมีส่วนร่วมของประชาชนเกี่ยวกับการปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตเทศบาลเมืองตราด” วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาเนโบายสาธารณะ มหาวิทยาลัยบูรพา
- โกวิท พวงงาม (2551, 12 สิงหาคม) “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารกิจการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามรัฐธรรมนูญฯ” *สยามรัฐ* หน้า 24
- _____ (2552, 17 มีนาคม) “องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะบริหารงานให้เกิดความโปร่งใสได้อย่างไร?” *สยามรัฐ* หน้า 22
- _____ (ม.ป.ป.) “การเสริมสร้างกระบวนการการมีส่วนร่วมในการปกครองส่วนท้องถิ่น”
สถาบันดำรงราชานุภาพ Retrieved February 9, 2009, from <http://www.Stabundamrong.go.th/sarn/sarn36>.
- จิรศักดิ์ สีใจเจริญ (2543) “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล” การค้นคว้าแบบอิสระปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการเมืองและการปกครองมหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- จีระพัฒน์ หอมสุวรรณ (2539) “การมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมของสภาตำบล”
วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- จักรพันธ์ เพิ่มพูล (2549) “ปัญหาและอุปสรรคของการบริหารงานรูปแบบเทศบาล” วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์การเมืองและการบริหารจัดการคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
- เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง (2527) *การระดมประชาชนเพื่อการพัฒนาชนบท* กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์โอเคียนสโตร์
- ชาญฉวี ไซรักษา (ม.ป.ป) “ความโปร่งใสและการมีส่วนร่วมของประชาชนในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น” งานวิจัยคณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

- ชินรัตน์ สมสืบ (2550) “รัฐประศาสนศาสตร์กับการมีส่วนร่วม” ใน *ประมวลสารชุดวิชาแนวคิด ทฤษฎีและหลักการรัฐประศาสนศาสตร์* หน่วยที่ 12 หน้า 251–267 นนทบุรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช สาขาวิชาวิทยาการจัดการ
- เชษฐชัย ศรีสุชาติ (2541) “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบายสาธารณะ” *วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการเมืองและการปกครอง มหาวิทยาลัยเชียงใหม่*
- ชวงศ์ ฉายะบุตร (2539) *การปกครองท้องถิ่น ครั้งที่ 3* กรุงเทพมหานคร พิมพ์ครั้งที่ 3 เซนเตอร์
- ชูศักดิ์ เทียงตรง (2518) *การบริหารการปกครองท้องถิ่น* กรุงเทพมหานคร มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- ฉอาน วุฒิชรรมรักษา (2526) “ปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมที่มีผลต่อการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการสร้างงานในชนบท” *วิทยานิพนธ์ปริญญาสังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์*
- ทวีทอง หงษ์วิวัฒน์ (2527) *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา* กรุงเทพมหานคร ศักดิ์โสภการพิมพ์
- ทศพร ศิริสัมพันธ์ (2549) *ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการบริหารราชการแนวใหม่ ครั้งที่ 2* กรุงเทพมหานคร สวัสดิการสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (กพร.)
- ทานตะวัน อินทร์จันทร์ (2546) “การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชนในการพัฒนาชุมชนย่อยในเขตเทศบาลเมืองลำพูน” *การค้นคว้าแบบอิสระปริญญารัฐประศาสนศาสตร์ มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่*
- เทศบาลตำบลแม่กุ แผนพัฒนาสามปีเทศบาล (2552–2554) ของเทศบาลตำบลแม่กุ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก
- _____ แผนอัตรากำลังสามปีเทศบาล (2552–2554) ของเทศบาลตำบลแม่กุ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก
- นภารัตน์ เจริญรัตน์ (2545) “การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการพัฒนาเทศบาลนครเชียงใหม่” *การค้นคว้าแบบอิสระปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการเมืองและการปกครอง มหาวิทยาลัยเชียงใหม่*
- นำทิพย์ สิงห์ตาก้อง (2545) “การจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลแบบธรรมรัฐ” *วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชานโยบายสาธารณะ มหาวิทยาลัยบูรพา*

- นิมิตา ช่างไม้ (2547) “ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการบริหารการปกครองท้องถิ่นของ
ประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลตะเคียนเตี้ย อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี”
วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานโยบายสาธารณะ
มหาวิทยาลัยบูรพา
- นิรันดร์ แก้วสม (2547) “กระบวนการพัฒนาการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมของสหกรณ์โคนม
การเกษตรไชยปราการ จำกัด” วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตร มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์ (2527) การมีส่วนร่วมของประชาชนในงานพัฒนา กรุงเทพมหานคร
ศักดิ์โสภณการพิมพ์
- บัญญัติ พุ่มพันธ์ (2551) คู่มือการเรียนรู้องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) อปท.ของเรา:
ท้องถิ่นของเรา ครั้งที่ 2 กรุงเทพมหานคร มูลนิธิส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น
- ปนัดดา บรรณ (2548) “กาจัดทำแผนพัฒนาเทศบาล 5 ปี โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของ
ประชาชนในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ (พ.ศ.2545–2549)” วิทยานิพนธ์ปริญญา
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์การเมือง มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- ประทาน คงฤทธิ์ศึกษากร (2526) การปกครองท้องถิ่น ครั้งที่ 2 กรุงเทพมหานคร โอเดียนสโตร์
- ประสพสุข ดีอินทร์ (2529) “การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของกำนันผู้ใหญ่บ้าน
ในภาคเหนือ” วิทยานิพนธ์ปริญญาสังคมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสิ่งแวดล้อม
มหาวิทยาลัยมหิดล
- ปรีชา บุญรอด (2541) “มาตรวัดการวิจัยทางสังคมศาสตร์ (ตอนที่ 2)” ABAC Newsletter : May–
June 1998 Retrieved March 10, 2009, from
http://www.journal.au.edu/abac_newsletter/1998/june98/scale.html
- ปรัชญา เวสารัชช์ (2528) “การมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมเพื่อพัฒนาชนบท” รายงาน
การวิจัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- พวงทอง โยธาใหญ่ (2545) “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น”การ
ค้นคว้าแบบอิสระปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- พิภพ กิตติกาศ (2550) “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาล
ตำบลสันมหาพน อำเภอมะเขง จังหวัดเชียงใหม่” การค้นคว้าแบบอิสระปริญญา
รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- พูนศักดิ์ วาณิชวิเศษกุล (2532) “การปกครองท้องถิ่นและพื้นฐานการพัฒนาประชาธิปไตย”
วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

- ไพรัตน์ เตชะรินทร์ (2527) *กลวิธีและแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในงานพัฒนาชุมชนในการมีส่วนร่วมในการพัฒนา* กรุงเทพมหานคร ศักดิ์โสภากการพิมพ์
- ยิ่งยศ พันธุ์เอี่ยม (2547) “การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลห้วยกะปิ จังหวัดชลบุรี” วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานโยบายสาธารณะ มหาวิทยาลัยบูรพา
- ยุพิน ระพิพันธุ์ (2544) “ความรู้ทัศนคติและการจัดการที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการในการจำแนกประเภทมูลฝอยที่ใช้ในชีวิตประจำวันก่อนทิ้งในเขตเทศบาลเมืองพนัสนิคม อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี” วิทยานิพนธ์ปริญญาสังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- วรรณิการ์ ภูมิวงศ์พิทักษ์ (2540) “ปัญหาและอุปสรรคการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการรอบครัวและชุมชนพัฒนา” วิทยานิพนธ์ปริญญาสังคมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- วารินทร์ จันทรัตน์ (2548) “ปัจจัยที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับต่อการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการปกครองส่วนท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดสุพรรณบุรี” วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
- วารุณี พิมพ์ (2545) “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อม : โครงการเมืองน่าอยู่เทศบาลเมืองบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี” วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยมหิดล
- วิกิพีเดีย “การปกครองส่วนท้องถิ่น (ประเทศไทย)” Retrieved June 6, 2008, from <http://th.wikipedia.org/wiki/%E0%B8%81%E0%B8%B2%E0%B8%A3%E0%B8%9B>
- วันรักษ์ มิ่งมณีนาดิน (2531) *การพัฒนาชนบทไทย* กรุงเทพมหานคร มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- สรชัย พิศาลบุตร (2549) *การทำวิจัยในชั้นเรียน เรียนรู้กันได้ ใน 5 ชั่วโมง ครั้งที่ 2* กรุงเทพมหานคร วิทยพัฒน์
- สุรัตน์ รัตนะ (2548) “ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล ในจังหวัดนครปฐม” วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชาการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- ศูนย์รวมข้อมูลข่าวสารของเทศบาล “อำนาจหน้าที่ของเทศบาล” Retrieved November 1, 2008, from <http://www.tambol.com/municipal/data9.asp>

- อกิน รพีพัฒน์ (2527) *การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาในสภาพสังคมและวัฒนธรรมไทย*
กรุงเทพมหานคร ศักดิ์โสภณาการพิมพ์
- อัญชิสา แสงกล้า (2547) “การดำเนินงานนโยบายกระจายอำนาจการเงินการคลังท้องถิ่นของ
องค์การบริหารส่วนจังหวัดฉะเชิงเทรา” วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตร
มหาบัณฑิต สาขาวิชานโยบายสาธารณะ มหาวิทยาลัยบูรพา
- เอกสิทธิ์ สุทธิศาสนกุล (2545) “ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครอง
ส่วนท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลจังหวัดกาญจนบุรี” วิทยานิพนธ์ปริญญา
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏ
นครปฐม
- อุทัย หิรัญโต (2523) *การปกครองท้องถิ่น* กรุงเทพมหานคร โอเคียนสโตร์

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา

1. นายเนตร ปัญญาวงษ์ การศึกษา ระดับปริญญาโท รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
(การปกครองท้องถิ่น) มหาวิทยาลัยขอนแก่น ตำแหน่ง รองนายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลแม่ภู
อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก
2. นางอุบลลักษณ์ วงศ์ถิรวรรณ การศึกษา ระดับปริญญาโท ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
(รัฐศาสตร์) มหาวิทยาลัยรามคำแหง ตำแหน่ง ปลัดเทศบาลตำบลแม่ภู อำเภอแม่สอด
จังหวัดตาก
3. นางสาวสาลินี เอี่ยมกี การศึกษา ระดับปริญญาโท วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต (ชีววิทยา)
มหาวิทยาลัยนเรศวร ตำแหน่ง อาจารย์ (หัวหน้าฝ่ายวิชาการ) โรงเรียนพบบพระวิทยาคม
อำเภอพบบพระ จังหวัดตาก

ภาคผนวก ข
แบบสอบถาม

แบบสอบถาม

เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่นของเขตเทศบาลตำบลแม่กุ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก

.....
แบบสอบถามนี้ เป็นแบบสอบถามสำหรับการวิจัยเพื่อทำการศึกษาค้นคว้าอิสระ
ในการศึกษาระดับปริญญา สาขาวิชาวิทยาการจัดการ วิชาเอกรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช ข้อมูลต่างๆ ที่ศึกษานี้เป็นการศึกษาในเชิงวิชาการและจะไม่มีผล
สะท้อนกลับในแง่ลบแก่ท่านผู้ให้ข้อมูลแต่ประการใด จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านให้คำตอบ
ในการตอบแบบสอบถามอย่างตรงไปตรงมาตามข้อเท็จจริง และหวังว่าคงจะได้รับความกรุณาจาก
ท่านเป็นอย่างดี

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย / ลงในช่อง () หน้าข้อความที่ท่านเลือกตอบเพียง
ข้อเดียวและเติมข้อความให้สมบูรณ์

แบบสอบถามนี้แบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ส่วนที่ 2 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่น

ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการปกครอง

ส่วนท้องถิ่น

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

1. เพศ

() 1.ชาย

() 2.หญิง

2. อายุ

() 1. 18-30 ปี

() 2. 31-40 ปี

() 3. 41-50 ปี

() 4. 51-60 ปี

() 5. มากกว่า 60 ปี

3. รายได้เฉลี่ยต่อเดือน

() 1. ต่ำกว่า 5,000 บาท

() 2. 5,001 - 10,000 บาท

() 3. 10,001 - 15,000 บาท

() 4. 15,001 - 20,000 บาท

4. อาชีพ

- () 1. เกษตรกร () 2. ข้าราชการ
 () 3. ค้าขาย () 4. พนักงานเอกชน
 () 5. อื่นๆ โปรดระบุ.....

5. วุฒิการศึกษา

- () 1. ต่ำกว่าปริญญาตรี () 2. ปริญญาตรี
 () 3. ปริญญาโท () 4. อื่นๆ โปรดระบุ.....

ส่วนที่ 2 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่นของเทศบาลตำบลแม่กุ

อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก

คำชี้แจง โปรดใส่เครื่องหมาย / ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุดเพียงคำตอบเดียว

การมีส่วนร่วมของประชาชน	ระดับการมีส่วนร่วม			
	มากที่สุด (4)	มาก (3)	น้อย (2)	น้อย ที่สุด (1)
การมีส่วนร่วมวางแผน				
1. ท่านได้เข้าร่วมแสดงความคิดเห็นและเสนอต่อเทศบาล เพื่อวางแผนงานในการจัดทำแผนพัฒนาของเทศบาล				
2. ท่านได้เข้าร่วมกำหนดและจัดลำดับความสำคัญของปัญหาไว้ในแผนพัฒนาของเทศบาล				
3. ท่านได้เข้าร่วมเสนอปัญหาหรือความต้องการของประชาชนผ่านเวทีประชาคมหมู่บ้านที่จัดขึ้น				
4. ท่านได้เข้าร่วมคัดเลือกผู้แทนหรือคณะกรรมการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาล				
5. ท่านได้เข้าร่วมประชุมเมื่อมีแผนงาน โครงการและกิจกรรมต่างๆ ของเทศบาล				

การมีส่วนร่วมของประชาชน	ระดับการมีส่วนร่วม			
	มากที่สุด (4)	มาก (3)	น้อย (2)	น้อย ที่สุด (1)
การมีส่วนร่วมปฏิบัติการ				
6. ท่านได้เข้ามามีส่วนร่วมในการใช้แรงงานหรือบริจาค ทรัพย์เพื่อนำไปพัฒนาชุมชนหรือเทศบาล				
7. ท่านได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการบริหารกิจกรรมและ ประสานงานขอความร่วมมือระหว่างประชาชน ชุมชน กับเทศบาล				
8. ท่านได้เข้าไปมีส่วนร่วมสร้างสรรค์สิ่งใหม่ที่เป็น ประโยชน์ต่อประชาชน ชุมชน และสนองความ ต้องการของประชาชนและชุมชน				
9. ท่านได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการวางนโยบายแผนงาน หรือโครงการต่างๆ ของชุมชนหรือเทศบาล				
10. ท่านได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการกำหนดกฎ ระเบียบ ต่างๆ ของชุมชนหรือเทศบาล เช่น ออกเทศบัญญัติ				
11. ท่านได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดหรือปรับปรุงการ บริหารงานพัฒนาชุมชนหรือเทศบาลให้มี ประสิทธิภาพและประสิทธิผล				
12. ท่านได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการส่งเสริม ขนบธรรมเนียมประเพณีและสร้างความสามัคคีใน ชุมชนและเทศบาล				
13. ท่านได้เข้าไปมีส่วนร่วมดูแลสาธารณสมบัติของ ชุมชนหรือของเทศบาล				

การมีส่วนร่วมของประชาชน	ระดับการมีส่วนร่วม			
	มากที่สุด (4)	มาก (3)	น้อย (2)	น้อย ที่สุด (1)
การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์				
14. ท่านได้รับข้อมูลข่าวสารจากเทศบาล เช่น ข้อมูลเกี่ยวกับการเสียด่านหรือการทำกิจกรรมต่างๆ				
15. ท่านได้รับประโยชน์จากการที่เทศบาลได้ดำเนินการพัฒนางานด้านสาธารณสุขปโภค สาธารณูปการ การส่งเสริมอาชีพ และการศึกษาให้แก่ประชาชน				
16. ท่านได้รับประโยชน์จากการบริการประชาชนเช่น การบริการจัดเก็บภาษีนอกสถานที่ การบริการด้านงานทะเบียน ที่เทศบาลดำเนินการให้				
17. ท่านได้รับประโยชน์จากการที่เทศบาลจัดกิจกรรมเพื่อสร้างรายได้ให้แก่ประชาชน เช่น การทำอาหาร การผลิตสินค้าของชุมชน และการจ้างแรงงาน				
การมีส่วนร่วมติดตามประเมินผล				
18. ท่านได้มีส่วนร่วมในการประเมินผลโครงการต่างๆของเทศบาล				
19. ท่านได้เข้ามามีส่วนร่วมในการควบคุมตรวจสอบการปฏิบัติงานของเทศบาล				
20. ท่านได้มีส่วนร่วมโดยการรับทราบผลการดำเนินโครงการ และการพัฒนาต่างๆ ของเทศบาล				
21. เทศบาลเปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถแสดงความคิดเห็นหรือร้องทุกข์เกี่ยวกับปัญหาที่ประสบได้โดยตรง				
22. เทศบาลได้มีการจัดทำประชาพิจารณ์หรือจัดประชุมเพื่อรับฟังความคิดเห็นในการดำเนินโครงการที่สำคัญของเทศบาล				

ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครอง

ส่วนท้องถิ่นของเทศบาลตำบลแม่กุ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก

คำชี้แจง : กรุณาแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่นของเทศบาลตำบลแม่กุ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก โดยขีดเครื่องหมาย (/) หน้าข้อความที่กำหนดให้ พร้อมทั้งแสดงความคิดเห็น ท่านคิดว่าเทศบาลตำบลแม่กุควรส่งเสริมให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการปกครองส่วนท้องถิ่นในด้านใดมากที่สุด พร้อมทั้งแสดงความคิดเห็นประกอบ (ตอบเพียงข้อเดียว)

() ด้านการวางแผน

.....
.....
.....
.....
.....

() ด้านการปฏิบัติการ (ดำเนินการ)

.....
.....
.....
.....

() ด้านการรับผลประโยชน์

.....
.....
.....
.....

() ด้านการติดตามประเมินผล (ตรวจสอบ)

.....
.....
.....
.....
.....

ประวัติผู้ศึกษา

ชื่อ	นายทวีศักดิ์ เดิมทรัพย์ทวี
วัน เดือน ปีเกิด	25 เดือน พฤษภาคม พ.ศ.2519
สถานที่เกิด	อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก
ประวัติการศึกษา	วิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี พ.ศ.2549
สถานที่ทำงาน	เทศบาลตำบลแม่กุ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก
ตำแหน่ง	หัวหน้ากองช่าง (นักบริหารงานช่าง 6)